

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Egy mohos sirkő.

Budapest, december 13.

(v.) Ma száz esztendeje látta meg a napvilágot az a sugárzó dicsőségű magyar ember, aki huszonegyéves korában jogosan írhatta magáról: „semmből egy uj, más világot teremtettem.” Tümeményes erejű és hallatlan szerénységű lélek lakott e magyar emberben. Olyan korban, amikor mások a szerelemnek és a bornak első mámorától ittasulnak és zsenge szívűk, félig még a gyermekévek ártatlan játékaiban csüggve, mohón szivja be az ifjúság első gyönyöreit, ő már elévülhetetlen értékű kincsekkel öregbítette az emberi szellem törvényeit s a halandó ember agyában fészkelő halhatatlan eszmének szárnyakat adott, amelyeken fel tudjon emelkedni e törpe sártekeről a világűr véghetlenségeibe. Bólyay János volt ez az ember. Ki volt Bólyay János? Kérdezzétek Berlinben, Párisban, Londonban, kérdezzétek Washingtonban, kérdezzétek Tokióban. Valahol számon tartják az emberi szellem legnagyobb hőseit, mindenütt büszkén fogják méltatni az ő soha nem muló érdemét, az ő enyészhetetlen dicsőségét. Őt világrész tudós embereinek kevelysége, hogy élt valaha Bólyay János. Csupán a magyar nemzet tekint idegenül e névre s azt sem tudja, miféle fán termelt viselője. Hát ki is volt az a Bólyay János? Duhajkodott-e valaha a parlamentben? Tudott-e husz lépésről sima-csővíz pisztolyból a pique aszba belelőni? Paripája elvitte-e valaha a Derby-díjat? Voltak-e a kártyajáték világtörténetében példátlan sikerei a baccaratasztalon? Nem, szegény Bólyay János e polgári erények egyikével sem ékeskedett. Egyszerű tudós volt az istenadta. Ott morfondirozott éjjel-nappal az íróasztalánál, hogy megcáfoljon kétezeresztendő igazságokat, hogy felugra a világ legnagyobb gondolkodójának, Kant Immánuelnek a térszemlélet apriorisztikus voltáról szóló alaptételét és

megcsinálja a nyomorúságos sárgómb mértánának romjain a mérhetetlen Kosmos csodás gazdagsága és még csodásabb igazsága geometriáját. Tiszta sor, hogy nálunk nem boldogulhatott. Tiszta sor, hogy a társadalom outsidersje maradt halála napjáig. Tiszta sor, hogy futóbolondnak nézték évtizedeken át. És tiszta sor, hogy további évtizedeken keresztül jeltelen sirban porladnak csontjai. Minálunk így fest a nagy gondolkodók karrierje.

Tekintetes közvélemény, ne áttolja kérem azt a kis fáradságot és zarándokoljon el melvélünk a Bólyay János sirbantjához. Hiszen most már büszkék lehetünk e hazánkfiára. A világirodalomban immár egész könyvtárakat irtak róla s az ő élete művéről és mindama kolosszális méretű szellemi vívmányokról, amelyek az ő nyomán fakadtak. Ha amíg vergődött, kutyába se vettük; ha amíg élt, nem lelt e hazában senkire, aki szavát meghallgatta s nagyságát féltette volna; ha spekuláló különecnek néztük, amíg koponyájában lázasan lüktetett az agy s viharzó lelkében szilajul gomolyogtak a nagy gondolatok: — no hát most már őt világrész bálmulattal borul le az ő emléke előtt s így talán már elérkezett az ideje annak, hogy elvigyük mi is arra a süppedékeny sirboltra egy pálmát, elkésett jelét nemzete posthum elismerésének . . .

Két álló évezreden át egy bebizonyíthatatlan feltevésre volt ráépítve az egész geometriai tudomány. E feltevés az volt, hogy ha egy pontból ugyanazon egyenes két ellenkező oldala felé huzunk egy-egy szintén egyenes vonalat, akkor ezek az asymptoták az elpattanás pillanatában egymásnak folytatásai. Euklydesnek ez a tétele szolgált az ősidőktől fogva minden geometriai tudás alapjául. Ezzel a feltevessel állt és bukott az egész tudomány. A pythagorási tantétel csakis akkor volt igaz, ha ez a feltevés helyt állott; s a háromszög valamennyi szögének összege csakis akkor ad 180 fokot, ha az Eukly-

des alapja nem volt önkényes feltevés. Két évezreden át keresték hát az asymptoták-ról szóló e tannak matematikai bizonyítását. Keresték, de nem találták. És csüggedten építette rá e félelmesen rejtelmes alpra az örökké munkáló emberi szellem a geometriai tudomány rozoga épületét. És ez így tartott mindaddig, amíg magyar földön meg nem jelent egy magyar embernek latin című munkája: a Tentamen. Szerzője e műnek az öreg Bólyay Farkas volt, mathaeseos professzor Marosvásárhelyt, a világhírű Gaussnak diáktársa és holtukig jóbarátja s mellesleg még valami: édesapja az ifju Bólyay Jánosnak, aki megkorrigálta Euklydest, lecáfolta Kantot s az emberi gondolatnak utat nyitott e földtekeről a végtelen világűrbe. A Tentamen megjelenésekor harminczestendő volt az ifju Bólyay János; és édesatya a saját munkája végére odabiggyesztette appendix címen a fiának egy huszonnégy lapnyi dolgozatát. Ez a dolgozat csinálta meg a matematikai gondolkodás forradalmát az emberi szellem történetében. Azt mutatta ki ez a fiatal ember abban az értekezésben, hogy kár a tudománynak az Euklydes-féle feltevés bizonyításával vesződni, mert az a feltevés talán nem is igaz, vagy ha igaz, talán csak aránylag szűk térben igaz, például itt a földön, vagy mondjuk, a magunk naprendszerében, de a világűr valamelyik távolabb pontján, az álló csillagok egyikén, vagy a tejút egyik naprendszerében az odáig huzott asymptoták már nem folytatásai egymásnak, hanem szöveget alkotnak. Amit idáig mondott a fiatal Bólyay, az még csak a tagadásban volt nagyszerű. De itt aztán következett a grandiózus alkotás. Kimutatta ugyanis nemcsak azt, hogy az Euklydes tétele talán nem is igaz, hanem azt is, hogy *nem is kell igaznak lennie*. Mert a geometriai igazságok amugy is megállanak és mert a földtekének ama szűk korlátok közé szorított mértánán kívül, amely aggodalmasan kapaszkodik az Euklydes tételébe, van egy mago-

TÁRCA

Szerző a darabjáról.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Tisztelt szerkesztő ur.

Annál maradtunk, hogy a „Király-idillek”-ről szóló szokásos önkritika másik felét az előadás után rom meg. Kérnem kell a szerkesztő urat, engedje el nekem, mert nem akarom növelni a darab körül támadt zajt. Egy dologra nézve azonban meg kell tennem a magam szerény reflexióit. Némely felekezeti lap a bírálat örve alatt egyszerűen ki akar taszítani a magyar nemzet kebeléből.

Harminonál több magyar könyvet irtam, rosszat vagy jót, mindegy, de valamennyi bizonyosság arról, hogy ezzel a földdel össze vagyok növe, a levegője a lélekzetem, a földje a temetóm. Iszonyu érzés, hogy erről még beszélnem kell. Nem is szóló róla többet, csak annyit, hogy a Király-idillekről, színműiről képességemről írhat és mondhat ki-ki bármit, de az, aki ebből, vagy bármely alkalomból tiszta magyar érzésben kételkedik, az örült vagy becseltem.

A szerkesztő ur őszinte, hálás szolgálja

Bródy Sándor.

Karácsony előtt.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Molnár Ferenc.

A férj (a bolt előtt): Mindenesetre menjünk be, mert az utcán nagyon hideg van.

A felesége: Várj csak egy csöppet. Nem mehetünk be úgy egyszerűen. Tudni kell, hogy mit veszünk Zsiga bácsinak.

A férj: Nem is kell tudni.

Az asszony: Hát csak úgy bemegyünk és azt mondjuk, hogy „kérek egy ajándékot”?

A férj: Akár ezt is.

Az asszony: Ha egyébben nem, abban meg kell egyeznünk, hogy mennyibe szabad kerülnie az ajándéknak.

A férj: Harminc forint.

Az asszony: Talán korona?

A férj: Azt nem. De mondjuk: husz forint.

Az asszony: Tehát tizenöt korona. Menjünk be.

(Bemennek a boltba.)

A férj: Kérem, egy negyven körüli urisembernek szeretnénk valami ajándékot . . .

A segéd: Talán ez a szép dohányzóasztal . . .

Az asszony: Mennyibe kerül ez?

A segéd: Ez, kérem? Van olcsóbb is.

A férj: Mennyibe kerül?

A segéd (megnézi): WRaZ. . . hetven korona.

Az asszony (fagyos mosolylyal): És különben is Zsiga bácsinak már van dohányzóasztala.

A férj: Talán kisebb árban mutatna kérem . . . esetleg . . .

Az asszony: Mit zsenirozod magad? (A segédhez): Kérem, mutasson valamit nyolc-tíz forintért. Nem vagyok köteles drága ajándékot venni.

A segéd (szellemesen): Arról szó sincs, kérem.

A férj: Mennyibe gyön ez az utitáska?

A segéd (szégyenlősen): Óh kérem . . . hisz ez partie-árú . . . van drágább is.

Az asszony (szigoruan): Hogy ez?

A segéd: KQeT . . . hét korona ötven . . .

A férj: Tényleg . . . Zsiga bácsi sokat utazik.

Az asszony: Ez egy nagyszerű bőrönd.

A segéd: Jó bőrönd, kérem, de nem ajándék-bőrönd. Van, kérem, drágább is. Ez nem igazi bőr.

Az asszony: Tudom. De az ilyen erősebb, mintha igazi bőr volna.

A segéd: Ez, kérem, annak való, aki keveset utazik. Van aztán drágább is, strapára való.

Lajos, adja le azokat a Pacifio-bőröndöket.

Az asszony: Ez egy gyönyörű bőrönd.

A férj: Sokkal drágább a másik?

A segéd: Dehogya. De sokkal jobb és finomabb.

Abban belül négy rekesz van, ebben egy sincs.

Az asszony: Legalább nem gyűrődik benne a ruha. Ez egy elragadó bőrönd.

(Lajos megjelenik a Pacifio-bőröndökkel.)

A segéd: Ezt tessék megtekinteni. Ez már ajándék. Tegnap a gróf Károlyiékól a . . .

Az asszony: Fúj, de plump!

sabb rendű geometria, az abszolút mértan, a mérhetetlen világegyetemnek feltéltlenül helyt álló geometriája. Ine, a mérteni tudomány a földről és a föld szomszédságáról ki- és felemelve a gyarló és véges relativból a végtelen és feltétlen abszolútba. És ezt az új tudományt, amely betölti az egész Kosmost, nemcsak megajdította Bolyay János, hanem végiglen ki is építette. És ámulva látta az egész világ ezt az óriás méretű haladást. Elhítte a pelyhedző állu magyar ifjunak, hogy amit eddig kétezer éven át geometriának mondtak, az csupán egyik variánsa az abszolút mértannak s hogy a világűrbe áthelyezett mértani tudomány a maga nagy gazdagságában és gazdag nagyságában az addig ismert geometriához ugy viszonylik, mint az abszolút a relativhoz. És midőn például kimondta az új tudomány, hogy a háromszög valamennyi szögének összege nem feltétlenül 180°, hanem annál kisebb, a világűr mennél nagyobb távolságába húzódnak a háromszög szárai, miglen valahol a végtelenség végtelenségében a háromszög szögeinek összege a zérussal válik egyenlővé, akkor az emberiségen nem a kétely zugása morajlott végig, hanem az ifju magyar gondolkodó iránt érzett bámulat. S hová lett ez új tudomány világitásában a nagy Kantnak az apriorisztikus térfelfogásáról szóló elmélete? Egyszerűen semmivé lett. Mert ha a helyes térfelfogás a priori van benn az ember eszmélkedő énjében, no hát akkor mért kellett a világnak Euklidestől Bolyay Jánosig várnia, amíg megtudta, hogy a térről szóló tudomány minden igazságai csupán relativ igazságok.

Harmincéves koráig kapitány volt Bolyay János uram az osztrák armádiában. Miféle hasznát vehették volna ott egy ekkora szellemnek? Mondják, megférhetetlen volt. Talán nem is engedelmelkedett mindig az őrnagyjának. Talán elfejejtett snájdig lenni a gyakorlóterén, ha épp eszébe jutott, hogy a pythagorasi tantétel talán nem áll meg, ha ama derékszögű háromszög szárait innen a Syriuszig húzzuk. Hát elküldték kapitányt ur Bolyayt penzióba. S pár garas nyugdíjjával az elcsapott százados elvonult a Királyhágó mögé, bércecs hazájába. Ott még elégt vagy harminc esztendőig. Csöndes ember lett belőle, szófukar, különös életmódu, elhanyagolt külsejű. A körülötte élők borzongva néztek rá, sohas tudhatták meg tőle, miféle fura dolgokon járt az esze. A Fentamen appendixje pedig megtette azalatt hódító világotját. Az abszolút geometria közkinccsév lett az egész emberiségnek.

A férj: Gyönyörű világos színe van.
Az asszony: Vigyo vissza. Ennek csak az kell, hogy egyszer megázzék.

A segéd (önéretesen): Ennek? Már bocsanatot kérek...

Az asszony: Szétmegy, mint a papir.

A segéd: Mit? A Pacific-börönd szétmegy?
(Az előbbi böröndre mutat): Ez megy szét! Ha éppen tudni kívánja nagyság.

A férj: Zsiga bácsi megérdemelne tőlünk, hogy...

Az asszony: Még ezt se érdemli meg. Ámért augusztusban nem akarta a váltódat zsrálni?
(A segédhez): Ha ebből enged, esetleg megveszszük, talán.

A segéd: Ennek az utolsó ára hét korona ötven. Ebből lealkudni már szivtelenség, kérem.
A férj: Na, na, csak ne szellemkedjék. Ot korona.

Az asszony: Én még annyit se adnék érte. Ez egy ordinár börönd.

A segéd: Ez? Na már bocsanat... ez a legfinomabb börönd, ami ilyen árban raktáron van.

Az asszony: Ez egy... egy, egy... rongy...

A férj: Az a Pacific-börönd, az valami! De ez... Ot korona.

A segéd: Kérem, a Pacific-börönd elbujhatik e mellett, ha az árak arányát tetszik figyelembe

Egy világ hódolt meg e géniusz nagysága előtt, csak a magyar nemzet nem vett róla tudomást. Némán, keeserűen, éles meg hasonlósba jutva magával és mindenkivel, turta szerény apai birtokán a földet a nagy reformátor. Lassankint szöghaja deréssé vált, délceg alakja meggömpyedt, életerős megcsapantak; amint vele nem törődött senki, úgy ő is kezdett senkivel nem törődni. Talán ha felhozzák Pestre, tanszéket adnak neki az egyetemen és hivatást adnak neki, mely sarkantyuzza becsapgyát és edzi lelke rugalmasságát, akkor talán még jobb s még nagyobb kincsekkel ajándékozta volna meg hazáját és az emberiséget. Így elpusztult észrevétlenül, sirratlanul, szinte nyomtalanul. Aki belevitte a magyar nemzetet a gondolkodás világtörténetébe, annak sem életét, sem halálát nem vette észre saját hazája.

Elnyomorodott közéletünk szatócsméretei közül hadd zárandokoljunk hát oda e napon annak a sirjához, aki joggal mondhatta magáról ifjukurában, hogy a semmiből alkotott meg egy új, más világot. Hála emlékének, dicsőség nevének.

ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, december 13.

A tisztelt Ház fölött mára kiderült az égből, már napsugár is szóródott be a színes ablakokon s az obstrukciós malom unalmas zugása helyébe a békés tárgyalogosság lépett.

Napirend előtt Kossuth Ferenc tépte ki még az indemnity-vitából megmaradt utolsó töviseket, mikor erőlyesen visszautasította azt a méltatlan gyanúsítást, melyvel a sajtó némely organuma illette, azt írva róla, hogy ő a miniszterelnökkel éjnek idején kötött paktumot az obstrukció lefegyverzésére. Az egész Ház helyeselt, mikor Kossuth Ferenc tiltakozott e méltatlan gyanúsítás ellen, kijelentve, hogy ő, mint a függetlenségi párt elnöke tárgyalat Széll Kálmánnal, az ország miniszterelnökével. Országos érdekű dologban járt el úgy, ahogy kötelességére diktálta. Széll Kálmán lojálisan toldotta meg a függetlenségi párt vezérének nyilatkozatát avval, hogy Kossuth Ferencnek semmiféle koncessziókat nem adott, nem is ígért s hogy az ellenzéknek és kormányának olyan érintkezése, mint amió köztük a Házban s csakis a Házban volt, kiegészítése a parlamenti életnek.

Az obstrukcióból maradt utolsó tövis is ki volt hát tépve evvel s a Ház nyugodtan térhetett át mai munkájának tulajdonképpeni tárgyára: a

venni. A Pacific husz forint, ez három forint ötven. Arányszámítás szerint a Pacific ehhez képest egy közönséges piszok.

A férj: Na, na, na.

Az asszony: Nahát megadunk érte hat koronát.

A segéd: Lajos, kérdezze meg a főnök úrtól, hogy a KQET böröndöt oda lehet-e adni hét koronáért.

Az asszony: Hatot mondtam.

A segéd: Csak menjen, Lajos. Ez a börönd hét korona, legutolsó árban. (Egy másik vevőhöz): Parancsol, kérem?

A férj: Adjuk meg érte.

Az asszony: Hát isten neki, hét korona.

A segéd: Rendben van.

Lajos (veszaján): A főnök ur azt mondja,

hogy nem lehet alább, mint hét ötven.

A segéd: Jó, jó, hát az én felelősségemre.

Csak tessék elvinni. (Egy harmadik vevőhöz): Nagysád már kap? Igen. Pardon.

Az asszony (hífteti): Itt van...

A segéd: A pénztárnál tessék. (Oráitva):

Pénztár! Marad hét korona ötvenmitetszik-kérem?

A férj (az utcán): Már megint schundot vettünk.

Az asszony: Zsiga bácsinak? Pfü! Örüljön,

hogy ilyet is kap. Ahhoz képest, amit megérdemelne tőlünk...

horvát provizórium kérdésére, melyhez Kossuth Ferenc és Bederkényi Nándor szóltak. Alláspontjuk rövid megjelölése után Széll Kálmán miniszterelnök igazat adott mindkettőjüknek abban, hogy a provizóriumoknak véget kell vetni s megígérte, hogy a végleges rendezést a jövő évben fogja eszközölni. Rövid félóra alatt ilyen módon intézték el a horvát pénzügyi egyezményt s elfogadták azt általánosságban és részleteiben.

Az ülés napirendjére a kérvények tárgyalása is ki volt tűzve s az előadó felelmes oszlop kérvényén jelent meg az előadó magaslato. A Ház egymásután tárgyalta le a törvényhatóságok és magánosok kérvényeinek egész garmadáját, miközben érdekes vita kerekedett a Rákóczi és Tökölty diffamáló törvények kitérítését kérő feliratok tárgyalásánál. Thaly Kálmán, a Rákóczi-korszak lelkes hisztorikusa, fölhasználta a kínálkozó alkalmat s hazafias beszédben szölt a kérvények mellett, kérve egyuttal Rákóczi hamvainak hazaszállítását. Barabás Béla is sietett melegséget vinni a hazafias vitába, a miniszterelnök pedig, bravurosán átvágva magát az itt-ott közbeszóval néhány ellenzéki honatya megjegyzésén, lelkes, emelkedett és hazafias beszédben jelentette ki, hogy azt a régi határozatot, amelyet Rákóczi hamvainak hazaszállításáról hozott a Ház, respektálja s szívesen tárgyal ebben a kérdésben Thaly Kálmánnal. Általános elismerés honorálta a miniszterelnök kijelentését, amely után a nótatörvények törölésének kérdésére tért át Széll Kálmán. Bajos dolognak mondta azt, hogy a corpus jurishoz nyuljunk, hisz e törvénykönyvünkben számos olyan törvényt találunk, mely a mai fölfogásnak nem felel meg, de amelyeket érzelmeinkből amugy is régesrég kitérőt az idő.

Utoljára még avval az őszinteséggel nyilatkozott a miniszterelnök a Kossuth Lajos emlékének törvénybe iktatását kérő feliratról, mint amelyvel a Kossuth-kérdésben már egy ízben nyilatkozott. A kegyelet és elismerés melegsége esengett szavában, mikor kijelentette újból, hogy ő Kossuth Lajos kiváló érdemei előtt mélyen meghajlik, hazafias kegyelettel őrizve emléket a negyvennyolcas törvények megalkotásában kiválóan szereplő nagy férfúnak, de megállapította egyuttal a különbséget az alkotó Kossuth és az alkotmányos talajról lelépett, detronizáló Kossuth Lajos között. Aztán így fejezte be beszédét:

— Törvényhozási intézkedések Kossuthra nézve még ma nem időszerűek.

Még Thaly Kálmán szólt föl személyes kérdésben, mely után az elnök, a vitát hétfőre halasztva, bezárta az ülést.

A képviselőház ülése december 13-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Darányi Ignác, Pócs Sándor, Wallacis Gyula, Cseh Ervin.

(Napirend előtti.)

Kossuth Ferenc: A napisajtó bejárta az orosz-akaratu hír, hogy szóló az indemnity tárgyalásának befejezése előtt éjnek idején a miniszterelnökkel titokban tárgyalat volna. (Derültség.) Mindezeket a híreket alapian a kohnlmányoknak jelenti ki. Egyébként sajnálattal konstátlja, hogy a napisajtó egy része teszélyezeti a parlamenti tárgyalást az által, hogy semmi olyan parlamenti akciót, mely a tuizásoktól ment, komolyan nem tart. (Általános helyeslés.)

(A horvát provizórium.)

Neményi Ambrus, a pénzügyi bizottság előadója, ismertetli az okokat, hogy miért kell az 1886: XL. t. cikk hatályát még egy évre változtatlanul meghosszabbítani. Kitéjezi azonban azon véleményét, hogy ez az utolsó provizórium, amennyiben a regnikuláris bizottságok tárgyalásai az utolsó stádiumba jutottak. Kéri a törvényjavaslat elfogadását. (Helyeslés jobbfelől)

Kossuth Ferenc: Jogosan találna e javaslatnál az obstrukciót, de nem teszi s egyszerűen a negáció álláspontjára helyezkedik. A magyar-gyűlölet terjed a horvátok között, pedig anyagú áldozataink fejében megkövetelhetnők, hogy béke legyen közöttünk. A törvényjavaslatot nem fogadja el. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Bederkényi Nándor: Azt tartja, hogy általa-

MOLL SEIDLITZ POR
feltűnhetetlen hálszer mindama gyomorbetegségeknél, melyekből a rossz emésztés és székrekedés szokott keletkezni. A gyógyszerárakban MOLL készítménye kérendő eredeti dobozokban 2 koroná.

MOLL-FÉLE FRANCIA BORSZESZ ES SO
Legjobb fájdalomcsillapító beörszölés, csusz, közsvény és egyéb meghűlési bajoknál. A raktárban ólommal zárt (plombirt) üvegekben 1 korona 90 filléért kapható. MOLL készítmény kérendő.

nosságban rosszabbodtak a viszonyok. Mindazonáltal megszavazta a törvényjavaslatot, mert nem akarja, hogy a horvátok azt mondassák, hogy mi nem védjük meg érdekeiket. Másrészt a kormány azzal sem valószínű, hogy az egyezmény végleges rendelkezést gátolja volna, mert a regnikoláris bizottságok működésére befolyást nem gyakorolhat.

Szóll Kálmán miniszterelnök: A dolganak pénzügyi részéről nem kívánok szólni, csak arra vonatkozólag akarok pár megjegyzést tenni, amit Kossuth Ferenc t. barátom, mielőtt az ülésbe bejöttöm — gondolom, napirend előtt — a maga részéről konstátált. Hát én is konstátálom, hogy azon nemdondandók, pletykák, amelyek a hírlapokban és némelyikben rosszakarattal megjelentek, — hisz ilyenek most úgy terjednek, mint a gomba — egyvel megaparodtak, azzal tudniillik, hogy t. barátom nálam járt Budán, éjfélikor és a többi. Ezek mind a legképtelenebb dolgok. Én vele — mint tegnap is előadtam — beszéltem itten az országban, abban a szobában, amely nekem rendelkezésre van bocsátva; ott kerestél fel engem Kossuth képviselő ur talán már a múlt hét végén. Köztünk egy politikai beszélgetés folyt, semmi egyéb. Ebben a legjobb hazafias szándékból azzal a nemes intencióval, amely őt közügyekben mindig jellemzi, bizonyos kérdéseket vetett fel, illetve felhívásokat intézett hozzám. Ezekre azt mondtam, hogy nagyon sajnálom, de nem mehetek ezeknek tárgyalásába bele, mert ezeket a kérdéseket, amelyek nagyrészt magam is foglalkozom, ilyen kijelentésekkel, amiket Kossuth Ferenc kért tőlem, elintézni és megoldani nem lehet. Azok annak idején majd a képviselőházban szónogva kerülnek. Köztünk tehát semmiféle tárgyalás, alkuvás, pláne én nálam fenn, pláne este nem volt. Örülök mindig, ha Kossuth Ferenc t. barátom meglátogat, de hozzá az idő szerint már igen régen nem is volt egyáltalában szerencsém. En csak megerősítem ugyanazt, amit Kossuth Ferenc t. barátom maga is mondott, minden ilyen nemdondandók és pletykának a világból való kiköltözése céljából. (Hejlyeslés a jobboldalon.)

Amit a dolog érdemeit akarom mondani, azt megmondottam tegnap, megmondotta Kossuth Ferenc t. barátom is. Sajnálom, hogy kívánságainak nem tehettem eleget; ő tegnap ki is fejezte, hogy bizalmatlanságának egyik oka az, hogy neki tagadó választások kénytelen adni. Ezek olyan beszélgetések voltak, amelyek — gondolom — politikusok között, akár a többségről, akár a kisebbségről tartoznak — mert közérdekről és aktuális kérdésekről van szó, — mindig meg vannak engedve, sőt szükségesek (Hejlyeslés), mert az eszméknek kioszerlése és egymás álláspontjának itt ebben a Házban és kiűn is való kölcsönös megbeszélése az ügyeknek nem ártalmára, csak hasznára van; (Ugy van a jobboldalon.) az országnak és a tanácskozások higgadsága és nyugodtsága érdekében szükséges parlamenti viszonyoknak ez — gondolom csak javára, csak előnyére fog válni, nem pedig hátrányára. (Hejlyeslés a jobboldalon.) És mindazok, akik egyik vagy másik esetben és most ebben bármilyen célból rosszakarattal gyanasítást akarnak az e termen kívül, de ebben a Házban folytatott beszélgetésből formálni, azok igen felesleges és igen haszontalan munkát végeznek, se alapjuk, se joguk nincs erre s így ninosen erre semmi szükség. Résezméről kijelentem, hogy amit a lapok arra a találkozására nézve írtak — valótlanság és visszautasítok minden ilyen ráágást, pletykát és gyanasítást és igazolom Kossuth Ferenc t. barátom állítását. (Élénk hejlyeslés a jobboldalon.)

A mi magát a kérdést illeti, csak egyet szabadon megjegyzem. Nekem a Horvát-Szlovonországi és köztünk levő viszonyt illetőleg volt szerencsém még tegnap nyilatkozatot tenni. A mi a valóságos pénzügyi egyezségnek elmaradását illeti, — miután ez is kormányzati kérdés, csak ehhez szólok — legyen Szederkényi t. képviselő ur meggyőződve arról, hogy nem a kormányon mút, hogy a két regnikoláris deputáció eddig nem tudott megyezni.

Szederkényi Nándor: Nem is mondtam!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Én nem mondom, hogy nem lehetett volna a tárgyalásokat talán jobban szorítani a mult országgyűlésnek, vagy az első ülésnek végén a nyáron talán, de nem mutatkozott célszerűnek. Azt gondolok, hogy ha megérelődnek a nézetek, talán könnyebb lesz az egyezséget létesíteni, amely, még igen sok pontban meglévén a nézetkülönbség, nem olyan könnyen létesíthető. De hát reméljük, hogy létesíthető lesz. Abban igazat adok Szederkényi t. képviselő urnak és Kossuth Ferenc képviselő urnak is, hogy csakugyan szükséges, hogy ez a kérdés is végre nem provizóriumokkal, hanem definitív szabályozással rendeztesse és teljesen igazza van Szederkényi t. képviselőúrnak abban is, — és én magam részéről nem is teszek kifogást ellene ezután sem, — hogy ha jövő esztendőig ilyenkorra nem jön létre a kiegyezés, elmaradásának okairól is jelentést tegyek. Ez ellen nincs kifogásom, egyébként a javaslatot ajánlom elfogadásra. (Élénk hejlyeslés a jobboldalon.)

Kossuth Ferenc kijelenti, hogy ő mint pártvezér járt a miniszterelnöknek s beszélgetett a nehézhelyzetéről s kérdékről dolgokról, de csak a haza érdekében. (Zajos hejlyeslés jobboldalon.) Ha Ausztriában akadunk a kormány az ellenzékel, miért ne volna szabad ugyanez Magyarországon is. Ha van valaki, aki nem érdemi, hogy folyton gyanasítsa, úgy szóló az. (Zajos hejlyeslés az egész Házban.)

A Ház általánosságban elfogadja a törvényjavaslatot.

(Részletes tárgyalás.)

As 1. §-nál

Kossuth Ferenc: Szederkényi azt mondotta, hogy azért nem szavazta meg a törvényjavaslatot, mert nem akar ártani a horvát érdekeknek. Ezzel szemben szóló kijelenti, hogy azért nem fogadja el a provizóriumot, mert a horvátok nem viselhetnek oly rokonérzettel, mint mi irányunkban.

Szederkényi Nándor kijelenti, hogy a kérdésnél bizalom és nem bizalom szempontját lehet csak figyelembe venni.

A Ház elfogadta a törvényjavaslatot részleteiben is.

Előnk: A keddi ülés napirendjét megállapítja. Kedden tárgyalandók: A ki- és bevándorlás, az utlevélügy, a határszéli rendőrség és három új csendőrkörület szervezéséről szóló törvényjavaslatok. (Hejlyeslés.)

(A kérvények.)

Daróczy Aladár előadó bemutatja Debreczen város s több vármegye kérvényét a hadköteleseknek szolgálatuk 3-ik évében megzugaadásai munkára való szabadsgátvitására iránt. Hivatkozással a házszabályok 246. §-ára, tudomásvétel végett bejelentetik.

Taly Kálmán kéri, hogy utasítsák vissza a kérvényeket a bizottsághoz.

Barabás Béla: Indítványozza, hogy a 246. §. alá eső kérvények utasításnak vissza a kérvényi bizottsághoz, hogy újabb határozaton az ügy jelelt.

Szóll Kálmán miniszterelnök: Ez a kérdés a kérvényi bizottságban is felvetett s ott azt a nézetet nyilvánítottam, hogy ez a házszabályok alkalmazásának a kérdése és így a kérvényi bizottság ninosen hivatala azt eldönteni, hanem csakis a Ház, mert már egy kinyomtatott, ide bemutatott sorjegyzékről van szó. Határozaton tehát a felet a Ház, és azért igen korrektil vetette elő a kérdést, alternative, álláspont nem is foglalja a bizottsági előadó ur. Nekem tehát az a nézetem, hogy a Házban kell határozni e felett, még pedig úgy, hogy a bizottság utasítsa, hogy azokat rögtön tárgyalja.

Előnk: A házszabályoknak csak egy tehetünk eleget, hogyha azokat a kérvényeket, amelyek a 246. §. alá esnek, visszautasítjuk a kérvényi bizottsághoz, hogy érdemleges határozatot hozzon. Most áttérünk a többi kérvényekre.

Daróczy Aladár bemutatja Hoch János árkosfalvi pogár kérelmét egyly iránt. Hoch a marosvásárhelyi választásnál egy csendőr golyója által nyomorékká lett. Kéri a kérvényt a belügyminiszternek kiadati.

Sebest Dénes pártolólág kéri kiadati a kérvényt. A Ház Sebest Dénes képviselő indítványát fogadja el.

Daróczy Aladár előadó bemutatja Udvarhely és több vármegye kérvényét, amelyben elemi károk miatt az 1898: XLIV. t.-cikk, vagyis az adótörvény kiterjesztését kéri. A bizottság javaslata értelmében kéri a kérvényt a pénzügyminiszternek kiadni.

Barabás Béla oly utasítással kéri kiadati a kérvényt, hogy az 1898: XLIV. t.-cikk módosításáról rövid időn belül intézkedik.

Molnár János elfogadja a bizottság javaslatát.

Lukács László pénzügyminiszter: Arra kérem a t. képviselőházat, méltóztatassék a fennforgó esetben a kérvényi bizottság javaslatát elfogadni. Nem azért kérem ezt, mintha nem tartanám fontosnak azokat a szempontokat, amelyeket Barabás Béla t. képviselő ur felhozott a fennforgó esetre vonatkozólag, hanem azért, mert, mint a t. miniszterelnök ur egyszer részletesen tüzelesen kifejtette, magam is abban a véleményben vagyok, hogy nem helyes praxis, ha a t. képviselőház egyik-másik kérvény tárgyalása alkalmával direkt utasításokat akar adni a kormánynak azzal, hogy különös figyelembe ajánl egyik-másik kérvényt a miniszteriumnak. Nem tartom helyesnek, mert a kormánynak kötelessége ily utasítások nélkül is minden kérvényt lelkiismeretesen megfontolás tárgyává tenni. Nem tartanám azonban más szempontból sem helyesnek az ilyen direkt utasításokat, mert megtörténhetnének, sőt azt hiszem, igen sok esetben megtörténnek, hogy az ilyen utasításadás által a t. képviselőház tulajdonképp az adminisztrációba nyulna bele, ami, azt hiszem, az állami hatalmak megosztása szempontjából nem volna helyes.

Ez nem azt jelenti, t. Ház, hogy én ezzel a kérdéssel, mely itt felvetett, nem akarnék tüzelesen foglalkozni, sőt ellenkezőleg, az adóelengedés kérdésével az itt felemtett esetekben az adóelőirummal kapcsolatosan igenis szándékozom tüzelesen foglalkozni és amennyire csak lehetőségek, óhajtom magam is, hogy az ilyen adómentességek kiterjesztésének. Hogy az adómentesség az olyan termény néve, amely már be van hordva, eddig nem terjesztetett ki, az tisztán otavossági szempontból történt, mert igen nehéz az ilyen esetben a valóságot konstátálni s ha nagyon széles körben állapították meg az adómentesség, kétséget nem szenved, hogy igen sok visszaélésre adna alkalmat. A határ tehát, ameddig e tekintetben el lehet menni, véleményem szerint az vo na, hogy az oly esetre, ahol minden kétséget kizárólag be lehetne bizonyítani, hogy a beszedett termés elemi csapás oiytan megsemmisült, színién terjesztessék ki az adómentességi jog. De miután, mint már emliteni bátor voltam, a kormány ezzel a kérdéssel különben is szándékozik foglalkozni, arra kérem a t. Házát, méltóztatassék a kérvényi bizottság javaslatát elfogadni. (Hejlyeslés jobboldalon.)

A Ház a kérvényi bizottság javaslatát fogadja

el, de kimondotta, hogy a mostani határozata nem prejudikál a később napirendre kerülő Szepes és több más vármegyei kérvényeire, amelyben az adóvégrehajtásról szóló törvény módosítását kéri.

Daróczy Aladár előadó ismerteti a békés-eszabai iparosok kérelmét, amelyben az ipartörvény módosítását s a céh-rendszer behozatalát kéri. A bizottság javaslata, hogy a kérvény a kereskedelemügyi miniszternek adassék ki.

Molnár János: Pártolólág kéri kiadati a kérvényt.

Szóll Kálmán miniszterelnök: Csak elvileg szók ehhez a kérdéshez. Már a pénzügyminiszter ur is volt szives ráb hivatkozni abban a tekintetben, hogy én nem tartom helyesnek, hogy a Ház különbséget tegyen azon határozatokkal illetőleg, amelyeket a kérvényekre hoz s az egyiket pártolólág utasítja a miniszteriumhoz, a másikat nem; mert a kérvényeket ily incidensális alkalmából érdemileg elintézni nem lehet. A Ház valamint pártolólág utasít a miniszteriumhoz, az már állásfoglalás és lehetetlen az egyiknél állást foglalni, a másiknál pedig állást nem foglalni. Nem tartom a parlamentáriszussal egyeztetelőknek, nem tartom azon elvnléi fogva, mert a végrehajti hatalmat a törvényhozó hatalomtól el kell választani minden rendezett országban. Ami a kérdést illeti, magam voltam szerencsés bejelenteni a Háznak egy alkalommal, hogy az ipartörvény revíziója ennek a kormánynak munkaprogramjába fel van véve és ezen állászatban ugyan meg nem, de annak idején majd e Ház asztalára kerül. Hát akkor a pártolólág való utasítása éppen ninos szükség. A miniszterium mindazt az anyagot, amit a Házot kap ily kérvények alkalmával kétszeres, sokszorosított figyelemmel és gondossággal tanulja át, gyűjti és dolgozza fel, a Ház iránti köteles tiszteltetők. De azt elvileg nem tartanám helyesnek, hogy a képviselőház kategorizáljon, osztályozzon egyes kérvényeket, mert akkor aztán azok a kérvények, amelyek nem pártolólág utaltattak oda, másképpen látszanak a ház által kezeltetni, mint azok, amelyek pártolólág adtak ki. (Hejlyeslés jobboldalon.) Kérem tehát a t. Házát, sziveskedjék ettől eltekinteni és ezt a nyilatkozatot minden egyéb ilyen elvi kérdésnél, a pártolólág kérdésénél tekintetbe venni. (Élénk hejlyeslés a jobboldalon.)

Gróf Wilecz Frigyes precedensekre hivatkozik, hogy maga a bizottság javaslata a pártolólág kiadatlát.

Barabás Béla: Nem pártolja a céh-rendszer behozatalát, ellenben az ipartörvény módosítását szükségesnek tartja.

Szóll Kálmán miniszterelnök: Azokat akarom most csak itt rövid kis felszólalásban fikrozni, amiket Barabás Béla t. képviselőúrnak mondot. Az én t. barátom igen helyesen azt mondja, hogy ennek a kérvénynek két része van. A kérvény egyik részét, amely az ipartörvény módosítását követeli, pártolja, ellenben a kérvény másik részét, amelyben a céhrendszer behozatalát kéri, nem támogatja. En is ebben a nézetben vagyok. De már most nem argumentum-e ez a mellett, hogy egyes kérvényeknél a t. Ház tartózkodjék elvi határozatokkal kimondani, hisz nem is tudjuk annak a kérvénynek minden betitjét, sőt még azt sem tudjuk, hogy az egészben mit tartalmaz? (Ellenmondások a szélsőbaloldalon.) Ez pedig nem olyan kicsi dolog, hogy a képviselőház pártol-e valamit, vagy nem pártol, mert ha az, amit a képviselőház pártol, nem olyan módon teljesül, vagy teljesülhet, akkor a képviselőháznak ez a pártolása bizonyos mértékig üresen kimondott szó marad és a képviselőház egy kissé kompromittálva lesz. (Ugy van! a jobboldalon.) Ellenmondások a szélsőbaloldalon.) Ez közelről érdekel a t. Házát elvi szempontból. A kérvényeknél, bárhogyan igyekezzék is valaki szépiteni a dolgot, alig van 5-6 embere ennek a Háznak, aki a maga egészében tudja, hogy az a békés-eszabai kérvény mit tartalmaz. (Ellenmondások a szélsőbaloldalon.) Mivel tehát én elvileg világsz, helytelen és veszélyes dolognak tartom ezt, kötelességem a képviselőházat arra figyelmeztetni, hogy a kérvények tárgyalásánál azzal az óvatossággal méltóztatassék eljárni, amelyet a törvényhozóknak törvényhozási munkálatoknál mindig szem előtt kell tartania. (Élénk hejlyeslés a jobboldalon.) Ezért én a kérvényeknek a „pártolólág” és „nem pártolólág” kategorizálását nem tartom helyesnek. (Hejlyeslés a jobboldalon.) Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos annak a nézetnek ad kifejezést, hogy a parlamentnek nemcsak joga, de kötelessége a kérvények klasszifikálása. Az a fellogás, amit a miniszterelnök nyilvánít, az veszedelmes állítás.

Szóll Kálmán miniszterelnök: Nem hagyhatom magamot, amit t. barátom mond, hogy én valami veszedelmes dolgot állított, hogy, hogy az én álláspontom valami veszedelmes dolgot jelenthetne a parlamentáriszusra néve. En még sohasem halottam és olvastam azt, hogy a parlament ellenőrzési jogát kérvények elintézésé utján gyakorolja, hogy a kérvényezés jog meg volna semmisítve, hisz a kérvényezési jogot mindenki szabadon gyakorolhatja ezután is. (Ugy van! jobboldalon.) Amit a t. képviselő ur mond, hogy régebben sokszor azt határozták el, hogy a miniszter jelentést tegyen a Háznak; ez egészen más. Az is más, hogy egyes elvi határozatokhoz hozhat ilyen alkalommal a Ház a maga ellenőrzési jogairól fogva, de hogy az sorbajja volna az ellenőrzésnek, amit én mondtam, hogy ne kategorizáljuk a kérvényeket, az ellen határozottan tiltakozom. (Élénk öjlenzés a jobboldalon.)

Szederkényi Nándor szintén veszedelmesnek találja Szöll Kálmán teóriáját.

Szék Kálmán miniszterelnök: Azt gondolom, hogy derogál a Háznak, hogy pártjalon valamelyik kérvényt. Kérem is a t. Házat, méltóztassék ezen ügyével nagyon ritkán élni. Ha a t. képviselők bizonyos esetekben pártállással a maga súlyát köti valamely ügyhöz, ez ellen egyes esetekben nincsen kifogásom, de ezeket az eseteket nagyon meg kell változtatni. A pártolás elmaradásában a kérvényezési jog csökkentését abszolút nem látom. Ha azonban egyes esetekben a Házat megnyugtatja, hogy ezt telti, nem bánom nem fogok elvinni minduntalan tiltakozni. csak arra kérem a Házat, méltóztassék ezt a jogát vigyázattal és óvatossággal gyakorolni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Thaly Kálmán pártolóját helyett a záros határidő melletti változtatást óhajtáná tenni. Példánál az ipartörvény módosítását három hónap alatt lehetne elkészíteni.

Szék Kálmán miniszterelnök: Ne vitatkozzunk tovább e kérdésen, mert megvitandó lesz éppen a különböző jogi és alkotmányos szféráknak és alkotmányos hatalmaknak egyensúlya szempontjából, hogy nem szabad öszekövegni a végrehajtási hatalmat a törvényhozással. (Helyeslés a jobboldalon.) Hiszen az a parancsolás és az az utasítás mégsem végrehajtható oly egyszerűen és röviden, és ezen fogalmak helyes megállapítása még sem olyan könnyű dolog, mint ahogy Thaly Kálmán t. barátom itt elbánszik azokkal. De nem is lehet egy rendezett, egy alkotmányos államban ezen fogalmakat csak úgy összeviszogatni, kuszálni.

Thaly Kálmán: Azt csak példánál mondtam! Szék Kálmán... arra nézve csak tessék arra visszaemlékezni, amit tegnap voltam szerencsés megszólaltatni a t. Háznak és t. barátomnak is, aki azonban azt nagyon kevéssé szívelte meg, hogy amidőn az a miniszter reggeli estig itt ül a Házban, avagy a bizottságokban kell folytonosan a tanácskozásokon résztvennie; akkor nem lehet pár hónapot alatt egy ilyen törvényt elkészíteni, amelyre még az előmunkálatok sinosnek teljesen bevégezve. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Thaly Kálmán: Ahá, hát így vagyunk! Szék Kálmán: Nos igen, nem is lehetünk kézen vele. Az anyagot gyűjtik ugyan, de az ilyen kérdést az utolsó tapasztalatok felhasználásával kell megoldani és nem lehet azt megcsinálni azon adatok alapján, melyet hat év előtti gyűjtöttek. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ez csak a dolog természetéből rejlik különösen ma, midőn a gazdasági viszonyoknak hullámzása olyan nagymérvű és olyan állandó. (Ugy van a jobboldalon.) Ilyen akadályok vannak tehát és ezek olyan súlyos természetűek, hogy azokat nem lehet így egyszerűen, hamarosan elhárítani. Kérem tehát a t. képviselő urat, hogy ezeket is szíveskedjék tekintetbe venni. En csak azért szóltam, mert direktre kéri a képviselő ur, hogy mondjak határozott terminust. Kijelentettük, hogy az ipartörvény revízióját felvetjük programunkba, de határidőt nem mondtunk. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Molnár János módosítja indítványát olyformán, hogy csak az ipartörvény módosítására vonatkozó kérvény adassék ki pártolóját.

A Ház a kérvényi bizottság javaslatát fogadja el. Előnk: Az ülést 10 percre feljüggesztem.

Daróczy Aladár előadó bemutatja Ung. Heves és más vármegyéknek kérvényét, amelyben a tankötelesek 80 filléres tanítói nyugdíjalap-járlékának törlesztését kéri.

Várady Károly és Molnár János pártolóját kéri kiadni a kérvényt.

Wlassos Gyula: T. képviselő! (Halljuk! Halljuk!) A t. felszólalt képviselő urak hozzám ebben a kérdésben azzal a fellebbezési fordultak, hogy én a magam részéről igyekszem fogok ezt a járlékot az új rendszeréig kihagyni és e részben tett ígéretemre is hivatkozom. Csakugyan megígértem a képviselőház előtt azt, hogy ezt a járlékot törést az új rendezéséig a magam részéről fenntartani nem kívánom, mert a most elkészített részletes matematikai mérlegből köteleseggem teszi a törvény, hogy tiz év alatt az egész nyugdíj-alapnak részletes matematikai mérlegét készítsem el s a napokban fogom ezt a matematikai mérleget a képviselőház elé terjeszteni. — mondom, e mérlegből is meggyőződtem arról, hogy ez a járlék nem is megbízható járvédelmi forrás, mert nem folyt be abban az összegben, amelyben előirányozta volt. Egyrészt roppant időzóna és elcsúszott, másrészt végrehajtásokat vezetni ezért a szülők ellen nem egészen helyes. És bevallom bünytem, hogyha nem folyt be a járlékot abban az összegben, melyben előirányozta voltak, én is oka vagyok, mert a végrehajtásokat nem szorgalmaztam a szegény szülők vagy jentartók ellen azzal az erélyvel, amelylyel a szoros jog alapján kellett volna. (Helyeslés a baloldalon.) Inkább igyekeztem az általános rendszert meghonosítani. Ha a tiz évi átlagot veszem, ugy emlékszem, nem mondom egészen biztosan, csaknem egy millió koronával kevesebb folyt be, mint amennyinek az előirányzat szerint ebből a járvédelmi forrásból be kellett volna folytania. Azonban, t. képviselőház, azt köteleseggem megmondani, hogy a részletes matematikai mérleg a jövő igényjogosultságok szempontjából oly kedvezőtlen eredményt mutat fel, hogy nekünk fokozott járvédelmi forrásról kell gondoskodnunk, mert különben e matematikai mérleg szerint többé abszolút nem volnánk képesek jentartani a nyugdíjalapot. Igen természetes, hogy egy évtized alatt népköztársunk nagy tejföldesen ment keresztül s a matematikai mérleg keretéből kinőtt a népköztársi

rendszer. Ez talán még örvendetes jelenség is. De órára, hogy most még mindig évenként felesleggel záródik a nyugdíjalap és a tőkének kamatai eddig teljesen elegendők voltak, a nyugdíj-igények fedezésére a jövőben beálló nagyobb igényjogosultságok szempontjából, többé már így nem lennénk képesek a nyugdíj-alapot fenttartani. A tagok száma ezekkel szaporodott, a fizetések emelkedtek és emelkedni fognak. Ezért köteleseggem lesz a kormánynak a nyugdíj-alap járvédelmi forrásainak megjelölésével foglalkozni. De én a magam részéről ígérem, hogy bár ilyen nehéz helyzetben van a nyugdíj-alap, de csak azért, mert a matematikai mérleg keretéből kinőtt népköztársi rendszerünk, annak dacára a támogatásnak ezt a formáját, amely a szülők, tehát a tankötelesek 30 filléres megadottságában nyilvánul és amely pontosan soha be nem folyt és, nézetem szerint, ez a megadottsági forma magát a tankötelezettséget is zsiabasztja. (Ugy van!) én a magam részéről e ötévesztesítetnem nem fogom. (Általános helyeslés.) A Ház elfogadta a kérvényi bizottság javaslatát.

(Rákóczi és Kossuth érdemei.)

Daróczy Aladár előadó bemutatja Heves és más 19 vármegye kérvényét, amelyben az 1867. V. és 1716: XLIX. törvényekről törlesztést, Kossuth Lajos és az 1848-iki honvédek érdemeinek törvénybe iktatását kéri.

Szederkényi Nándor kéri a kérvény felolvasását.

Daróczy Aladár felolvassa a kérvényt s egy szeresimind kéri azt a miniszterelnök útján a kormánynak kiadni.

Szederkényi Nándor azt tartja, hogy a nemzet dicső nagyjai emlékének áldozni kell, Indítványozza, hogy utasítsa a Ház a kormányt egy, a kérvénynek megfelelő törvényjavaslat beletjesztésére. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Thaly Kálmán hosszasan fejtegeti az ügy előzményeit és kutatásainak történetét s hangoztatja, hogy Rákóczi hamvainak hazaszállítását semmi sem akadályozza. A képviselőház is többször határozott már az ügyben. Kéri a miniszterelnököt, tegyen oly megnyugtató kijelentést, mint aminőt Wekerle Sándor tett 1894-ben. (Eljenzés a szélsőbaloldalon.) Pártolóját kéri kiadni a kérvényt.

Barabás Béla: A kérvények IV. sorjegyekében ugyanilyen kérvények foglaltak. Indítványozza, hogy ezekre is a most hozott határozatok vonatkozzanak. Elmondja aztán, hogy a tavasszal kint járt Konstantinápolyban egy aradi társasággal. A szent mise elhangzása után gróf Széchenyi nagykövét s sok magyar jelenlétében ünnepi beszédet is mondott. Nem tudja azt az érzést elmondani, ami elgömbölyöszt a templomból távozott. A keserűség érzete volt az, a fölött, hogy Rákóczi hamvainak kinn kell nyugodnia. 1899-ben az aradi vártanak 50 éves évfordulóján kérte a miniszterelnököt, eszközlje ki, hogy a király saját kegyeletét egy koszorúval rója le. Ez nem történt meg, de most pótolhatja azzal, hogy Kossuth és 48-as honvédek érdemeinek törvénybe iktatásához hozzájárul. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Szék Kálmán miniszterelnök: T. képviselő! (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Felkiáltások: Eljen Barabás!) Három kérdésről van szó ezekben a kérvényekben, vagyis tulajdonképen csak kettőről, mert a harmadik kérdést Thaly Kálmán t. barátom volt szíves behozni. A kérvényekben kifejezetten legalább nincs benne.

Thaly Kálmán: Bonne van! Utaiva! Említés van róla.

Szék Kálmán miniszterelnök: Csak utalva. De e kérvények tartalmát nem képezi, és a kérvényező törvényhatóságok, illetve testületek azt az ügyet a Ház elé nem terjesztették.

Thaly Kálmán: Most nem, de régebben megtették! Szék Kálmán miniszterelnök: Ne gondolja t. barátom Thaly Kálmán, hogy ezt én azért mondom, hogy a formalizmus szempontjából akarják a kérdés elől kitérni, és ne protestálni előre, mert talán nincs is rá szükség.

Thaly Kálmán: Lehet! Szék Kálmán miniszterelnök: Valamint idő-előttinek tartottam, nem egészen helyén valónak — és a kritika meg van nékem engedve — t. barátom multróki felszólalását, amikor engem méltóztatott aposztrofálni, hogy én ráérek Bősöbe utazni, de arra, hogy Rákóczi hamvainak hazaszállításáról beszéljek vele, arra rá nem érek. Kijelentem, hogy erre a vádra rá nem szolgáltam. (Halljuk!) a szélsőbaloldalon.) Mert én t. barátomnak, amikor engem tavaly és azóta is egyszer...

Thaly Kálmán: Tavasszal! Szék Kálmán miniszterelnök: ... a belügy-minisztériumban felkeresett... Thaly Kálmán: Az idén májusban volt; Szék Kálmán miniszterelnök: Tavaly is volt! Thaly Kálmán: Akkor is! Szék Kálmán miniszterelnök: Kétzer volt tehát, és kétzer is mondtam, hogy szívesen rendelkezésre állók. Emlékszem még az alkalomra is, amikor szóba került. Bizonyos szerzetesi ügy kérdéséről volt szó.

Thaly Kálmán: A lazaristák ügyéről! Szék Kálmán miniszterelnök: Igen, a lazaristákról volt szó. Azokról akart velem beszélni.

Szék Kálmán: Thaly Kálmán a lazaristákról? Igen ürlök! (Mozgás.) Szék Kálmán miniszterelnök: Csak nem bán

sonkit, hogy a lazarista szorzet nevét itt felemlitem?

Szék Kálmán: Inkább ürlök!

Philler Győző: Szüüll, te nem vagy szegény Lásár! Szék Kálmán miniszterelnök: Azt mondtam Thaly Kálmán t. barátomnak, hogy rendelkezésre állók akármikor és e kérdésben szívesen értekezem vele. A készségemet látta. A multheti kérdésre vonatkozólag, azt hiszem, maga is megbátta, hogy elhamarkodottan vádolt meg engemet, hogy nem akarok vele beszélni. Hiszen mindenki tudja, hogy én itt vagyok tíz óráról az ülés legvégéig, rendelkezésre állók mindenkinek bármikor itt a Házban és a Házon kívül, és én t. barátomnak...

Lengyel Zoltán: A tárgyól beszéljen!

Szék Kálmán miniszterelnök: Mi tetszik, kérem? Hát nincs nekem jogom ez megmondani? (Helyeslés a jobboldalon.) Ha én a tárgyól térnék el, ezt joga van az elnöknek megmondani, nem pedig a képviselő urnak. (Élénk helyeslés és felkiáltások a jobboldalon.) Rendre!

Lengyel Zoltán: Akkor szölök közbe, mikor nekem tetszik! (Zaj.)

Biro Lajos: Rendre! (Zaj a szélsőbaloldalon.) Kubik Béla: Hiába ordít, joga van beszélni. (Zaj.)

Előnk: Most már nekem kell közbelépnem, és kérem a képviselő urnakat, hogy ne méltóztassék a szónokot folytonos közbeszólásaikkal zavarni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Szék Kálmán miniszterelnök: Thaly Kálmán képviselő ur...

Lengyel Zoltán: A szenvedélyeket akarja felkavarni!

Előnk: Kérem Lengyel képviselő urat, ne méltóztassék közbeszólani! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Kubik képviselő urat figyelmeztetem, ne zavartsa a szónokot. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Szék Kálmán: Thaly Kálmán képviselő ur a múlt napokban igenis azt mondta nekem, hogy ebben a kérdésben óhat velem beszélni. Azt mondtam, hogy rendelkezésre állók, míhelyt egy peronyi szabad időm van, akármikor a legközelebbi időben. En abszolút nem mutattam semmiféle hiányt a készségnek arra, hogy megérdemeltem volna a képviselő ur vádait velem szemben. Ha megpróbálta volna azon idő alatt velem időközleg beszélni, szívesen rendelkezésre állottam volna. sőt kérem is, most is kérem, hogy ezen ügyben velem érintkezésbe állani szíveskedjék és igen fogom köszönni mindazt, amit ezen kérdés felderítésére és megoldására velem közölni fog.

Thaly Kálmán: Pótlajántam magamat egészen szívesen!

Szék Kálmán! En akkor is azt mondtam, és most nyilvánosan is ugyanazt mondom, és csak ióértés lehetett t. barátom részéről, hogy én nem akarok vele ürlök beszélni. Ami a dologt magát illeti, en formalisztikusan nem akarok kiösonni a kérdésből és kijelentem, hogy a mi Rákóczi hamvainak a hazaszállítását illeti, a Ház határozatát én is fennállok tekintem, azon határozatok értelmében szívesen fogok a kérdéssel foglalkozni és szívesen igénybe veszem, ha a kérdés megfontolásánál és a kivitel módzatainak megállapítására, megvizsgálására, tisztábasására, ha engem az ő historikus jártasságának a tárházából megajándékoz azokkal, amik szükségességek arra, hogy ezen kérdésekben tisztán lássunk. (Helyeslés.) Ami a kérvények tulajdonképpeni tartalmát illeti, azok vonatkoznak az 1867. és az 1716-iki törvényeknek, az u. n. Tökély- és Rákóczi-nóta törvényeknek kitérésére Róviden lesznek szerencsés nyilatkozni, (Halljuk!) Halljuk!) és ne méltóztassék engemet, ha nyilatkozatom nem elégti ki a szemben üllő t. képviselő urnakat, azzal vádolni, vagy nekem legtávolabbról is imputálni, hogy én a mi viszontagságos és dicsőséges történelmünk iránti kegyelemben bárki mögött maradnék. Ne méltóztassék engem hazafias érzéseinek hiányával vagy kevesebb mértékével megvádolni bárkivel és önnkel szemben, ha azt kérem: ne méltóztassék olyan utasítást adni, amelyen Szederkényi képviselő ur adatai akar. Minden nemzet történetében vannak viszontagságos epochák, vannak szerencsésen időök és sajnos, gyzásos események. Ezeket az eseményeket és ezeket az időöket az emléket a századoknál a járása és az időök hatása enyhíti, leszüri, desztillálja a történelem és az idő megállapítja az igazságot, helyre igazít sokat, másat eltöröl és enyhít, kivetkőzteti a balépéseket, és sajnos eseményeket abból a jelentőségből, abból a gyűlöletből, amely akkor talán hozzájuk tapadt.

Barta Ödön: Ahol nemzeti dinasztia van, nincsenek ilyenek!

Szék Kálmán: Van-e ma magyar ember, aki azt monda, hogy azoknak a törvényöketeknek betöltésén megörökített emlék egy van híven és helyesen megörökítve. ahogy azokban a törvényekben látjuk; hogy a leszürodött történelmi igazság szemérvénét tekintve, helyesen van ott visszavázva és megörökítve azon időök és események igazsága? Nem helyes és igaz mindaz a történelem tanúsága szerint és nem úgy igaz, amit azokat a törvények megörökíteni akartak. Senki se mondja ezt. Minden magyar ember benséjében, az enyémben is, mint az önkökbem, egészen más az az emléök, másképp alakult át, mint a miképp az 1716-ik és az 1867-iki notatörvényök keletkeztek. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ki kell törölni! A mi értelemünkben, bensökben ezek a törvényök régen ki vannak már törölve.)

Maager Vilmos valódi tisztított **DORSCH** májoló. A első orvosi tekintélyű által megvizsgáltott és könyvny emeltettségű joggyermeköknek is különösen ajánlottak és vundeltek mindana székékök, melyek az orvos az egész testi szervezetre, különösen a mell- és tüdő aróitást, a test unyának gyrazkodást, a székrekedést, valamint általában a vér tisztítását s a vér em.

gyári raktárban: MAAGER VILMOS-nál Bécs III/3., Heumarkt 3, és minden gyógyszerárban és drogeriában.

Barta Odón: Tessék kitörülni, kérem!
Széll Kálmán: Hiszen én Barta Odón képviselő urat mindig szívesen hallgatok, halgasson meg ő is engem!

Barta Odón: A miniszterelnök ur nekem százszor is közbeszólt s én nem vagyok ideges!
Széll Kálmán: En sem vagyok ideges! Közbeszólok akkor, ha engem illető vagy vonatkozó dolog mondatik.

Barta Odón: Ez meg mindnyájunkat illet!
Széll Kálmán: Az pedig nagy különbség. En jogot adok minden képviselőnek, ha ő rá vonatkozólag mondok valamit...

Barta Odón: Ez mindnyájunkra vonatkozik!
Széll Kálmán: ... vagy helytelenül citálom, hogy szójlon közbe, de mikor nem vonatkozik senkire, midőn tisztán elvontan lejegyet valamit joga van azt kérni, hogy ismételve legalább közbeszólásokkal ne zavarják. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Hiszen maga a házszabály megadja minden szónoknak ezt a jogot. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Jó! Jó! Halljunk! Halljunk!)

Barta Odón: Majd ráolvassuk a miniszterelnök urra is a házszabályokat. (Zaj.)

Széll Kálmán: Talán ez még sem olyan egyszerű kérdés, amiről a kérvények szólnak és talán meggondolandó, hogy annak folytán odajuthatunk, hogy egész törvénykönyvünket revidálni kell? (Mozgás a baloldalon.) Mert akkor századokra és talán nemcsak erre kell visszamennünk, hanem talán másra is vissza kell mennünk és talán igen sok régi törvény van Corpus Jurisunknak, melyet rektifikálni kellene, melyet át kellene alakítani s melyet onnan ki kellene törölni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.)

Sebess Dénes: A közönségnek, a karóba húzás!
Széll Kálmán: Ezt így egyszerűen utasítsa adni, amit azt Szederkényi képviselő ur akarja a magam részéről nem tartanám helyesnek, mert amit mondtam, az mégis csak meggondolandó. (Helyeslés a jobboldalon.) Ami Kossuth érdemeinek becikkelyezését illeti, a képviselő urak legyenek szívesek megengedni, hogy azzal az őszinteséggel, amellyel Kossuth Lajos ügyében már beszéltem, most is nyilatkozhassam. (Halljunk! Halljunk!) Annak a Kossuth Lajosnak a tisztelete, kinek az 1848-iki törvények megalkotásában oly nagy érdeme és díszös része volt. — és ezt hirdetem e helyről — aki azon nagy és átalakító egész korszaknak a legerősebb impulzív erőt megadta és ama nagy átalakítás legnagyobb, fényes tényezője volt, aki olyan tündökös alakja történelmünknek, benne is él és az 1848-iki Kossuth Lajos iránti tiszteletben önkem nem előzök meg, higgyék meg nekem, En erről a helyről másodsor, természet le az elismerésnek és a hazafni hálának koszorúját emlékére. De szabad legyen figyelmeztetnem a t. Házat, hogy akkor én erről a helyről azt mondtam egész öntudatosan, ezen kijelentés minden következeivel szembeállítva és mondtam azzal a gondossággal és lelkiismeretességgel, amelylyel tartozom az ország minden érdeke, az ország minden érdeke iránt erről a helyről is, hogy Kossuth Lajos azonban ott nem állt meg. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Kossuth Lajos, aki Debreczenben kimondta a detronizálást...

Barta Odón: Jól tette, igaz volt!
Lengyel Zoltán: Most is meg kellene tenni!

Széll Kálmán: En tényt konstatáltam, nem egyebet. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon. A nemzetgyűlés mondta ki! Nem Kossuth!) Ezt pedig szabad konstatálni. Kétségtelen, hogy alkotmányunknak alapjáról és a mi trónörökösli rendünkkel, amely a mi állami rendünknek kiegészítő és elválaszthatatlan alkotóeleme, tényleg ellentétbe helyezkedett. (Ugy van! jobboldalon. Élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem áll!)

Széll Kálmán: Tényleg ellentétbe helyezkedett. En neki igazságot szolgáltatottam akkor, mikor azt mondtam, hogy ő, aki az inkompatibilitási tant hirdette, nagy multánál és egyémségénél fogva talán egyebet nem is tehetett.

De azt tartom, hogy a politikában, bár én az érzelmeket és azon elemeket, amelyek az érzelmekekkel is számolnak sohasem zárom ki, nem lehet és nem helyes az érzelmekek terére vinni a kérdések megoldását és az érzelmekeknek tulajny rész engedni azokban, a politikát tisztán csak az érzelmi körökre alapítani pedig nem helyes, sőt sokszor agráryós és veszélyes lehet. T. képviselőház! En azt tartom, hogy most törvényhozási aktussal Kossuth Lajos érdemeinek becikkelyezése azokra az érzelmekekbe ellentéteket és ütközési pontokat vinne bele, amelyeket távol tartani kívánok az országnak és az országnyugalalmának érdekében és azon kincs érdekében, amelylyel a törvényhozás összes aktorainak összhangjában bírnak és amelyet mindenképpen apóinknak és megérdemlőnknek kell, hogy ennek a nemzetnek minden faktora, a nemzet éien kiescsosodó koronától kezdve le, e a faktorok mindenkégy ebben találkozzék és ez összhangot ne zavarja soha semmi, sem emlékekben, sem érzelmeben.

Barta Odón: Elég szűgyen!
Széll Kálmán: Azt hiszem, a törvényhozás egészét tekintve, nem lehet félreértések nélkül törvényhozási aktumokká tenni most még bizonyos dolgokat, amely dolgok ezeket az érzelmi szférákat illetőleg a közvéleményben és közéleti fogásokban félreértéseket és ellentéteket lennének esetleg képesek előidézni.

Az engesztelékenységnek, a teljesnek és véglegesnek hiányzik meg, ott is teljesen megvan az akarata és az elhatározása, (felkiáltások a szélsőbaloldalon: Látszik!) mint megvan bennünk is minden irányban. És én azt mondom és arra kérek mindenkit, hassunk közre mindannyian, mindenki a maga körében, én is a magaméban, önként és magunkéban — elismerem, nekem is kötelességem és talán magasabb rendű kötelességem, mint sok másé. — hogy ez az engesztelékenység minden kérdésben, minden ízében ami nagy kérdéseinknek, a mult kérdéseiben is és ami emlékeinkben is kötele-

sen kerestülzürje ami állami életünket és annak minden vonatkozását. (Tetszés jobboldalon.) Ezt tartom én, erre igyeksem én. És éppen azért, mert erre törekszem, boldognak fogom magamat érezni, ha egy szemernyi is járulhatok ahhoz, hogy a mult fájós emlékei megszüntjenek, hogy ne fájjanak senkinek, se a nemzetnek se a koronának, se senkinek, és éppen azért: arra kérem a t. képviselőházat, hogy ezt is tartuk egyetelő szemelőtt, ne csak a hazadás felbuzdulást, a fájós érzést. Azért aggródom, nem másért, mikor arra kérem a t. képviselőházat, méltóztassék — ha némelyeknek rosszul esik is — egyszerűen kiadni a kérvényeket és nem utasítások a törvényhozásnak előterjesztés tétessék. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)

Thaly Kálmán visszavonja a módosítását.
Elnök a vitát héttőre halasztja s ülést bezárja.

BELFÖLD

Széll Kálmán Bécsben. *Széll Kálmán* miniszterelnök ma este egy napi tartózkodásra Bécsbe utazott; a kormányelnök hétfőn reggel ismét Budapestre érkezik. A miniszternek ez a bécsi utja, mint egy felhivatalos kommuniké mondja, alighanem az akuttá vált vámpolitikai kérdésekkel függ össze.

A trónörökös nejeinek rangemlése. A *Reichswehr* értesülése szerint udvari körökben biztosra veszik, hogy *Hohenberg* Zsófia hercegnőnek, *Ferenc Ferdinánd* főherceg nejeinek rangját legközelebb emelni fogják. A trónörökös felesége ugyanis eddig hivatalos alkalmakkor, miután a rangban legfőkébb volt, a többi hercegnő után következett. A rangemlése annyiban fog ezen változatni, hogy a jövőben *Hohenberg* hercegnő közvetlenül a főhercegnő után fog következni.

Kossuth Ferenc nyilatkozata. *Kossuth Ferenc*, a függetlenségi és 48-as párt elnöke elkért a következő nyilatkozat közlésére:

A napisajtó egy részét bejárta az a rosszakaratu híresztelés, mintha a felhatalmazási vita vége előtt én éjjel és titokban tárgyaltam volna a miniszterelnökkel. A legbatározottabban kijelentem, hogy ebből a híresztelésből egy szem igaz.

Kossuth Ferenc.

A földmívelésügyi költségvetés. A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 6 órakor tartott ülésében tárgyalás alá vette a földmívelésügyi tárca költségvetését. Elnök *Falk Miksa*, előadó *Pap Géza*. A kormány részéről jelen vannak *Széll Kálmán* miniszterelnök, *Daranyi Ignác* földmívelésügyi miniszter, *nemeskéri Kiss Pál* államtitkár és *Papp Elek* osztálytanácsos.

A vitát *Pap Géza* előadó nyitotta meg, aki a következőket ismertette a tárca költségvetéséről. Az 1893. évre a földmívelési tárca költségvetése 46,969,634 korona kiadással irányoztatott elő, amely összeg az 1902. évről 1,662,664 korona többlekiadást jelent. Kiemelésével annak, hogy csak a halaszthatatlan és elsődrendű szükségletek kielégítéséről történt gondoskodás a költségvetés ismertelésére tért át és ennek során kiemelte, hogy a kinetári lüroök címénél a berietből visszavett és az *európai hírű Nashum mellett, sőt jöltte álló söfördással bíró Vízának* lüroök kielégítésére 250,000 korona irányoztatott elő. Ez a lüroök egy nagy kincs, amelynek okos fel- és kihasználása eléggé ki nem emelhető. A telepítési címénél kéri az előadó, hogy mi van a telepítési törvényről? Hangsúlyozza végül, hogy a földmívelésügyi kormány a rendelkezésére álló anyagi eszközökkel igyekezett gazdasági életünk körében a legjelentősebb kérdéseket megoldani és mezőgazdasági fejlődésünket előbbre vinni. Ezek alapján ajánlja a költségvetés eldöztését.

Kossuth Ferenc elismeri, hogy a miniszter gondos keze látható gazdasági életünk minden terén de ettől eltekint ezáltal, meri egy sokkal fontosabb kérdés, a kiegyezési kérdés lekiismeretes kritikát követel. Rámutat az osztrákok horribilis követeléseire és szemére hányja a kormányok, hogy teljesen ragaszkodnak a közös vánterülethez. Látva a mezőgazdaság aggasztó helyzetét is, bár nehezeze esik, nem bízik a miniszterben. Egyben talán orvoslást, az önálló vánterületben és hogy ettől a miniszter idegenkedik, az újabb ok a bizalmatlanságra. A részletkérdések során a *lüroök*ket is ajánlja a miniszter figyelmébe, különösen a székegy lüroököt.

Báró *Daniel Ernő* rövid felszólalása után a bizottság a tárgyalás folytatását hétfő délutánra halasztotta.

A szabadalvúpart értekezlete. Az országgyűlési szabadalvúpart hétfőn, e hó 15-ikén esti 7 órakor értekezletet tart, amelyen a ki- és bevándorlásról szóló törvényjavaslatokat fogja tárgyalni.

A Tengerszem törvényjavaslat. A képviselőház igazságügyi bizottsága holnap délután 12 órakor ülést tart, amelyen megválasztja a Tengerszem ügyében

hozott ítélet becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat előadóját.

Gyórfy Gyula összeférhetetlenségi ügye. Az összeférhetlenségi bizottság ma déli ülésének további folyamán bejezte *Elek Pál* tanu kihallgatását s elhatározta, hogy a legközelebbi ülésen *Csoke Ferenc* miniszteri tanácsost hallgatja ki, aki vizsgálóbiztos volt a *Szterényi* fegyelmi ügyének. Tekintettel azonban a karácsonyi ünnepekre, a bizottság megbízza az elnököt, hogy a legközelebbi ülés napját tűzze ki és arra hívja össze a bizottságot, valamint kérje meg a megjelenésre a feleket és a tanukat is. Az ülés délután 4 órakor ért véget.

Gyórfy Gyula egy füzetet küldött szét a lapoknak, amely az összeférhetlenségi bizottsághoz beadott előterjesztését tartalmazza az ügyre vonatkozó korrespondenciával együtt. Az előterjesztést már bő kivonatban közöltük; most csak azt konstatáljuk, hogy a levelekből kitűnik, hogy *Gyórfy Gyula* választókerületének minden községéből kapott felszólítást a fonógépeknek a székegy háziipar érdekében való megszerzésére, továbbá, hogy *Gyórfy*, még mielőtt *Engel Kálmán* ügyvédi képviselőtől visszalépett, lemondott minden díjazásról és csak azt kötötte ki, hogy választókerülete részére bizonyos számú fonógépet ingyen engedjen át.

A polgári perrendtartás. A képviselőház igazságügyi bizottsága ma tovább tárgyalta a polgári perrendtartási törvényjavaslatát és elintézte a 30-50-55-öt. A 3-dik szakaszról *Günther Antal* előadó ismertette az országos orvosszövetség kérvényét, amelyben az orvosok azt kéri, hogy díjazásuk iránt saját bíróságuk előtt perelhesse. *Székely Imre* méltányosnak találta a kérelmet, de *Plósz* igazságügyminiszter felszólalása után, aki maga is méltányolta az orvosok kívánását, de elengette, a kivételes illetékeségek szaporításának elkerülése végett, a bizottság a szakaszt változtatlanul fogadta el. A 49. §. tárgyalása során az igazságügyminiszter jelemeltette, hogy a pesti járásbírók egyesítésére nézve az előmunkálatokat megindította s így egyik a szakasz jelentősége. *Székely Imre* üdvözi a miniszternek ezt a kijelentését, de addig is az elnöklete alatt álló ügyvédi kamara álláspontjához híven helyesnek vélné hogy a teljes és a budapesti bíróságok közt szabadon választhasson. A bizottság nem változtatott a szakaszon. A bíróságok belső szervezetéről szóló IV. fejezet tárgyalása során *Sághy Gyula* indítványozta, hogy az ítélőtáblákban és *Kurián* szállíttassék le a tanács tagok létszáma, de a miniszter ellengette el leszállítást és a bizottság változatlanul fogadta el az illető szakaszt. A tárgyalást december 16-ikán délután 5 órakor folytatják.

Bülow és a kereskedelmi szerződések. *Bécs*-ből távratozták: A *Wiener Allgemeine Zeitung* egy munkatársa beszélgetést folytatott egy államférfival, aki kereskedelmi szerződések dolgában teljesen tájékozott. Az illető államférfi elmondta, hogy nyomban a német vámtarifajavaslat közlétele után a berlini osztrák-magyar nagykövet barátságos előterjesztést tett a német kormánynak, kifejezve azt az aggodalmát, hogy ennek a tarifának alapján nagy nehézségekbe ütköznek a kereskedelmi szerződések megkötése. Ez az előterjesztés a magyar kormány megbízásából történt és pedig a magas agrárvároakra való tekintettel és tekintettel arra, hogy a német tervezet minimálvámmalokt állapított meg. Gróf *Bülow* akkor *Szögyény-Marich* nagykövetet ezekkel a szavakkal vizsgálatla meg: — *Semmit sem esznek olyan meleg, amint főzik.*

A német kancellár ezenfelül világosan sejtnei engedte, hogy a vámtarifajavaslatnak a birodalomgyűlésen való elvetését nem tekintené éppen nagy szerencsétlenségnek. Kijelentette, hogy a lehető legnagyobb értékű tulajdonjára a kereskedelmi szerződések és pedig hosszlejáratu szerződések megkötésének és monarkiank megnyugtatósa végett a két birodalom politikai szövetségére is utalt.

Mikor azután gróf *Bülow* a mult évben Oslaszországba és Ausztriába utazott, a vele folytatott tárgyalásokon nemcsak a hármasszövetség megújításáról, hanem a szövetséges államok gazdasági szövetségéről is esett szó és e részben gróf *Bülow* úgy szólván a becsületes alkusz volt az osztrák-magyar monarchia és Oslaszország között. A kancellárnak egy akkori nyilatkozatából jótórnán az volt előlétható, hogy *Németország a kereskedelmi szerződések felmondására nem gondol.* Az utóbbi időben azonban a német birodalmi kormány az agrárus követelésekkel szemben való fokozatos bátrálása volt észlelhető és azok a kijelentések, hogy Németország a kereskedelmi szerződést december 31-ike előtt nem fogja felmondani, ugy értelemződik, hogy a felmondás mindenesetre be fog követelni, habár csak 1903. januárban.

KÜLFÖLD

Lockroy Pelletan ellen. Lockroy volt francia tengerészügyi miniszter minden alkalmat megragad, hogy Pelletan jelenlegi tengerészeti miniszter működését kritizálja. A francia kamara házi bizottságának tegnapi ülésén is kirohanást tett ellene. Azt kívánta, hogy a tengerészeti minisztérium egyik hivatalnokát, aki egy tenger alatt járó násszátt vezetett állítólag Pictot svájci mérnöknek kiszolgáltatva, tisztelet alá helyezték. Amikor Lockroynak tudtára adták, hogy az általa szövegére hozott eset, még ha igaz lenne is, Pelletan minisztersége előtt történt, kijelentette, hogy az ügyet a kamara elé viszi.

A német vámtarifajavaslat.

Budapest, december 13.

Az osztrák és magyar lapok körülbelül megfelelték már a német birodalomgyűlésen lefolyt eseményekre. A németországi lapok azt hiszik (s alkalmasint jól hiszik), hogy Oroszországnak s a többi államnak a válasza sem fog kimaradni. A német vámtörvény gazdasági hadüzenet az egész világnak s az idegen kormányok előbb-utóbb közös védelemre fognak egyesülni, mint ahogy ezt a *Vossische Zeitung* is megjósolja. Az idegen államokat Bülow politikája erőszakkal szövetségbe fogja hajítani a német birodalom ellen. A tarifa keresztülérvényesítése nem fogja megnyugtani Németországot, nem fog gazdasági föltelődést előidézni, hanem bizonytalanság és nyugtalanság lesz a következménye, sőt oly gazdaságpolitikai zavarra vezethet, mely végzetes lehet a német export-iparra, a német világereszkedeleme s példátlan katasztrófával járhat a német ipari életre. S ezért senki más nem lesz a felelős, mint gróf Bülow, a vezérállamférfi, aki a kompromisszumra és Kardorff indítványára nyai áldását adta.

Berlin, december 13.

A birodalomgyűlés mai ülésén megkezdték a vámtarifajavaslat tárgyalását.

Gróf Bülow kancellár a következőket mondotta:

Amidőn megkezdjük a vámtarifa-javaslat harmadik olvasását, úgy hiszem, ki kell fejtennem azt az álláspontot amelyet a szövetséges kormányok a birodalomgyűlésnek a második olvasásban hozott határozataival szemben elfoglálnak. Noha a szövetségtanácsnak az alkotmány értelmében csak akkor kell végleg határoznia a birodalomgyűlés határozatai felől, amikor készen vannak előtte, már most kijelentem, hogy a kormányok hajlandók hozzájárulni a vámtarifa mostani szövegéhez. Egyben kimondhatom, hogy azok a módosítások, amelyeket a vámtarifatorvény tervezetén tettek, a szövetségtanács helyesléssel is találkozott, kivéve az 1. §. második bekezdése kapcsán hozott határozatokat. Különösen felteszem, hogy a kormányoknak az a komoly aggodma, amelyre a községek adókövetési jogának a 10. a) §-nál elhatározott korlátozása a községek nagy részének amugy is nehéz pénzügyi helyzete miatt okot adott, el fog oszlan, mert e rendelkezés életbe lépésének határidejét kitöltik 1910-re. Épp úgy kilátásba helyezhetem, hogy a kormányok a munkásosztály szavgyeiről és árváról való jobb gondoskodás érdekében hozzá fognak járulni a 11. a) §-hoz, amely az övezetek és árvek ellátásának későbbi életbe lépésétől intézkedik. A kormányok e tekintetben abból a reményből indulnak ki, hogy a messzemenő szociálpolitikai intézkedéseknél is, a birodalom hozzájárulására nézve a 11. §-ban megszabott pénzügyi korlátok között, lehetséges lesz a birodalmi pénzügyeknek az egyes államok gazdasági fejlődését figyelembe vevő rendezése és ettől a birodalomgyűlés nem fogja megtagadni hathatós támogatását. A kormány és a második olvasásban hozott határozatok között ezek után még megmarad néhány differenciát (amilyen az 1. §. második bekezdésében foglalt minimális vámok emelése és kiterjesztése) meg fogja szüntetni Herold indítványa, amely indítvány szerint lovakra, marhákra és husra nem állapítvának meg minimális vámok a rozs buza és zab minimális vámai visszavezetlenének a kormány javaslatában foglalt telekre, a sörárpára nézve pedig a többi áru nemek minimális vámainak életjése mellett négy márkás minimális vám állapították meg. A szövetséges kormányok nevében már most hozzájárulhatok ehhez az indítványhoz. A kormányok nem hiszik, hogy a sörárpa minimális vámjának három márkáról négy márkára való emeléséhez hozzájárulván, ellenmondásba kerülne az a visszavonás állásponttal, amelyet a tervezetben foglalt minimális vámok emelésére vagy kiterjesztésre vonatkozó indítványokkal szemben elfoglalniok kellett. A kormányoknak ez az állásfoglalása általában árpára vonatkozott. (Nevetés a szociáldemokraták részéről. Az elnök csöngtet.)

En mindig nagyon nyugodtan szoktam önöket meghallgatni. Még *Bebel* ur sem tagadhatja, hogy tegnapelőtti hosszú, itt-ott megiehető polemikus beszéde alatt egészen nyugodtan és nagyon tisztességesen viselkedtem. (Nevetés a szociáldemokraták részéről.) Hálás lennék önöknek, ha önök is így viselkednének. Ami az egyiknek jogos, az a másiknak méltányos. Nekem egy új jogom van a meghallgatásra, mint önöknek. (Élénk helyeslés a többség soraiban, lármá a szociáldemokraták között.)

Ballester elnök kéri a képviselőket, hogy ne szakítsák félbe a birodalmi kanellárt. (Kifáltások a szociáldemokraták részéről: Hiszen csak nevetünk!)

Bülow gróf így fejezi be beszédét: A sörárpa válogatot, sokkal értékesebb áru, mint a takarmányárpa. Ha tehát az általános árpavámról a jóval nagyobb árú sörárpa kivesszük és különös vámmal terhelnék, voltaképpen más árról van szó, mint amelyre az előbbi nyilatkozatot vonatkoztak. Teljesen jogosultnak látjuk, hogy az erősebb sörárpa nagyobb vámvédelemben részesüljön. Ami a sörárpa és takarmányárpa megkülönböztetését illeti, a kormányok a vámtarifa összeállításánál abban a nézetben voltak, hogy a vámtarifák megkülönböztetésekre nincs szükség. A további vizsgálókérdések és fentolítások azonban meggyőzték a kormányt arról, hogy különböző elvámlás lehetséges, hogy a csempészet ki van zárva, hasznátessen olyan árpa, amely sörárpnak használható, mint ilyen fog elvámlás alá kerülni. Ami a takarmányárpa elvámlását illeti, a szerződés tárgyalások során figyelembe fogják venni a mezőgazdaság jogosult érdekeit. A kormányok remélik, hogy a birodalomgyűlés a harmadik olvasásban hozandó határozatokkal teljes meggyezést fog létrehozni a szövetségtanács és a birodalomgyűlés között s ezzel a tarifa-reforma nagy művének a haza üdvére (a baloldali ellentmondásával szemben emelt hangon ismétli) a haza üdvére biztosítani fogja bevezetését. (Élénk helyeslés a többség soraiban.)

Wangenheim (mezőgazdák szövetsége), akit a nagy lármában alig lehet megérteni állást foglal a kompromisszum ellen és kijelenti, hogy pártjait ehhez nem fogják hosszajárulni.

Richter szerint nagy tevedés ha azt hiszik, hogy ez a javaslat végre nyugalmat fog biztosítani a kereskedelemnek és iparnak. Hallatlan dolog, hogy már most a vámtarifa novellájáról beszélnek. A szónok aztán különösen a kancellárral polemizál az árpavám kérdésében és utal arra, hogy *milyen nehéz lesz erre nézve Ausztria-Magyarországgal meggyezésre jutni.* Kámuat a sör drágulására és az egész német sörkivitel veszélyeztetésére, ami az árpavám következménye lesz. A vámtarifakérdést nemzeti ügynek mondják de erre mindig hivatkoznak, valahányszor valamit nem tudnak meggyőződen megoldani. A javaslat elfogadása nem mentő, hanem áldozati cselekedet. (Élénk helyeslés a szabadelví néppártban.)

Gamp a birodalmi párt nevében nyilatkozatot olvas fel, amely szerint a párt a szociáldemokraták obstrukciója miatt egyhangulag hozzájárul a Herold-féle kompromisszumhoz, noha a mezőgazdaságnak nem nyújt elegendő védelmet.

Molkenbahr részletesen kifejti a szociáldemokraták álláspontját a vámtarifa ellenében, amely nem más, mint a nagyotke mesterséges tenyésztésére és az osztálygyűlölet szítására való törvény.

Hompesch felolvass egy nyilatkozatot amely szerint a centrum a birodalmi kancellár nyilatkozatára való tekintettel hozzájárul a kompromisszumhoz és a többi indítványokat mind elveti. Döntő volt a párt elhatározására a tekintet, hogy nem szabad elérhető előnyök visszatartásán azért, mert nem lehetett mindent elérni.

Barth (szabadelví pártgyűlés) megjegyzi, hogy Hompesch nyilatkozata teljesen véget vetett az obstrukció legendájának. A kompromisszum alapjára helyezkedtek, mert láták, hogy többet elérni nem lehet. Nekünk csak a kormányunk ezzel a törvényre szemben való állásfoglalásával kell foglalkoznunk, amely törvény csak jogterés által jött létre. A kormány a házszabályok füstfőgő romjai fölött melegengette a kezét és szintén büntetésre a Kardorff-féle indítványban. Ha a nép lelkiismerete ez ellen nem lázad, akkor a nép erkölcsi érzéke felfatrák sem ér. Sokan persze azt mondják, hogy a javaslat így még nem lesz törvényvény. Hiszen a 11. §-ban az áll, hogy az életbe lépés időpontját oszszári rendelet fogja meghatározni, tehát nincs határozott dátum. Talán a birodalmi kancellár is ezt gondolja magában. Bassermann azt mondotta, hogy ha a tarifa nem jön létre, annak adatai megkezdésévei voltak. Nem gondolják, hogy a tarifa a jövő választásokon is előtérben fog állni? Ugy lehet, hogy ha majd más elemek lesznek az új birodalomgyűlésen, a törvény nem is lép életbe és ilyen munkáról mondja a birodalmi kancellár hogy nagy nemzeti mű! Ázélott nem mértek olyan szerény mértékkel a nagy nemzeti műveket Németországban. Az a gunkacaj, amely a kancellár és szavainál a baloldalon felhangzott, még egész más alakban fogja bejárni a német nemzet. (Helyeslés szőlő pártihelyi között.)

Gróf Bülow birodalmi kanellár tiltakozván az ellen hogy az apja a Kardorff-féle indítványának a következőket mondja: A szövetséges kormányok arról is meg vannak győződve, hogy tarifajavaslatuk használható alap és járható út ily kereskedelmi szerződések megkötésére. Részünkről nem fog hanyagolni a jóakarát és ha a jóakarát mindkét részről megvan, majd csak megegyezésre jutunk. De egyre figyelmez-

tetni ohaítjánám Barth képviselő urat. A kereskedelmi szerződések megkötését nem könnyítjük meg, ha, amint az az ó részéről és az ó barátai részéről ugyan csak gyakran megőrönik, a dolgokat úgy állítjuk oda, mint hogyha Németországnak jobban érdekében állna a kereskedelmi szerződések létrejötte, mint más országoknak. (Tetszés a többségi pártoknál.) A dolog nem így áll. És én óra intem a külföldet, hogy az ilyen kifakadások tlnagy sulyt ne tulajdonítson. (Élénk bravó-kifáltások a többség soraiban.) Németország semmiesetre sincs gazdasági kényszerhelyzetben, amely arra kényszerítene bennünket, hogy átadjunk a caudumi ignán. (Élénk tetszés jobbról.) Beveteli fölélegünk azonban 1 milliárdra rug. Németország a világ legjobb vevője. A kereskedelmi szerződések további fennmaradása a többi országokká éppen annyira érdekében áll, mint nekünk. (Élénk tetszés) és ezért a kereskedelmi szerződésekre vonatkozó tárgyalásokat avval a lojalitás szándékkal fogjuk megkezdni, hogy a mi érdekeinket és a világ barátságos viszonyban lévő nemzetek érdekeit igazságos és méltányos módon kiegyenlítsük de egyuttal avval az öntudattal és önérzettel is, amelyet nekünk a német nemzet gazdasági ereje ad. (Élénk tetszés a többségi pártokban)

Faasche nemzeti szabadelví hangszólója, hogy a szabadelví pártgyűlésnek nem fogják elfelejteni, hogy a szociáldemokráciának torpsont-szolgálatokat tett. (Nagy zaj bajról.) Singer azt kiáltja: Hallatlan! Midőn szónok tovább kritizálja a szociáldemokraták és a szabadelví pártgyűlést obstrukcióját, Reiss-haus nagy zaj közt azt kiáltja: *Ures kibeszélések!*, amiért az elnök rendretasítja. Faasche sajnálja, hogy a tarifa senkit sem elégit ki teljesen, de ebben is csak a szélsőbaloldal a hibás. Haumann néppárti kijelenti, hogy az egész hibát csak az a szükség okozta, hogy az összedobolt többséget gyorsan dolgoztassák, mert különben megint szétszad. A birodalmi kanellár többé nem vezet, hanem vezetői állam érflu.

A ház ezután *Spahn, Normann és Kardorff* indítványát, mely az általános vita berekesztésére irányul, 288 szavazattal 118 ellenében elfogalta.

A részletes vita megkezdése előtt házszabályvita leljődik ki *Stadthagen* és *Singer* amaz indítványa felől, hogy a tarifa egyes tételeiről külön szavazanak. A vitát a szociáldemokraták a legnagyobb élességgel folytatják, miközben *Buesing* alelnök *Stadthagen* és *Singer* rendretasítja. A szociáldemokrata indítványt végül 220 szavazattal 95 ellenében elvetették. *Singer* ezután indítványozza hogy olvassák fel a bizottság határozatait és a második olvasásnál az 1. §-ra vonatkozólag hozott határozatokat és erre nézve névszerinti szavazást kér. Ez indítvány felett házszabályvita leljődik ki, melynek iolyamán *Buesing* alelnök második rendretasítja *Singer*et, mert ez azt mondta, hogy most már világos, hogy a többségi pártok be akarják csopni a népet. *Singer* indítványát ezután 275 szavazattal 50 ellenében elvetették. Ezután megkezdik a tarifatorvény 1. §-ának részletes tárgyalását, amely szakaszal *Kardorff* indítványa értelmében egybe van kötve a vámtarifa. *Rösicke* (Dessau) a mála és árpavám felemelése ellen nyilatkozik és polemizál a birodalmi kanellárnak a malatáarpára vonatkozó tejtetéseivel. A sörpar képviselői joggal tartanak attól, hogy nem marad elég árpa Németországnak.

Kardorff megjegyzi *Wangenheim* mai nyilatkozatával szemben, hogy fenntartja magának, hogy a költésgetés tárgyalása alkalmával közelebbről megvilágosítsa a mezőgazdák szövetségének álláspontját. *Antriek* részletesen indokolja szociáldemokrata indítványokat. Talán nem is lehet rossz néven venni a birodalmi kanellárnak és a minisztereknek, akik más körökben élnek, hogy nem tudnak arról, hogyan folyik a szegény emberek dolga. De a szociáldemokrata képviselők, akik a néppel és a nép közt élnek, tartoznak még egyszer szemébe mondani ma a többségnek, mily pusztítólag tog hatni az elfogadott vámtarifa a német nép tömegre.

Antriek rendretasítást kap, mert a vagyonnoscsztályok zsákmányosomjáról és nyereségdühéről beszélt. ¼11 órákor két viilamos ivámpa kialszik. Lassan leeresztik a lámpákat a teremben és a munkások a ház derűltsége közt új szénpálcákat tesznek beléjük. Gróf Ballester enök megjegyzi: Önök csodákoznak e leett. En rendben e, hogy a szénpálcákat időnként megújítják. (Megujuló derűltség.) Ejel 11 órákor *Antriek* közbekialításokra kijelenti hogy nem engedni magát visszartartani attól, hogy minden fizikai erejének megtesztelésével kibaszálja az alkalmat, hogy kifejtse a tari a káros hatásait. A szónok, aki kezdeiben vizet ivott, később erősítő italokat vesz magához. Hangja ¼12 órákor, miután már hét órást beszélt, még nem gyengült. Ugyanekkor még *Bulore, Posadowski* és *Thielemann* is helyeiken vannak.

12 órákor: *Antriek* beszéde alatt a terem időnként majdnem egészen kiürült. Azután ismét kissé megleinek a padok és a szónokot gnyos közbekialításokkal szakítják félbe, míg elvársai tetszésel adóznak neki. A kanellár, *Posadowski* és a miniszterek a szövetségtanács asztalánál maradnak. Bülow ismételen beszélget a többségi pártok tagjaival.

Bjél 12 órakor a képviselők ismét beözönlének a terembe. *Antrich* fél 1 órakor fejezi be beszédét a tárgysáinak tetszése közt. Bjél háromnegyed 2 órakor a tarifajavaslat 1. §-át elfogadják. Az ülés tovább folyik.

Akcio Venezuela ellen.

Budapest, december 13.

A venezuelai eseményekről kevés újabb részlet érkezett. *Castro* elnöknek az az ajánlata, hogy az angol-német-venezuelai kérdés Amerika elbírálása alá terjesztessék, az első lépés a békés meg egyezéshez. *Castro* ajánlata a caracasi amerikai követ közvetítésével érkezett Washingtonba és *Hay* államtitkár minden kommentár nélkül közölte azt a londoni és berlini kormányokkal.

A *Times* szerint az angol kormány semmi esetre sem fogadná el békebiról az Egyesült-Államokat és erről Washingtonban is meg vannak győződve. *Roosevelt* elnök határozottan ragaszkodik ahhoz, hogy az Egyesült-Államok barátságos somlegességben maradjanak.

Másfelől *Castro* készen akar lenni arra az esetre is, ha a békés megegyezés nem sikerül. A venezuelai csapatok nagymennyiségű élelmiszer birtokában vannak és a felkelőkkel folytatott két-évtári háború után magukat legyőzhetetleneknek tartják. *Castro* elnök ama felhívás, melyben a polgárokat önkéntes fegyverszolgálatra szólítja, az egész országban visszhangra talált. Az ország minden részéről jönnek önkéntesek. Hír szerint több, mint ötven ezer ember jelentkezett hadiszolgálatra.

Berlin, december 13.

A *Local Anzeiger*nek táviratozzák La Guayrából, hogy az egyesült hajóhadak a vámhivatalok megszállása céljából 450 főnyi csapatot szállítottak partra.

London, december 13.

A *Daily Mail* közli: Washingtonban valószínűnek tartják, hogy a venezuelaiak maguk súlyosították el hajóikat, de nem lehetetlen az sem, hogy a németek furták meg a venezuelai hajókat, mert értéktelenek voltak és nem vihették volna magukkal.

New-York, december 13.

A *Zamara* nevű venezuelai csapathajó egy venezuelai vámhajóval együtt az *Albert* nevű angol hadihajó elfoglalta és Trinidad-szigetere vitte. A három elsüllyesztett venezuelai hajó egyike a legutolsó perocig ágyulóvérekekkel védekezett.

Berlin, december 13.

Az angol-német csapatok második lépése Lagunayaban, ha Venezuela nem enged, az ottani kábelállomás megszállása lesz.

London, december 13.

A *Daily Mail*nak jelentik Willemstadból tegnapelőtti kelettel, hogy Puerto Cabello idegen lakosai a *Vineta* és *Ariadne* hadihajókon kerestek menekedtek. Mindkét hajó bombázással fenyegeti a várost.

Port of Spain, december 13.

Most már lefoglalták a venezuelai hajóhad összes hajóit, amelyeket angol legénységgel látnak el és Anglia szolgálatába helyeznek. Az *Ariadne* angol cirkáló ideérkezett. A többi angol hadihajók továbbra is a tengerpartot őrzik. Az *Orinocoon* való hajózást ismét szabaddá tették.

Berlin, december 13.

Pilgrin caracasi német ügyvivőnek *Port of Spain*-ből a hó 10-én kelt és ma ideérkezett távirata azt mondja, hogy e napon vette kézhez *Castro* elnöknek a hó hó 9-ről keltezt és minden pontban visszautasító válaszával a hó 7-én átnyújtott ultimátumra.

HIREK

Budapest, december 13.

— EUDAPESTI NAPLÓ. December 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatásukkal a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Lapunk legközelebbi száma hétfőn délután jelenik meg.

— Személyi hír. *Tallós* Béla v. b. t. t., a képviselőház alelnöke ma törökkanizsai birtokára utazott, ahonnan kedden ismét visszatér a fővárosba.

— A király látogatásai. *Bécsből* jelentik, hogy a király ma délután egyegy óra hosszáig tartó látogatást tett *Eulenburg* hercegnénél, a Bécsből távozó német nagykövet feleségénél. Ő felsége azután meg-

látogatta *Mária Terézia* főhercegnőt és leányait, *Mária Annunciata* és *Erzsébet Amália* főhercegnőket, majd visszatért Schönbrunnba.

— Magyar nemesség. A hivatalos lap közli, hogy a király dr. *Szilády* Adolf egyetemi címzetes rendkívüli tanárnak, a budapesti izraelita kórház szemészeti főorvosának és törvényes utódainak a magyar nemességet adományozta a közegészségügy terén szerzett érdemeiért. Értékes tudományos és nagyjelentőségű gyakorlati működésével érdemelte meg a tudós tanár a királyi kitüntést, amelynek hírével széles körökben örömmel fogadják.

— Fejedelmi néssz. A Wiener *Allgemeine Zeitung* ma esti száma közli, hogy *Frigyes* főherceg leánya legközelebb jegyet fog vátani *Robert* pármái hercegné és *Mária Antónia* hercegnének hával, *Élita* pármái herceggel. A vőlegény unokáncse *Mária Terézia* főhercegnőasszonynak.

— A 34. §. ellen. A képviselőház igazságügyi bizottságának határozata, mely a könyvkivonati követelések bírói illetékessége tekintetében fenntartandó a polgári perrendtartás törvényjavaslatának 34. §-a, kereskedő és iparos körökben általános megdöbbenést keltett. Legközelebb országos értekezletet hívnak egybe e fontos kérdés kielégítő megoldása céljából.

— A cár kegyelme. *Zwierowicz* wílnai római katolikus érsek két évvel ezelőtt az orosz szent szinódus egyházi iskolái ellen tartott beszéde miatt hivatalától megfosztották és Twerbe száműzték. Egy pétervári tudósítás most azt jelenti, hogy a cár megkegyelmezett az érseknek és *Saudomir* érsekévé nevezte ki. Oroszország római katolikus érseke *Klopotosky* nemrégiben Twerben időzött és *Zwierowicz* ismét hivatalba iktatta. Az érsek újra letette a cár iránti hűségi esküt. Ezzel az incidenssel végleg elintéződött az a differencia, amely Oroszország és a Vatikán közt fennforgott.

— Előléptetés. *Láng* Lajos kereskedelemügyi miniszter *Kovács* Gyula m. kir. vasuti- és hajózási főfelügyelősi főfelügyelőt a m. kir. államasutakhoz főfelügyelővé nevezte ki és az építési főosztály pályafennartási szakosztályának főnökévé rendelte ki.

— Az egyetem szülészeti tanszéke. A tudomány-egyetem tanácsa ma tartotta meg az évi második rendes ülését. Az I. számú szülészeti és nőgyógyászati tanszék betöltésére vonatkozólag a tanács egyhangulag elfogadta az orvostudományi kar javaslatát s ez alapon a *Késmárcsy* tanár előrelvett tanszéke első helyen dr. *Bárony* Jánost, második helyen dr. *Szabó* Dénest, és harmadik helyen dr. *Velitsch* Dezsőt jelölte.

— Merénylet egy attasé ellen. Hétfőn délelőtt a londoni német nagykövetség katonai attaséja, *Cörper* kapitány ellen egy volt német katonatiszt merényletet követett el. A merénylő neve *Rodwald* Ulrik és a Nagy *Frigyes*ről nevezett dragonyos-zredben szolgált mint, hadhagyó. *Rodwald* a lakásán kereste fel a kapitányt, aki azonban nem akarta őt fogadni. *Rodwald* erre egy nővégyen megrta, hogy elmebaja miatt nyugdíjazták s hogy nagy nyomorúságban van, tehát neki segítyért fordul hozzá. *Cörper* kapitány azonban erre sem fogadta őt. *Emiatt* *Rodwald* annyira felbőszült, hogy a lakásból kijővő kapitányt bottal támadta meg. A zaira elősiető szolgák elől *Rodwald* futva menekült, az utcán azonban roviert rántott és üldözőire lölt de nem talált senkit közülük. Erre egy bérkocsis hajtott kocsiján a menekülő merénylő után, aki azonban visszafordulva, a lovat agyonlőtte. Az utca népe erre körülfogta *Rodwald*ot és így sikerült őt ártalmatlanná tenni. Nagyon valószínű, hogy a merénylő örülési rohamában követte el tettét.

— Felolvasás. A *Lipótvárosi Demokrata* Körben dr. *Kovács* Gyula egyetemi tanár előadást tartott, nagy halgatóság közönség előtt, melyen többek közt *Vásárosy* Vilmos képviselő is jelen volt. Előadás után társasvácsora volt, melyen *Nagy* Andor elnök dr. *Kovács* Gyulára, *Sós* Béla *Vásárosy* Vilmosra üritette poharát. Még számos felköszöntő hangzott el.

— A katonai akadémiák karosonyja. A *decsújehelyi Terézia* katonai akadémia 150 évi fennállásának ünnepélye alkalmából ugy ez intézet részére, mint a *műszaki katonai akadémia* részére 6 felsége megengedte, hogy az említett intézetek növendékei eszentul *katonai akadémikusoknak* neveztesse, továbbá, hogy a legmagasabb éviolyamok arany karposományokat, az intézetben kívül pedig tisztí kardot — hadaprótisztjelvényeket kardkötvél és kardbottal — viselhesse. E kitüntető kedvezményeket 6 felsége a magyar királyi honvédelmi miniszter előterjesztésére a *honvéd Ludovica-akadémiára* is kiterjesztette azaz a változással, hogy e honvédiskola eddigi *növendékei* a *honvéd akadémikus* címet kapták, míg az arany karposzomány viselése ez intézet összes növendékeinek már 1898-ban engedélyeztetett.

— A *Falasi Royálnak* előkelő vendége volt a mai napon. *Augusta* főhercegnő látogatta meg udvarbőlgével, gró *Zichy*nével ezt a fényesen berendezett áruháza. A főhercegnő a legfigyelmesebben megismerelte az áruház dús készletét s nem egyszer elragadtatásának adott kifejezést a látottak felett; azután pedig nagyobb bevásárlást tett.

— A főváros nyomora. Kétozornél több olyan szegény iskolás gyermek van ezidő szerint Budapesten, aki számára a déli harangszó éppen csak a koplalás folytatását jelenti. A végtelenségű annak a rettenetes kinnak, ami az üres gyomor követelődzése különösen a mai borzasztó hidegben. Olyan gyermek több van, akinek otthon nem tudnak ebédet adni s akinek az iskola tászkájába még egy darabka kenyert se tud bepakolni az anyja, a kis éhezők nagy részéről azonban gondoskodik a Gyermekbarátok-Egyesülete. Több mint három ezer gyereket lát el meleg ebéddel ez a végtelenül jótékony egyesület. Többre azonban nem telik a nagyon is igénybe vett pénztárból. Az egyesület vezetői kénytelenek elnézni azt, hogy míg az éhező gyermekek jórésze jóllakik, egy nagy esomó közülük rettenetes éhséggel bámul bele a szorosságokba fözölékes, husos tájába. Nem lehet hidegverrel napirendre térni e felett a rettenetes nyomorúság felett. Az éhező gyermek talán még szívzaggatóbb látvány, mint az éhes ember. A gyermek még kevésbé tud belenyugodni a *nimcsé* s a gyermeklelket az egész életre kihatóan megkeseríti a különbség közte és a más ember gyermeke között, akinek nemcsak hogy préms bundáskája van, hanem mindennap meleg, vig ebéde is. — A Gyermekbarát Egyesület azzal a kérelemmel fordul minden jó emberhez, hogy legyen segítségére abban, hogy ebédet adhasson minden éhező gyermeknek. A legcsekélyebb adományt is köszönettel fogadják az egyesület s ebben az esetben igazán áldást jelent akár egy hatos is. Abból már egy ebédre jóllakott egy éhes gyermek. Az adományokat *Kibári* Mór urhoz, a *Fonciere*-biztosító társaság igazgatójához kell küldeni. (V., Sas-utca 10.)

Kiadóhivatalunkhoz a mai nap folyamán a következő jótékony adományok érkeztek: dr. *Haas* Emilné Nyiregyházáról 2 koronát küldött az *Éhes s didergő* felírású apróhirdetésre, *Kovács* Ernő a Hungária kávéházban barátai körében 20 koronát gyűjtött *Mizser* Pauluska számára. Dr. *Bauer* fővárosi fogorvos ugyane célra 7 koronát gyűjtött *Friedmann* ur estéjén. *Szél* Samu, ezelőtt *Tarr* József utca jéler-nemű tisztelő-intézetének (Magyar-utca 6.) személyzete a szegény kis leánynak 6 koronát küldött. A jótékony adományokat rendeltetési helyükre juttattuk.

A mai postámyl kaptuk a következő levelet: Én ide való születésű vagyok, 16 éve nagyobb üzlettel bírtam, de jelenleg teljesen tönkre jutottam. Kereset nélkül vagyok. 8 kiskorú gyermekemmel kivagyok téve lakásomból, ha nem tudok fizetni. Két gyermekem fekszik betegben, hozzá még egyik szememre nem látok. Gyermekeim teljesen ruházat nélkül vannak hideg szobában, butorunk sincs. Teljes tisztelettel H. G. VIII., Madách-utca 32. földszint 9.

— Szegény gyermekek fölruházása. A III. kerületi Karitás-Asztaltársaság nagyszámú közönség jelenlétében, mint minden évben, az idén is 31 szegény gyermeket látott el meleg fölruhával. A szép ünnepeleyn a kerület összes egyesületei képviseltették magukat. Megjelent az ünnepen *Vésszi* József országgyűlési képviselő is. Az ünnepi beszédet *László* Lajos tartotta, ki szép szavakban méltatta az est jelentőségét. *Vésszi* József a társaság nemes buzgólkodását dicsőre beszédeben. Az ünnepséget követő lakomán *Beyer* Ferenc, *Kovács* Dávid, *Fantus* Lipót, *Németh* Lajos és mások beszéltek.

— Humánus újítás. A nagystíli vállalatok és intézmények magas nivóját jelzi az olyan fajta újítás, amelynek a humanizmus az alapja. Ilyen humanizmus-tól áthatott reformot valóstított meg a Budapesti Központi Tejosarnok Szövetkezet, mikor roppant anyagi áldozatokkal gőzifűtést rendezett be a mintaszertelep óriási csarnokában. A főváros legelőzségesebb tejt kezelő szelmélyzetnek egészségre nyert ezzel hathatós védelmet és gyarapodott egyben a modern és pártját ritkító újítással a Központi Tejosarnok Rottenbiller-utca 31-ik szám alatt lévő telepén ama sokirányú és messzemenő óvintézkedések és biztosítékok tömege, amely feltétlenül tiszta és minden káros anyagotl mentes tejet juttat a fogyasztó asztalára.

— Egy iskola-igazgató halála. *Wittinger* János, a Józsefvárosi polgári leányiskola igazgatója tegnap este meghalt. *Wittinger* közel negyven évet szolgált a nevelésügy terén. 1863-ban mint tanító kezdte működését a fővárosban. 1870-ben polgári iskolai tanárrá lépett elő és 1881. óta, huszonegy éven át volt a práter-utcai polgári és női kereskedelmi iskolának igazgatója. Mindkét iskolát ő maga szervezte és nagy szorgalmával, ritka becsületességével és tudásával az egész fővárosi tanári kar tiszteletét kiérdemelte. Szereplése szinte közmondásos volt. Soha tért nem keresett a szereplésre s ha föl is szólították egyremásra, szerényen elhárította magától a megüsztelet. Igazán csak az iskolájának élt, tanítványai szerették igazságos és egyszerű bánásmódjéért. Élt-hat a kötelességeért s bár három hónap óta nagybeteg volt, meg nem szűnt hivatalát ellátni. Még két héttel ezelőtt is nagybetegben tanított és csak egy hete, hogy az igazgatói tennivalók közt ugyszólván összeroskadott. A derék igazgató temetése holnap délután három órakor lesz az iskolaépületből.

— **Megszökött gyárosok.** Reichenberg városában a Tietze-féle gyapuzsövő gyár eszébe jutott s a tulajdonos Tietze-továbbé megköszöntek. Csak eltűnésük után jutottak nyomára, hogy a szökövények negyedmillió koronányi családokat követték el s 140.000 korona erejéig váltókat hamisítottak. A cég gyártelepén megszűnt az üzem s 5—600 munkás kereset nélkül maradt.

— **A Kubik-Korodi-afér.** Korodi nyilatkozatára Kubik Béla segédrei dr. Sebess Dénes és dr. Gál Sándor országgyűlési képviselő a következő levelet intézték felkötözve:

Kedves barátunk! A köztudott Korodi (Lutz) Lajos ur között felmerült becsületbeli ügyben megbízásodból tett eljárásunk eredményét a következőképen közöljük veled: A) alatt esotlott jegyzőkönyv szerint dr. Schmidt Károly és (a visszalépet Melcher Vilmos helyett) dr. Langraf Lőrinc urak elégtételt kértek tőled, melyet mi annak előrebocsátásával, hogy Korodi (Lutz) Lajos ur elégtételt adás és véres köpöcsége előzetes eljárás tárgyát kell hogy képezze, meg is ajánlottuk. Mindkét fél részéről egybanguhang megállapodás történt arra nézve, hogy Korodi Lajos ur elégtételtképesége becsületügyi eljárás tárgyát képezze, megállapodás történt a megalkudandó becsületbírószék elé terjesztendő kérdésre s végül mi a te részéről Szentiványi Árpád és Krasznay Ferenc urakat becsületbírókká ki is jelöltük. A Korodi Lajos ur megbízottai másnapig időhaladékot kértek a részükről bejelentendő becsületbírák felkérésére. Ez történt 1902. december 5-én.

Korodi Lajos ur megbízottai ezek után hozzájárulásukkal több ízben kértek és kapták meg a határidő meghosszabbítását a tegnapi december hó 12-ki napig, mikor is a) alatt esotlott levelet intézték hozzánk. Ezen levélben dr. Schmidt Károly és dr. Langraf Lőrinc urak bejelentik nekünk, hogy ez ügyben minden megbízatásunk megszűnt, mert Korodi Lajos ur egy hozzájuk intézett levélben kijelentette, hogy választókerületéből nyert szóbeli és írásbeli közlések által arról értesült, hogy politikai elvtársai azon véleményét hangoztatták, hogy nincs neki semmi oka becsületügyi eljárásnak magát alávetni, mert a becsületbírószék tagjai nem lehetnek abban a helyzetben, hogy az esetet, melyben a „megis hunout a német-nóta játszott szerepet, teljesen elfogulatlanul bírálják el. Ily körülmények közt a kért és felajánlott elégtételtől lemond.

Ilyképpen Korodi Lajos ur a kért és megajánlott elégtételtől lemondván, — mi annak elbírálásába, hogy ezt mely erkölcsi ténynek nyomása alatt tette, nem bocsátokzunk, csak annak megállapítására szorítokzunk. hogy Korodi Lajos (Lutz) urnak A) alatti jegyzőkönyvben érintett és Simai Gusztáv ural szemben elintéztetlül maradt ügye abban állott, hogy nevezett Simai Gusztáv, Korodi Lajos (Lutz) urat Szászrégenben testileg különböző módon nyilvános helyen intelligens társaság jelenlétében megalázó módon bántalmazta, anélkül, hogy Korodi Lajos (Lutz) ur ezért bármilyen uton elégtételt kapott volna. Erre vonatkozó bizonyítékaink kézen vannak és a becsületügyi eljárás bizonyítási eszközeit képezték volna. Hogy ezen eset története alkalmával mely nóta játszott szerepet, az gentlemenekből alakult becsületbírószék előtt teljesen mellékes körülmény.

Ezek után részéről az ügyet a lovagiaság szabályainak mindenben megfelelőleg elintéztetnek nyilvánítottuk.

Fogadd nagyrabecsülésünk kifejezését
Budapest, 1902. december 13.

Dr. Sebess Dénes s. k.
Dr. Gál Sándor s. k.

— **Egy képviselő botránja.** Londoni táviratok alapján már közöltük azt a botránny, amely mostanában élénken foglalkoztatja az angol politikai köröket. Mint a Neues Wiener Tagblattnak táviratozzák, Horner képviselő, aki hamis chekkekkel megkérőzött a Heller és társai-éle marienbadi bankháza, megkülönböztette a kérdéssel összeget, 841 koronát a marienbadi cégnek.

— **Írás és rovás-írás.** Ezen a címen ma érdekes előadást tartott dr. Sebestény Gyula, a Nemzeti Múzeum előadásainak keretében. Dr. Sebestény Gyula egyik tagja annak a bizottságnak, amelyet az Akadémia a rovás-írás tanulmányozására kiküldött s fejtegetései e sokat vitatott kérdésben kétségtelenül nagy érdekfűzőre számíthatnak.

A rovás-írás bemutatott összes emlékeiről kimutatta, hogy csakis az 1501-iki eszikmentelési időpont-íreltár tekintetből írások ma beolajós nélkül keletkezett emlékek. Ez még abból a régi forrásból fakadt, amelyre Kézai 1282-iki. Thuóczi 1484-iki, Bonfini 1490. körüli följegyzése hivatkozott. Ebből világosan megállapítható, hogy a székelő rovás-írás csakugyan török eredetű mint ahogy török eredetűek maguk a székelők is. Az 1685-iki énlakai, a fogarasi marosvásárhelyi emlékek bemutatása után azoknak a kódexeknek sorozata következett, amelyek a Somogyi-féle régi hegedős énekek rejtik magukban. E neknek a bírálatába az előadó nem bocsátkozott bele, mert az Akadémia kiküldött egy bizottságot melyben Salidáy Aron, Jevőpalatay László, Katona Lajos és ő vannak hivatalosítva; annyit azonban már most is elárult, hogy a legutóbbosabb irodalmi szövegek egyikéről fogják a leplet levágni. Tar Mihály bemutatott rovás-sorozatát után kijelentette, hogy a földműves tudomány iránt nem sok bizalommal van, mert Tar neki bevalotta, hogy mielőlt tudományával nyilvánosság elé került, a rovás-

írás már ismerte egy nyomtatott könyvből is. Ez a könyv Toldy Lászlónak a régi magyarok műveltségének története című műve. Ebből ismerte meg a csikszentmiklósi íreltár ábécéjét, melyet némi gyakorlati változtatással ma is alkalmaz. A csorvási, kondorosi, gyulai pusztaikon, a honnét Tar Mihály származik, a rovás-írásnak híret sem ismerik. A Tuhutum-émlék napjai e szerint meg vannak számlálva.

Az előadást a közönség, amelynek soraiban tudományos életünk számos kiünőségét láttuk, lelkesen megtapsolta.

— **Bányászteremtés.** Prágából táviratozzák, hogy Oseck mellett ma délben a brüxi köszénbánya-részvénytársaság egyik tárnájában egy réteg beomlott. A bányátelepen nagy pánik keletkezett, mert a katasztrófa idején sok bányász volt a mélységben. Később kiderült, hogy egy bányász meghalt, egy másik pedig halálosan sebesült meg.

— **A mérnök munkásvédelmi hivatásáról.** Ily címen nagyérdékl felolvasást tartott tegnap a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet egyetemes szakülésén Vássonji Jenő mérnök. Az előadó, aki figyelemre méltó munkásságot tejtett ki a műszaki irodalom terén, rámutatott arra, hogy hazánkban a munkásvédelmi teendőkből mily kevés részt kér magának a mérnöki kar, holott a mérnök hivatásánál fogva a munkásvédelem legfontosabb tényezője. Idézte számos külföldi szaktekintély erre vonatkozó nyilatkozatát, utalt az európai kormányok 1900. évi nemzetközi munkásvédelmi kongresszusának arra a határozatára, mely a mérnök szerepét a munkásvédelemben kijelöli. Végül a következő javaslatokat terjesztette elő:

1. Nyerjen a Műegyetemen a munkásvédelem, de különösen a balesetbiztosítás kiterjedtek oktatást.
2. Az összes iparisiskolákban és tanonciskolákban terjeszkedjenek ki az előadások a munkaegészségügyi és balesetelhárítási teendőkre.
3. A magyar mérnök- és építész-egyletnek legyen munkásvédelmi szakosztálya, mely az összes munkásvédelmi törekvésekben a tanácsadó szerepet vigye és a parlagon heverő munkásvédelmi irodalmat elvirágoztassa. Alkossa meg a szakosztály a különböző termelési ágak balesetelhárító órá rendszeréből, fejlessze a védőkészülékek tökéletesbítését és indítson mozgalmat egy magyar balesetelhárítási kiállítás rendezésére.
4. A kereskedelmi, földművelésügyi és pénzügyi kormány küldjön ki egy osztrák mintára szervezett balesetelhárító bizottságot, melynek véleményező és kezdeményező joga legyen a balesetelhárítási állami teendőknél.
5. Az ugynevezett szociális múzeum, vagy pedig a technológiai múzeum fejlesszessék munkaegészségügyi múzeumává, mert ezen a téren kell a legelőbbet és legsürgősebben tanulnunk és eszelekednünk.
6. A kötelező balesetbiztosítás kérdése sürgetően követeli a magyar technikusok beleszólását. Ez a kérdés nem csupán társadalompolitikai, de egyáltalán műszaki is, mert csupán a kötelező balesetbiztosítás fogja a balesetbiztosítási ügyet sikeresen előmozdítani. A kötelező balesetbiztosítás ily balesetmegelőző hatása különösen akkor várható, ha a munkaadók kölcsönös szövetkezési alapon biztosítják alkalmazottaikat.
7. Amint az 1898. évi XXVIII. t.-o. az ipari munkások védelméről gondoskodik, hasonlóképpen törvényes felügyelt és balesetvédelem alá volnának helyezendők a mezőgazdasági munkások is. A létesítendő balesetbiztosítási törvény nálunk is, úgy, mint Németországban, a mezőgazdasági munkásokra is ki volna terjesztendő.
8. Az iparfelügyeleti intézmény oly mértékben volna fejlesztendő, hogy az iparfelügyelők minden évben megvizsgálhassanak minden telepet. E ól előlérsére az iparfelügyelők száma szaporítandó volna. Az állami üzemek vasuti műhelyek kivendők volnának az iparfelügyelők hatásköre alól, hisz azok amugy is állami közegek ellenőrzése alatt állanak. Kivánatos volna, hogy iparfelügyelők teendőik végzésére csupán oly mérnökök neveztessenek ki, akik megfelelő gyakorlatot képesek felmutatni és akik a műszaki képesítésen kívül némi jogi ismereteket is szerzesztek. Az iparfelügyelő hatáson működésének biztosítására szükséges volna, hogy az iparfelügyelői bizonyos függetlenséget élvezzen, olyanformán, mint a bírák. Megfontoltas tárgya volna, nem kellene-e az iparfejlesztés ügyét az iparfelügyelők kezébe kivenni, hogy ezek annál inkább éhessenek tulajdonképpen hivatásuknak. Sőt elérkezettnek talája az időt arra, hogy az iparfelügyelet szakma szerint csoportosíttassék, amint ez a bányászban és az építkezési munkákra nézve már ma is sikeresen fennáll.

A hallgatóság zajos tetszéssel honorálta a tanulságos felolvasást.

— **Előbb meghalt s csak aztán fogott meg.** Nemrégiben az a hír járta be a sajtót, hogy egy mosoni fiatal leány szívbaja következtében merev gúrcsöt kapott s az orvos halottnak nyilvánította. A holt-nak vélt leányt erre koporsóba tették és ravatalra helyezték, ahol reggelre megfogyott. A szenzációsi hírből — mint dr. Sommer mosoni orvos, aki a leányt szintén megvizsgálta — egy bécsi lapban közölte, hogy szó sem igaz, mert a holttestet a mende-mondák következtében több orvos is megvizsgálta és valamennyi konstatálta, hogy a leányt szervi szívbaja ölte meg, tehát természetes halállal halt el.

— **A Maison dorée.** Ez a kis közlemény előzetes gyászjelentés. A tünő esztendő utolsó napjával vége lesz a Maison doré-nak is. Páris, amely szülte, a kedves, könnyelmű, szellemes és hálátlan Páris el is emésztí. Különbön nemcsak a szajnamenti gyönyörű város, a többi nagyváros is sorra mind ilyen gonosz. Egyik sem állapodik meg, mindannyija bővül, terjeszkedik, más formákat, más levegőt keres, s amikor sikerült valami új területen egészen friss szellemet teremteni, akkor némely régi helyen satnyulni, sápadni kezd az élet és addig közkedvelt, híres mulatótanyák beadják a kulcsot. A mi rohamosan fejlődő fővárosunk is megcsinalta már ezt a folyamatot, s jártunkban-keltünkben olykor megsajog a szívünk hirtelen, mikor a szemünk bizonyos utcacsokkokon nem a régi meg-hitt vendéglőt, vagy kávé-fészket látja, hanem valami ridog üzleti helyiséget. A Maison doré-nak is vége lesz két-három hét múlva menthetlenül. A Maison dorée, amely nemcsak Párisban, nemcsak Franciaországban, hanem valóságos világszerte ismeretes. Ahol sok sok éven nemcsak regények és színművek hősei szórakoztak, nemcsak a szépséges Francion szerzett néhány érdekes percet a derék közjegyző-gédeknek, hanem ahol I. Vilmos császár és Bismarck sem átlott poharzni 1867-ban. El is tették örök emlékül azokat a nevezetes serlegeket, de még ezek sem menthették meg a híres vendéglőt az elmulástól. Páris jól élő urai és hölgyei, s az idegenek, akik kíváncsian keresték fel ezt a nevezetes helyet, másfelé kereskedhetnek a jövő évtől kezdve, azaz hogy éppen az volt már az utóbbi időben a legnagyobb baj, hogy nem elegendő számban keresték fel. A sok érdekes emléktárgy, amely ott időt múltán felhalmozódott, nem volt elég bűvés talizmán a kellemetlen konkurencia ellen, s nem bizonyult elég vonzóerőnek az a gazdag kéziratyűjtemény sem, amelyet a szellemes kronikás, a tavasszal elhunyt Aurélien Schell is sok frappans mondással, többek között azzal, amelyvel Ed-várdot, ez idő szerint Anglia hatalmas királyát csipkedte meg ilyenformán:

— A kedélyes Páris egyetlen életben maradt alakja, a walesi herceg is, kivetkőzött önmagából: — király lett.

Verdier, a Maison dorée nem győzi nyelni a sok epét, amelyet az üzleti verseny halmoz fel benne olykor-olykor, s beleunva a keserves küzdelmekbe, nyugalomba vonul. Mindent elad, ami eladható a vendéglőjéből, csak néhány emléket tart meg. Igy I. Vilmos és Bismarck poharát is. Szilveszter éjjelén talán még mulathatnak egy utolsót a Maison dorée-ban a párisiak. Aztán vége.

— **Titokzatos eltűnés.** Belsőből jelentí tudósítónk, hogy a közös külügyminisztérium egy osztrák alattvalónak titokzatos eltűnése miatt erőlyes lépéseket tett a brüsszeli kormány révén a Kongó államban. Egy Hrabinek Gusztáv nevű osztrák kereskedő ugyanis a Kongó-államban engedélyt szerzett a kancsuk-gyártásra és nagy vagyona telt szer. Egyszer csak perbe fogták jogosulatlan kancsuk-gyártás címén és elítélték 1000 frank pénzbírságra és egy évi börtönrre. Hrabineknek sikerült magát tisztázni, aztán pénzre tette minden vagyont és hajóra szállt, hogy visszaterjen hazájába. Csak nagysokára tudódott ki, hogy Hrabinek a hajón titokzatos körülmények közt meghalt, vagyónának pedig, amelyet hozzátartozók néhány százezer koronára becsülték, lába keit. A közös külügyminisztérium most jegyzékelt intézett Brüsszelbe, hogy lederítse a titokzatos eltűnés körülményeit.

— **Hálokozás.** Orvogy Kállay Istvánné, született Blaskovics Amália, Kállay Benjámin közös pénzügyminiszter édesanyja. 89 éves korában e hó 12-én elhunyt. A megboldogult kitűnő anya, lelkes magyar asszony és finom szellemű, ritka műveltségű nő volt. A holtestet Bécsben fogják becseleni és Budapestre szállítani, ahol a családi sírbaítban helyezik el. A halotti miséket Bécsben és Budapesten tartják. Külön halotti jelentést, az elhunyt végso akaratához képest, nem ad ki a család.

Számhorovszky Ferenc e hó 9-én 83 éves korában Nagyváradon meghalt. Temetése e hó 11-én ment végbe nagy részvét mellett.

Bregantén Henrik osanádpalotai jegyző december 8-án 61 éves korában meghalt.

Horovits Sámuelné, született Daruch Sarolta 64 éves korában Budapesten meghalt. A megboldogult urinó temetése e hónap 8-án volt.

— **A soproni bankbukás.** Sopronból táviratozzák: A bukkott bank igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjai zár alá vett vagyonuk felszabadítására 538.500 korona egyezségi összeget a csőd pénzárába befizettek. A csődválasztmány elhatározta, hogy a csődhitelezőknek 10% kielégítést kvótát abban az esetben ki fog fizetni, ha a felosztási tervet az csődbírószék jóváhagyja. Ez esetben is a kifizetés csak a jövő hónapban lesz. Kiliátás van rá, hogy a hitelezők a folyamatban lévő perek befejezése után még néhány százalékot kaphatnak.

Archív és kezek ápolására **Fortuna-crém!** Egy tégely 1 kor. Hozzávaló szappan 80 fillér. Teljesen ártalmatlan! Ne használjon mást, mint a **Fortuna-crém!** Kapható: Schubert Arnold Fortuna-gyógy-szerüzében Budapest, VII. Csengery- és Dob-u.sarok.

— **Szolgálati jubileum.** Gebauer Károly csaszár lelkészeinek f. hó 6-án ünnepelte hivatalos működésének 80 éves jubileumát. Az adóhivatal tisztviselői ezúttal sorozatos ajándékozást megígérték; baráti díszlakomát rendeztek tiszteletére, melyen a társadalom színe-java vett részt s több felköszöntőben méltatták az ünnepelt érdemeit.

— **Szélahalmi kereskedőség.** Scheuers József menyinyi születésű, 25 éves fiatal kereskedőség a furfangos család újabb nemét eszelte ki. Dívtáru-üzletekben esékely összegért vásárolt valamit, az árú a cég rekláméüljárás nyugtáztatta és rányomatta a cég bélyegzőjét is. A ceruzával írott sorokat aztán kikiradrozta és a bélyegző fölé nagyobb megrendelés-ekért írt. Ezzel azután beállított az előkelőbb cégekhez, ahol a megrendelt árukat készsége és gyuan nélkül szolgáltatták ki, mivel meggyőződtek a bélyegző és aláírás valódiságáról. Ilyen módon 2000 koronát csalt ki különböző cégektől. A legérzékenyebben Fischer Simon és társa Bécsi-utca 7. szám alatti éget károsította meg 1800 korona erejéig. A szélahalmi kereskedőségét a rendőrség letartóztatta.

— **Az Ingyen kenyér és tej kiosztás javára** a bevételből 1%-ot adományoz a hó 15-étől karácsonyig bezárólag Koch Testvérek Károly-körút 26. legnagyobb férfi-, fiú- és gyermekruha-áruház Budapestén.

— **Félobold anarkista.** Párisból jelentik, hogy az odavalló rendőrség ma letartóztalt egy Stubna nevű cseh embert, aki azt vallotta, hogy az anarkisták megbízta a köztársasági elnök megölésével. Stubna — akit cseh tolmács segítségével hallgattak ki, azt is mondta, hogy biztos szert talált ki az uralkodók életének biztosítására. A cseh anarkista — úgy látszik — inkább félobold, mint anarkista.

— **Felhívás a fővárosi tisztviselőkhöz.** A fővárosi tisztviselők hitelügyeinek rendezésére kiküldött bizottság értesíti az érdekelteket, hogy egyik budapesti pénzintézetet hajlandó a tisztviselők hitelügyeit rendezni. Mintogy a célra elsősorban egy legkevésbé 100 érdekeltekből álló hitelegyesület alakítandó, a bizottság felhívja azokat az érdekelteket fővárosi tisztviselőket, hivatalnokokat, tanárokat és tanulókat, akiknek legkevésbé 2000 K., vagy ezt meghaladó évi fizetésűsek van, hogy a jövő hó 16-án kedden este 6 órák a Központi városi háza kétszobájában (Városház-utcai rész. földszint) megtartandó nagy értekezleten lehetőség nagy számban megjelenni s részvegsenek. Az értekezleten részt fog venni az illető pénzintézet igazgatója is, aki kész javaslatot fog előterjeszteni. Tekintettel a határozott rövidségére s a megoldás lehetőségére, az érdekeltek figyelmét ismételtelen is felhívja az értekezletre a bizottság.

— **Az orvosok számlái.** A Lápótvárosi Orvostárság tegnap közgyűlésén a nagyközönséget is igen közelről érintő határozatot hozott. Elhatározta ugyanis, hogy tagjait kötelezi arra, hogy a feleknek számlát küldjenek. Az erre vonatkozó eljárás a következőket tartalmazza:

1. a) A háziorvos köteles január 31-én, vagy amennyiben háziorvosi ténykedését nem az év elején kezdte volna meg, ezen időponttól számított egy esztendő eltelte után egy hónappal klienseinek jegyzékét küldeni, melyben kiküldött évi fizetésének beküldését kéri. b) Köteles továbbá a háziorvos a megtartott orvosi konziliumokért, valamint műtét és szülés körüli segédkezéseiért klienseinek a kezelés befejezése után azonnal jegyzékét küldeni, melyben ezen külön-szolgáltatások fizetését kéri. c) Ha az orvost háziorvosi állás elfoglalására kéri fel, blankettát nyújt a klienseinek aláírás végett; e blankettán az évi fizetés, valamint a számlaküldés kötelező volta van jelöltetve, ugyszint megállapítja a jentemlékített külön szolgáltatásokért járó külön díjazás is. 2. a) A szakorvos, valamint az esetenként kezelő gyakorlati orvos is kezelésének befejezése után köteles felkérés azonnal számlát küldeni, lételemként részletezve követelést, kivéve azokat az eseteket, midőn általánosságban vállalt kezelésnél az orvos és fele között külön megállapodás történt. b) Huzamos kezelés esetén, ha külön megállapodás nem jött létre, köteles a szakorvos vagy az esetenként kezelő gyakorlati orvos háromhavonként számlát küldeni betegének.

A Lápótvárosi Orvostárság a határozatokat az összes kerületi orvostárságoknak beküldi azzal a kérelemmel, hogy csatlakozzanak e mozgalmhoz. Ha az összes kerületi orvostárságok e határozatukat elfogadják, ezek a Budapesti Orvosok Szövetsége elé terjesztendők azon kérelemmel, hogy azokat magává válogassa, kérje be az összes budapesti orvosok kötelező nyilatkozatát az ügyben és szövetségi határozat alapján mondja ki, miszerint a számlát vagy minden más nyilatványon a kötelező orvosszövetség határozatra való hivatkozás, illetve az erre vonatkozó szakasz szövege szembeüld helyen fel legyen tüntetve.

— **Éves bérletjegyek az államvasutakon.** A menetjegytörvény (IV. Vagyon-törvény 1. sz. cikk) figyelemmel a vasutakat és kereskedő-cégeket, hogy az alkalmazottjaik részére váltott bérletjegyek csupán azon esetben írhatók át év közben valamely más alkalmazottukra, ha az idevonatkozó megrendelési nyilatványt már a megrendelés alkalmával keltezően kitöltik. A bérletjegyek kiadása a központi menetjegytörvényben december 20-án kezdődik.

— **Gyógysereszedések érkekezlete.** A gyógyszereszedések 25-ös bizottsága folyó hó 14-én este 7 órák a Club-kávéházban értekezletet tart a gyógyszereszedések jelenlegi helyzetének megbeszéléséről.

— **Elfogott szélhámos.** Megirtuk a napokban, dr. Claudio Mário braziliai hírlapíró, aki a fővárosban tartózkodik, egy Maricits Imre nevű embert fogadott maga mellé kalauznak, aki mintegy 600 koronát ellopott tőle és megszökött. Maricitsot ma a rendőrség a Keleti pályaudvaron letartóztatta, éppen akkor, amikor Fiume felé el akart utazni. Különböző Maricits ismert tolvaj, aki bejárta a félvilágot s mint matróz is a hajókön temérdek lopást követett el.

— **A Fortuna-öröm** a legjobb és legártatlanabb szer a kezek és az arcbőr ápolására. Sohase használjon más crémet, mint a Fortuna-crémet, amely amellet, hogy teljesen ártalmatlan, a legrovidebb idő alatt megpuhítja a bőrt s úde szint kölcsönöz neki. A Fortuna-crém Schubert Arnold gyógyszerárban kapható. (Budapest, VII. Csengeri- és Dob-utca sarok.) Egy téglay ára egy korona, hozzávaló szappan pedig 80 fillér. A Fortuna-crém így tehát nemcsak a legjobb, hanem a legolcsóbb krém is.

— **A karácsonyi ünnepekre** — mint minden évben — ugy az idén is alkalmi reklám-eladás tartunk hálóköztöcskben, rendkívül elegáns csomagolásban, bámulatos olcsó árak mellett. Minden csomaghoz értékes és meglepő ajándékok csatolunk, mely minden karácsonyi asztalnak díszét képezi. Koch Testvérek, Budapest, legnagyobb férfi-, fiú- és gyermekruha-áruház, Károly-körút 26. földszint, I. és II. emelet. Tessék a címre ügyelni.

(x) **Gyermeknevelésnél** a Zoltán-féle iz- és szag-nélküli csukamáj-olaj nagy táperezénél fogva kitűnő. Uvegje két korona. Zoltán gyógyszerárban, Budapest, V., Szabadság-ter.

(x) **Kedves és hasznos ajándék** mindenkinek egy doboz, 3 drb finom akácia szappan. Kapható 2 K. 80 fillérett, a Kálvintéri Kozma gyógyszerárban. Postán is rendelhető.

(x) **Cascarin Raditz** legjobb szer székrekedés, gyomor és májba, étvágytalanság, elhízás és lefajás ellen, kitűnő vértisztító. Orvosi tekintélyek által kipróbálva és ajánlva. 1/2 doboz 1 K. 20 fillér; egy egész doboz 2 K. 20 fillér. Kapható az Apostol gyógyszerárban, Budapest, József-körút 64.

(x) **Fiatal ember!** Kérdezze meg orvosát, akkor megtudja, hogy baját a Santal Egger gyógyítja meg gyorsan és legjobban. 1 üveg használati utasissal együtt 8 kor., a Nádor-gyógytárban Budapest, Váci-körút 17. Postán bérmentve 3.40 korona.

(x) **A Monasztéri és Kaszlik Utódiál** eszész. és kir. udvari szállítóknál meg mindig dus választékot talál a nagyérdemű vevő közönség a leszállított árukból, szükségleteik beszerzésére.

Bolyai Bolyai János.

— Születésének századik évfordulójára. —

Budapest, december 13.

Komor, páras alkony borult az 1820. év őszén Maros-Vásárhelyi utcáira. A kód reá nehezedett az ember kedélyére, ólomcsulyai nyomra le a lelket. E meghalni való időben egy szerencsésen né vivja haláltusáját. Lelkének egyensúlyát már rég elvesztette és zavaros elméje életének ez utolsó napjaiban, mint a kivaló mécses, meg elborul, hol meg fellobog. E fellobbanások ijesztő fényénél képzelme esodás látományokat varázsol eléje, a jkai zavart dolgokat rebogek.

... Tova egy szép csillag jó fel, mint nő, milyen szép, mint a nap... s ingyen le... János fiam, miért enyészett el! ... Ez a haldokló nő volt Bolyai János édesanyja és e szavak nem jóslattak hangzanak-e fia életére? Igen! Ragyogó csillag, fényes nap volt ő, de akorron kód borítá a földet s csak kevesen vették észre, még kevesebben látták mi voltát; „és lement“. De nem enyészett el; ismét felkelt és fennragyog a világíradalom tündöklő egén, mindenkitől csodálva, hazánk dicsőségére a világ végéig.

Ma van száz esztendeje annak, hogy Bolyai János született. Gyermekek talán soha sem volt annyira praedestinálva arra, hogy lángész legyen, mint éppen ő. Atyja, a nagyhírű Bolyai Farkas volt, egy személyben költő és matematikus, kinek göttingeni egyetemi haligató korában társa Gauss, majdan a „matematikusok fejedelem“, e szavakkal ajánlotta fel egész életre szóló barátságát: „Sie sind ein Genie, Sie sind mein Freund!“ Az anyja Benkő Zsuzsanna szellemen, élénk, rendkívül ideges nő, kinek családjában rajongás és excentricitás örökletes volt. Ime! ragyogó genialitása apa és nagyon igazított idegűtő anyja. Kinek ne jutna Lombroso tana az eszbe, melyre miként Halsted, az ő lelkes bámulója, helyesen jegyzé meg, talán legfeynyesebb példa e mai nap ünnepeitje.

Bolyai Farkas rövid idővel János születése után a marosvásárhelyi ev. ref. liceum matematikai tanárává kinevezve, e városban, távol a világ zajától, óriási szellemi munkásságot fejtett ki. Mint egy Leonardo da Vinci, a legkülönbözőbb irányokban működve, zeneelméletet, erdészeti

művet, lírai költeményeket, drámákat és tragédiákat írt; szerkesztett kitűnő kályhákat, sőt sajátosságos kocsi is, olyan kerekkel, amelynek a vasúti kocsi kerekét, amelyek tengelyükkel együtt forognak; és mindeme foglalkozásaitól vissza-visszatért a matematikához, ifjúsága ez igaz szerelméhez.

Csodálatos tudomány is a matematika. Százak és ridge annak, akinek nincs meg a hozzá való érteke és képessége, magasas és érdekes feladatok a hozzá értőknek, telve titokzatos mélységekkel és rejtelmekkel, melyek mögött az örökletet ígérő végtelen nagy és a természetet elemre bontó végtelen kicsinynek bírodalma lap-pang. Az igazi matematikus átéri a tudomány poézisét, melyet rajongva tisztel és imádatlal szeret.

Igy érzett és gondolkodott Bolyai Farkas is; és hogy o tudomány magaslatán annál biztonságban haladhasson, folytonosan vizsgálta és kutatásaival szilárdította az alapot, melyen a tudomány nyugszik. Ezért vonozta és nyugtalanította őt az euklidési geometriának azon érzékeny pontja is, melyet a paralellák hypothézise néven ismerünk.

Egyike az amaz alapoknak, melyen a geometria nyugszik és mely (vagy tétek) ha megdöntik, megdől az egész Euklidés-féle geometria. Ez alap szilárdításán, annak a többi egyszerűbb hypothézisekre való felépítésén — az ugynevezett paralellák theoráján — a nagy matematikusok hiába fáradoztak. Pedig a vele foglalkozó művek száma már a 18. század végén is rengeteg volt. Dacára ennek, sem Gauss, sem Bolyai Farkas nem adták fel a reményt, hogy mégis sikerül majd valamiképpen a paralellák theorájának a felépítése.

Evek során át foglalkozott e tárgyval Bolyai Farkas és mialatt ezen gondolkodva új asztalnál, vagy írta a táblájára a képletek sorát, kis fia János játszadozott mellette, ki már gyermeki játékaiban és kérdéseiben is bámulatos jeleit adta szellemi tehetségének.

Egy 1807-ből kelt levélben B. F. így ír fiáról Gaussnak:

„Családom áll első szülöttemből — egy leányom meghalt — szellemes, szép fiú, erős testalkattal; most ötéves; még nem tanitom, de jätékközben már megtanult sok csillagképet, a közőnségek geometriai alakokat s több effélet. Fogalmait ügyesen alkalmazza is. Például magától lerajzolja a csillagképekben a csillagok fekvését krétával. Egyszer, még tavaly télen egy burgyonyt kivágya, felkiáltott: „Ni, papa, mit találtam: egy burgyonya-ivnek burgyonya-símusa“ és ugy is volt; máskor, midőn a falun a Jupitert meglátta, azt kérdezte: „hogy van az, hogy ezt a városból is így látjuk? messze lehet“ s több e fajtát.“

Az ötéves gyermek fejlődő elméjének már ezen első következtetéseit mutatták a geometriai geniet. Azokhoz a ritka egyénekhez tartozott, kiknek agyában a logikai következtetések láncoszelei oly gyorsan és öntudatlanul fűződnék egymásba, hogy a legnehezebb kérdéseket is fáradság nélkül oldják meg.

Egy híres matematikus mondotta volt egyszer bonolytot számítás végen; „óh Istenem, hiszen aljában vége minde magától értődik.“ — Igen, nekik, a kiválasztottaknak, minden matematikai igazság természetesen tünik fel. Így volt ez Bolyai Jánossal is. Az atya sokszor mesélte, hogy a fia akárhányszor a problema kitűzése után rögtön megmondta a megfejtését; „mint az ördög élembe ugrott és sürgette, hogy menjek tovább.“

Eppen ily tehetség talált Bolyai Farkasban hivatott mesterére. Olyanra, aki nem kész anyagot ad tovább, hanem akiben magában is folytonosan a problémák raja forrongván, átplántálta tantárányába is a megismerés és kutatás vágyát, mely arra készíti, hogy nyugtalan szellemmel előre törjön és elozzlassa a homályos kérdések ködét.

Az ő tudománya, nézetei, sőt a nyílt kérdések is, melyek lelkeit foglalkoztatták, képeztek fia szellemi alapját. Eredeti tervéről, hogy fiát Gauss barátjához küldje, ennek vonatkozásá miatt eltérve, 1817-ben Bécsbe, az osztrák katonai műszaki akadémiába küldte. Felszerelve nagy matematikai tudásával fényes sikert aratott János ez intézetben — de nem minden irányban. Elismerték, bámulták lángelszét, de csak természetes, hogy egy genie rendellenessége nagyon is ellensúlyozták az elismeréseket egy oly kötétkben, amelyben éppen ugy, sőt talán még jobban megkövetelik a szabályzatokhoz való ragaszkodást, mint a tudást.

Ez intézetben érlelődött meg benne a nagy eszme, melyről hadnagy korában 1823. november 3-án Temesvárról keltezett levelében, már mint főbb vonásiban kész munkáról, így ír atyjának: „A feltetelem már áll, hogy mihielyt rendbe szedem, elkészitem s mód lesz, a paralelláról egy munkát adok ki; ebben a pillanatban más kitalálva, de az ut, a melyen mentem, tsaknem bizonyosan ígerte a tzel elérését, ha az

egyébként lehetséges; nints meg, de olyan felesleges dolgokat hoztam ki, hogy magam is elbámultam s örökös kár volna élvezni; ha meglátja Édes Apám, megismeri; most többet nem szólhatok, csak annyit: *hogy semmi más új, más világot teremttem!* mindaz, valamint eddig küldöttem, csak kártyához a toronyhoz képest. Meg vagyok győződve, hogy nem sokkal fog kevesebb becsületemre szolgálni, mintha feltaláltam volna."

Az, amiről a fiatal, még csak 21 éves hadnagy ír, hogy „e pillanatban még nincs kitárlva”, és hogy nem bizonyos, hogy lehetséges-e azt kitalálni, nem egyéb a paralellak teóriájánál. És amiről azt írja, hogy olyan az eddigi küldeményeihez képest, mint torony a kártyaházhoz, az δ , „szemből teremtett új, más világa”, — ez az δ abszolút geometriája, hazai matematikai irodalmunk e legnagyobb dícsősége.

Midőn 1832-ben Bolyai Farkas ölete nagy munkáját, a Tentament kiadta, melyben a matematikáról igazságot az δ egyenlőségének bélyegével látta el, hozzászoltatott fiának a levélben ígért művét, mely így mint „Appendix” került sajtó alá. Az egész címlapostul csak 26 oldal, de benne igazán egy új világ tárul elénk, új tudomány, az általános geometria.

Hogy ez miben áll, annak a válaszát sem kísérthetem meg ezen a helyen. Bajos is volna. Hiszen az Euklides-i geometria annyira áthatja természetünket, hogy a Bolyai János általános geometriáját és annak nagy horderejét még manapság is csak a hivatászerű matematikusok méltányolják. Megjelenésekor pedig még a hivatásos matematikusok is két részre oszlottak: az óriási többség valóságos gyűlölettel és megvetéssel tekintett rá és matematikai eretnokségül bélyegezte; csak néhány emberből állt az elismeréssel adakozók kis csapatja. De éppen ez jellemző a munka korszaktól alkotó voltára nézve; mert a kis csapat azóta nemcsak hogy uralkodóvá lett a mathézis birodalmában, de nem is tekinthető többé matematikusnak az, aki a Bolyai geometriájának szemlével tisztában nincs. Ez a geometria nemcsak egy magában véve következetes, ellenmondást nem tartalmazó és nem tűrő alkotás, de az Euklides-i geometriát, mint speliális esetét fel is öleli.

Az Euklides-i geometriában felteszszük, hogy csak egy olyan egyenest lehet húzni egy adott ponton át, mely egy adott egyenest még akkor sem metsz, ha jobbra-balra akármeddig meghosszabbítom ez egyeneseket. Ha e feltevést félretéve, eldöntetlenül hagyjuk, hogy egyetlen olyan egyenes van-e egy ponton át, avagy egy egész csomó, akkor Bolyai János álláspontján állunk. Az δ geometriája nemcsak egyetemes és általánosabb, hanem sokkal változatosabb és ennél fogva szebb is, mint az Euklides-i. Csakhogy természetesen rengetegül szövevényes és egy Bolyai János ezre kellett hozzá, hogy e szövevényeken áthatoljon, hogy e labirintusban tisztán lásson. És éppen az a legbámulatosabb, hogy δ a legbonyolultabb dolgokat is könnyedén intézi el. Még az δ odavetett ábrái is tanusodnak genialitásáról és arról, hogy δ abban az „új, más világa”-ban mily élesen látott. Egyenesen csodálattal vagyunk eltelve az δ kutatásainak milyenségén és az igazságoknak azon a felséges láncolatán, melyek a kicsiny kiterjedésű munkát a világtudomány egyik legnevezetesebb termékévé avatták. Kutatásainak mély voltára nézve fölfülmulja még az δ orosz vetélytársát, Lobatszevskyt is, ki nála csak néhány évvel később látta meg az „új, más világot.” És Lobatszevsky neve eszembe juttatja a következők előtt említhetetlen dolgot.

Bolyai Farkas 1832. január 16-án a Tentament elejével együtt megküldötte Gauss barátjának fia Appendixét, avval a kérdéssel, hogy róla „magas véleményét válaszolná, melyet epedve vár, kiméltlenül írná meg.” Es Gauss 1832. március 6-iki levelében a következőket írja: „Es most egyet-mást fiad munkájáról.”

„Ha avval kezdem, hogy „nem dicsérhetem az offéléket”, akkor nemde egy pillanatra meghökensz; de nem cselekedhetem másként; megdicséreni nem volna egyéb dicsékedésnél: mert a munka egész tartalma, a fiad választotta el és az ezen talált eredményei, csaknem valamennyien azonosok saját, részben már 30—35 év óta folytatott meditációimmal. Valójában, rengetegül meglepett.”

„Elhatároztam volt, hogy munkámból, melyből különben eddig keveset írtam fel papírra, életemben semmit sem hozok nyilvánosságra. A legtöbb embernek fogalma sincs arról, hogy mire való és csak kevés emberre akadtam, akik érdeklődtek hallgatniak volna meg azt, amit velük róla közöltem. Erre nézve előbb féltéleg élénken kellett volna érezni a fennforgó hiányokat és ezekről a legtöbb embernek fogalma sincs. Ellenben szándékom volt mindazt idővel úgy megírni, hogy halálommal veszendőbe ne menjen.”

„Nagy hát az én meglepésem, hogy e fáradság alól most már fel vagyok mentve és nagyon örvelek, hogy éppen az én régi barátom fia előzött meg ilyen csodálatos módon.”

Ez elismerő szavak elég ózegek, de ha Bolyai azt hitte, hogy ezek után az δ öreg barátja nyilvánosan is méltányolni fogja fia munkáját, nagyon tévedett. Gauss ezt sohasem tette meg. Pedig, ha mindjárt nem tette, jóvá tehető volna mulasztását, amidőn néhány évvel később Lobatszevskij orosz matematikus munkáját nagyon méltatta: Ugyanis ez alapon Lobatszevskij a göttingai tudományos társaság levelező tagjává választta, míg Bolyairól teljesen megfeledkezett.

Bolyai János Gaussnak ez eljárása mélyen sértette és elkeserítette, sőt megszavarta a barátjéért mind a melletti is haláláig rajongó apa és a tisztában látó fia között fennállott jó viszonyt is, ami e nagy férfira annál végzetesebbé vált, mert ugy a helyi, mint a hazai viszonyoknál fogva teljesen egymásra voltak utalva, elanyyira, hogy szakadásuk után tudományos tekintetben mindegyikük egyedül állott a világon. Mert noha mind a kettőn azontul is folytatták irodalmi tevékenységüket, mindazonáltal hiába keresünk az apa irodalmi működésében a Tentament, a fiúban az Appendix után azokkal egy színvonalon álló munkát.

Az Appendix szerzője életében nem részesült nyilvános méltatásban senki részéről. Es noha a pesti egyetemen ürült meg tanszék nem egyszer, azért-e, mert δ maga protestáns, vagy azért, mert más szemesebb volt, neki ott kellett tégdönnie élete foytáig Marosvásárhelyt, hol matematikai iskolát természetesen nem alapíthattott és nem alapíthatott volna akkor sem, ha gimnáziumi tanszékot fogadott volna el, valamint hogy édes atyjának iskolája is csak egytagból, nagy fiából állott. Es ahol 31 éves korától fogva mint nyugalmazott kapitány visszavonultt él, Marosvásárhelyt 1860-ban ugyszólva, mint remete halt meg: és eltemették; még kövel se jelölték meg azt a sírdombot, mely porait takarja. De megjött az idő teljessége, jött egy igazságosabb kor, mely rátette a régen elhunyt sírhalmára a soha el nem hervadó örökzöld babérrt, sírhelyét megjelöle és az δ emléket ragyogó dícsosozóval övezte körül. Ma már le van fordítva a latinnyelven megjelent Appendix minden európai nyelvre, magyarra is; angol nyelven több kiadást is ért meg. Ismerik és magasztalják a munkát az egész művelt világon, Európában, Amerikában; Japánban is, hol egy évtizeddel ezelőtt külön kiadásban jelent meg. Az abszolút geometriát pedig elődjáik manapság a világ minden egyetemén, nálunk ugy, mint külföldön. E tudomány művelésében az összes nemzetek versenyre kelve, oly rengeteg irodalom fejlődött nyomán, hogy összeírva a rajta alapuló műveknek csak a címeit, maga a lajstrom öt nyomtatott quart ivet tesz ki. E versenyben részt vesz hazánk is, hol Schmidt építész, König, Réthy, id. Szily, Vályi, Bedőházi, Satak, Rados J., Schlesinger, J. Kürschák, Tóthosi és Beke a tanak irásában vagy szóban apostolaiav szegődtek. A külföldi tudósok hosszú sorából pedig kiemelem a német Baltzert, a francia Honellé, az osztrák Frieschneufot, akik a mi Schmidtünkkel hathatósan harcoltak Bolyai János nevének dícsőségeért, továbbá az amerikai Halstedet. Bolyai J. prioritási jogainak e lángoló előharcosát és végül a lankadatlan Staekelt, ki a mi Kürschákunkkal az ünnepeket hagyatékát adogatja ki és ki e célból nem sajnálta más kétszer megtenni a hosszú utat műkedései helyéről Kiel-ből Marosvásárhelyre, hol a Bolyaiak irodalmi hagyatékát őrzik.

Egy hó mulva összegyűltek hazánk előkelősége Bolyai János szülővárosában, Kolozsvárott, ahol a tudományegyetem a századik évforduló emlékére ünnepeket rendez, mely alkalommal a halhatatlan szülőházának helyét emlék-táblával jelölték meg. A magyar tud. Akadémia külön is alkalomra készült díszes kiadásban fogja a megjelöltek közt szofosztani az örökbecsű Appendixet és a kolozsvári tud. egyetem emlékkönyvében ünnepeit meg a nagy férfint, melyben a fennemlített cimlajstrom is olvasható lesz. A magyar tudományos Akadémia a jövő év elején az egész Tentament új, díszes kiadásának második kötetét is közre fogja bocsátani. Örök emléket állított a Bolyai névnek avval is, hogy 1000 arany Bolyai-jutalomdíjban részesíti minden 10 évben azt a matematikust, aki az utolsó évtizedben bárhol és bármily nyelven a legjelesebb munkát írta.

A teremtő lángész utai, a teremtőnek alkotó műhelye és az δ igazságszolgáltatása egyaránt ismeretlenek előttünk; de hálgával tartozunk a Mindenhatónak, amiért a maroknyi magyar nemzet közé helyezte a két Bolyait, az öreg mestert, Farkast és a vallain emelkedő nagy geometrát Jánost, akinek dícsosozója a világ végéig be-ragyogja nevelő atyját és szeretett hazánkat.

Mert ez a terjedeleme kicsiny Appendix foliásokra terjedő, nagy nevezetességű munkánál is nagyobb értékű Bolyai János neve egyenlő rangu a világ legnagyobb matematikusainak nevével, dícsősége a tudományak és a hazának, melynek a geometria terén δ a legnagyobb fia.

Guttman Osakár.

Kerékyártó Árpád

(1818—1902.)

Budapest, december 13.

A bibliai életkor határán jóval túl ma esto meghalt az öreg Kerékyártó Árpád is, aki három évtizednél tovább tanította a hazai történelmet az ország első főiskolájában és lángoló hazaszeretőnek szemléiben egész nemzedéket nevelt a közéletnek. Élete delén a régi Pestnek főtitviselője volt, de emléket az a munkássága örökíti meg, amelyet mint az ifjuság oktatója s mint történelmünk lelkes buvára fejtett ki. Szinte legendás szeretet vonzotta őt katedrájához és az utolsó években, amikor már csak mankón tudott járni, hordár segítségével a legrosszabb időben is megjelent az egyetemen és szinte megfijodott, amikor tüzes lelkesedéssel beszélt az ifjaknak a nemzeti múlt dícsőségeiről. Őt évvel ezelőtt vonult nyugalmába, de még azután is tovább folytatta előadásait, míg nem három éve örökre bűcsüt mondott a fiatalnagának, amelynek körében rajongó szeretet övezte hóféhér alakját. Azóta százados kodexok pergamentjei közt igyekezett kárpótlást találni azért az elmúlt gyönyörűségért, melyt neki az élőszóval való előadás szerzett. Az utóbbi hónapokban az aggkor szenvedései kínozták, amelyekből ma megváltotta a halál.

Kerékyártó professzor tanítási módszere egészén elütött a legtöbb egyetemen divó előadásoktól. A tudományágak legszebbikét a történelmet választotta tárgyul és ennek keretén belül főleg a hazai történetet művelte. Hogy e tekintetben mennyire volt kiváló, ékesen bizonyítja az, hogy eredetileg nem is készült a tanpályára és egyenesen a hivatalnokok sorából szolgálták az egyetem tanszékére. A hatvanas években ugyanis megürlt a történelmi kathedra és az egyetem ki is írta erre e pályázatot. De Horváth Árpádnak, ki akkoriban szintén egyetemünkön működött és Kerékyártóval barátságos viszonyban él, figyelme mindjárt barátjára irányult, kitől sokat remélt a történettudomány érdekében. Fel-szólította hogy pályázzék és az akkoriban még fiatal Kerékyártó Thalyval és Frankl (Frankó) Vimosal szemben el is nyerte ez állást, melyben fényesen igazolta az egyetem bölcsészeti karának belje helyezett bizalmát. Ámbar csak a hazai történelem volt tulajdonképpen szaktárgya, δ magára vállalta a világ-történet előadását is, sőt tanártársai biztatására meghonosította alma materünkön a most már nélkülözhetelenné vált kulturtörténeti előadásokat is.

Előadásai nem a száraz adatok közlésére szorítottak lelkesedéssel, hévvel esetele történelmünk fényes napjait, magasztalta a dícső hazafiakat, akik közül Széchenyi volt mindig az ideálja. E páthosz, a történelmi előadások e nélkülözhetetlen kelléke, magával ragadta a hallgatóságot is, amely sűrű éljenzéssel jutalmazta a tudós tanár fejtegetéseit.

Múlt tudós nemcsak Magyarországon, hanem messze túl hazánk határain is aratott babérrt. Pár évvel ezelőtt így nyilatkozott a külföld egyik korifeusa hozzá intézett levelében: „Tanár ur e munkájával (az akkor készülőfélben levő „Törvényhozás történetére” célozt) megvalósít oly eszmét, mely a német tudományos világban egyelőre csak szép álom marad.” Ime, a hazánkkal nem igen rokonszenvező külföld nem tagadhatta meg elismerését az igazi érdemtől.

Előbbi történetírónk — csekély kivétellel — beérték a történelmi események krónikus sorrendjében való előadásával, mi egy időre a történetirodalom pangását okozta. Kerékyártó e tekintetben is utórr volt; δ az oknyomozó történetírás előharcosai közé tartozik és e törekvésnek nyomait nagyszámú művei és monografiái viselik magukon (Legnevezetesebbek: Magyarok életrajzi 1856—58. — Magyarország művelődésének története a vezérek korában. 3 kötet. — Magyarország történelmének kézikönyve 1887—1890. 7 kötet. — Magyarország emléklapjai ezeréves történetében 1882. — Gróf Széchenyi István élete 1886. — stb. stb.) Minden soruk az igazi történetre, kutató elmére vall. Hol forrásokra hivatkozik, nem éri be a sokszor több kötetből álló mű megnevezésével, hanem pontosan megjelöli a forráshelyet, ugy, hogy a tanulmányozók minden fáradság nélkül eljuthatnak oly adatokhoz, melyekre csak hosszú, sokszor részben meadó utazás után bukkannának. Hogy ez ma, mikor az angolok szerint az idő pénz, nem csekélyebb, az nyilvánvaló. Számbeli adatoknál δ is ama csekélyszámu, kizárólagosan elismert szaktekintélyű közé tartozik, kiket a modern történetíró rendszeren óitál. A mások műveinek sokszor fászsztó adathalmazát az δ munkáiban megéleltíti ragyogó stílusa és mindig folyékony előadása.

Érdemeit, habár sohasem vágyódott a ki-

tüntetések után, sokszor részesítették elismerésben. Még a hivatalnok pályán érte az a kitüntetés, hogy Rottenbiller betegsége idejére őt választották helyettes főpolgármesterre. Az Akadémia tagjai közé választá báró Eötvös József indítványára, az egyetem doktorrá ad honores avatta; organizatorikus tehetségének bizonyítéka, hogy 3 évig állott egyházi tanácsosként a bölcsészeti kar élén. Végül nyugalmában vonulása alkalmával ő Felsége a magyar nemességgel tüntette ki a „vámos-györki” előnévvel.

Dr. Kerékgyártó nemcsak komoly professzor volt, hanem ember is a szó legnemesebb értelmében. Egész életét keresztül pedig bőven kijuttat neki a sors oszlopaitól is — a szívet valótlan irányozójának és a katedrara is vitte ezt a nemes szívet, melynek típusa oly ritka már közéletünkben. Tanáriarsaival szemben az előzőeken kolléga, tanítványai szerető atyja volt. Osztonban gyakorolta működését a humanizmus terén. Valahányszor szegény, törekvő egyetem hallgató fordult hozzá, mindegyik számára volt segítségére vagy legalább biztató szava. Sokan, igen sokan vannak, kiket ő juttatott megélhetési forráshoz és kik neki köszönhetik azt, hogy nyomortól menten érték el céljukat.

Végül álljanak itt a jeles férfiú életrajzi adatai, melyekre igazán ráillenek a költői szavak: „Per varios casus, post tot discrimina rerum, per aspera ad astra.”

Dr. Kerékgyártó Árpád született Jászberényben 1818. június 19-én. Az elemi iskolát Jászberényben végezte, hol atyja jázskom-kerületi várnagy volt. A bölcsészeti, jogi és államtudományi kurzusokat a pesti egyetemen kitűnő sikerrel végezte. Közszolgálatba 1838-ban lépett, midőn Pest város irnokává lett. 1841-ben kitűnő osztályzatú ügyvédi oklevelet nyert. 1842-ben váltótörvényi ügyvédi oklevelet szerzett. 1843/44-ben mint a pestvárosi követek adjutantsa volt a pozsonyi országgyűlésen, honnan visszatérve, 1845-ben a pestvárosi törvényszék aljegyzőjévé nevezték ki. 1849-ben törvényszéki tanácsos. A Bach-korszakban hivatalát nem viselve, díjnok volt, míg az 1861. tisztújításon Pest első közigazgatási tanácsnokává választották. 1861-ben helyettes főpolgármester; ugyanezen évben az akadémia levelező tagja lett. 1861—1864-ben, a provizorium idején, ügyvéd, 1864-ben helyettes törvénytanárrá lett, míg az 1896-ban rendes tanárrá nevezték ki. 1899-ben végleg nyugalmába vonult.

(Apróságok.)

Amikor már bizonyossá vált nyugdíjaztatása, a nyolcvan esztendő sulya nyomta az agy tudós vállát, hangja korát meghazudtoló öseneggyel harsogott végig a nagyteremben, keserűen jegyezve meg:

— Hát nem elég erős-e még az én hangom? Melyik professzoruk állja ki velem a versenyt? Mégis rám fogják az én kedves kárfarsaim, hogy nem bírom én már az előadást, gyöngye vagyok hozzá!

Harsogó éjlen zúgott fel olyankor az ősz professzor szavaira. Egyáltalán zajos volt az ő órája mindig, de legkivált a tanév elején. A bölcsészeti karnak kebelébe tartozott Kerékgyártó, de mert a magyar történelem kollégiuma kötelező a jogászokra is, hallgatóinak túlnyomó száma ezeknek sorából került ki. Ezernél is többen voltak. Lelkiismeretes számunk tartotta valamennyijüket az érdemes tudós. Mindegyiknek neve, születési éve és helye fel volt jegyezve könyvében, s ha valamelyikről egyik-másik adata hiányzott, minden óra elején felszólította az illető nevét, de persze gyakran index-aláírásig kellett várakoznia, míg megkaphatta a „szorgalmas” diáktól a hiányzó adatot.

Tudományát nagyon komolyan vette. A nemzeti történet ismerését a hazafiság legbiztosabb alapjának tartotta. Ezt építette harminchárom esztendőig. Persze hallgatóinak tizedesre se jött el rendszeren előadásaira, amint ez már szomorú egyetemi helyviszonyaink mellett másként nem is lehetséges.

Mégis egyet szeretett volna kivívni azt, hogy mondja ki a miniszter a kötelező kollókviumot a történelemből a jogászokra nézve. Ez a törekvése okozta egy szomorú balesetét, melyet nem mulasztott el minden tanévben többször is elmondani hallgatóinak.

— Ezernyolczáshatvenhétben történt, fenn jártam a kultuszminisztériumban s ott az államtitkárnak előadtam, hogy ha már nem vizsgálát tárgya a magyar történelem a jogászoknak, legyen legalább kötelező a kollókvium. Előadtam okaimat s az államtitkár végre azt mondta: „Megfontolás tárgyává fogjuk tenni.” — Amint lementem a lépcsőn, valahogy megcsuszam életem. — kitörttem a lábamat. Hetekig ágyban fektüdtem. Azóta mankón járok. De bizony a kultuszminisztériumban a kötelező kollókvium most is csak — megfontolás tárgya.

Az ifjuság nagyon szerette az öreg urat: de egyik-másik gyöngyével pajkosan élt vissza. Külö-

nösen rengeteg évszám tudományával, melyre büszke volt. Az igazán mellékes eseményeknek is tudta az évszámát, de a pajkos jogászok túllépték rajta. Ha elmondta például, hogy Mátyás király született 1440-február 28-án, kórusban hangzott fel a kiáltás:

— Hány óraker, nagyságos ur? Hány óraker?

Kabálája is volt az öreg professzornak. Ha valami évszám nem jutott mindjárt eszébe, megnyomta két ujjával a feje bubján levő kinövését:

— No most mindjárt eszembe jut, — s előtt s eszébe is jutott mindjárt.

A sok pajkos közbekiflálásnak Kerékgyártó óráján volt a legfőbb keletje. Egy ízben arról beszélt nagy hévvel, hogy hiányos a pragmatika szankció.

— Mert ha meghal a király — ugymond — s nincs fia, a törvény úgy rendel, leánya kövesse a trónon. Igem ám, de ha van fia, csak hogy ez kisoru, ki kormányozzon helyette? Itt volna a nádor, de a nádori méltóság megszűnt. Hát ki legyen a kormányzó?

Hatalmas kórusban harsogta a pajkos jogászhad a választ:

— A nagyságos ur! A nagyságos ur!

SZÍNHÁZ, ZENE

„Az utolsó levél.” Telt ház gyönyörködött ma is *Sardou* feljuttat *Az utolsó leveleiben*. Az udvari páholyban megjelent *József Ágost* főherceg is nejevel, *Augusta* főhercegnővel. A főhercegi párt *Somló* Sándor igazgató és *Fáy* Béla fogadták és felkísérték az udvari páholyba. Az uton a főherceg megjegyezte:

— Meg szeretnék nézni *Lear királyt* is.

— A jövő hétre ki van tűzve előadásra — válaszolt az igazgató.

— Eljövünk bizonyosan. Nagyon érdeklődöm e darab iránt, gyermekkoromban láttam egyszer a Nemzeti Színházban, azóta sem. Ki játszsa *Lear királyt*?

— *Scsacsvy*, fenség — válaszolt az igazgató.

A főhercegi pár nagy érdeklődéssel kísérte *Az utolsó levél* előadását s a közönséggel együtt távozott a színházból.

„Művész-est. A Lipótvárosi Kaszinó mai második művész-estje közreműködők és műsor dolgában épp olyan érdekes volt, mint az első. Három előkelő művész szerepelt a programon: *Sistermans* Antal, a híres dalénekes, *Bloomfeld* Zeiser Fannie, az amerikai virtuóz-szasszony, aki mint zongorajátékos Menter és Careno színvonalán áll, ha nem is fizikai erő, de föltagos és művészi előkelőség dolgában, — és harmadik *Mancio* Julia, a valamikori európai hírű orosz tenoristának, *Mancio* Felixnek az özvegye. *Sistermans* kilenc dalt énekelt Schubertől, Schumanntól, Strauss Richárdtól, Jennertől és Löwelel. Különösen a Löwe-jéle csodaszép románót, a *Thomas der Reimert* adta elő nagy lendülettel és gyönyörű árnyalással. Az egész terem zúgott a tapsoktól, amikor a dalt befejezte és *Sistermans* ráadást adott a leikes közönségnek. *Bloomfeld* Zeiser Fanny egész sor Chopin-darabbal kedveskedett a mai díszes hallgatóságának és Chopinon kívül fényes bravúrral játszotta Liszt *Liebestraumját* és a Moszkowsky-jéle *Caprice* spagnolt. *Mancio* Julia Goldmark-dalokkal működött közre, szintén szép sikerrel.

„Királyidílek. Bródy Sándor hármadik darabja, a *Királyidílek*, amely a publikum körében nagy mozgást, a kritikusok sorában heves vitát keltvén, mind közelebb jut egy erős irodalmi siker tisztult mértékéhez, ma könyvalakban is megjelent. Ritka díszszel pedig. Olvasmányának mindahárom valóságos remek és poétai mélysége mellett a stílus fesszeformálkozó gazdagságával hat. A Pallas adta ki. Ára két korona.

„A Vígsház a jövő héten a *Hapták* című bohózatot mutatja be. A *Hapták* katonai darab, amelynek vidám cselekménye a hadsereg világának sok deris részletét hozza színpadra. A harmadik felvonásban a nagyszámú katonaisélt statisztái megerősített segédzeneművel hadgyakorlati jelenetet ad elő, amelynek folyamán a komikus szerepek is kitűnően érvényesülnek. Az óriási apparátust igénylő ujdonság stilszerű és élethű kiállítására legnagyobb gondot fordítják. A csütörtöki bemutatóig a színház legkedveltebb darabjai töltik be a műsort. Vasárnap este és szerdán a *Doktor ur* körül színe, amely a *Lowe*val a Vígsház műsorának ez idő szerint legvonzóbb darabja. A *Lowe* kedden kerül színe.

„A Tarka Szinpad. Kedden mutatja a Fővárosi Orfeumban *Nagy* Endrénak, *As államfogoly* című bohózatát. Ezzel kapcsolatosan fölújítják *Szomaházy* Istvánnak tavaly színpadon koraogató jelenetét: *A segélykérés*. A Tarka Szinpad legközelebbi ujdonsága *Zboray* Aladárnak egy trétás egyfelvonásos lesz.

„A Nemzeti Színház bemutatja. A Nemzeti Színház legközelebbi ujdonsága *Maurice Maeterlinck* 8 felvonásos drámája, a *Monna Vanna* lesz, melyet *Ábrányi* Emil fordított le a Nemzeti Színház számára. A külföldi színműrodalomnak ez az ideig legkiválóbb terméke rövid idő alatt az összes előkelő színházak műsorába beilleszkedett s mindenütt fényes sikert aratott. A berlini *Dentshes Theaterben* 25-ször adták elő egymásután, folytonosan telt házak előtt; a pétervári új színházban pedig, ahol *Javorszkaja* Lidia játszsa a cimszerepét, egy napra sem lehet levenni a műsorról, oly példátlan az érdeklődés a darab iránt, amely egyszerre három fordításban jelent meg orosz nyelven. A XV. század végén, Olaszországban játszódó darabhoz a Nemzeti Színház igazgatósága teljesen új, korhű jelmezeket és díszleteket készített. A cselekmény *Pizában* játszódik le, melyet — *Prinsivalle* szoldoskapitány vezérlete alatt — a főnőcsök hada ostromol és már teljesen kiéheztetett. Főszereplői: az ostromló vezér; a város parancsnoka: *Guido Colonna*; ennek atyja: *Marco Colonna* és *Giovanna* (Monna Vanna), *Guido* neje, a heroina, a darabnak egyetlen nő szerepe.

„Küry Klára a „*Piros bugyellár*”-ban. *Küry Klára* holnap, vasárnap, játszsa először a *Piros bugyellár*-ban Török bíró szerepét, miután közbejött akadályok miatt szombatról a *Piros bugyellár* előadása elmaradt és helyette *A székelt katon*a kerül színe. Ez előadás iránt a közönség körében rendkívüli az érdeklődés. *Küry Klára* ezenkívül a jövő hét folyamán föllep a *Casanova*, a *Katalin* és a *Lili* nő szerepeiben.

„Hírek a Népszínházból. A Népszínház ezidei legnagyobb sikerű darabja *Faragó* Jenő és *Barna* Lásó operettje, a *Casanova*, a jövő héten is kétszer kerül színe a Népszínházban hétfőn és pénteken. Ez lesz a népszerű darabnak 32-ik és 33-ik előadása. A darab főszerepét ezúttal is *Küry Klára* és *Nyáray* Antal játszsa. — *Huska* Jenő, *Martos* Ferenc és *Bakonyi* Károly operettje, a *Bob herceg* szombaton kerül először színe a Népszínházban, az idei premiéreből hatodik darabja gyanánt.

„A francia társulat vendéglátéka. Achard francia társulata ma *A zsábt* játszotta tisztességgel a Magyar Színházban. A közönség jóakarattal fogadta a vendégek játékát és tapsolt a felvonások után. Holnap este a *Family Hotel*, a *Három grácia* címen nálunk is ösmert bohóságot játszsa. *Simone* Damaury, *Szafo*n, *Dione* és *Gree* kisasszonyok, továbbá *Achard*, *Munié*, *Darcey*, *Dallen* és *Barrel* a főszereplői az előadásnak.

„Hírek az Operából. Az Operaház igazgatósága ez uton hozzá a színházlátogató közönség tudomására, hogy *Berichingeni Géza* kedden tartandó bemutató előadásra az összes jegyet elkelte. — A m. kir. Operaház igazgatósága *Grünfeld* Vilmos második versenymestert, aki az első versenymesteri teendőket már két év óta helyettesképpen látta el, — első hangversenymesterré nevezte ki.

MŰVÉSZET

□ **Rippl-Rónai kiállítása.** *Rippl-Rónai* József kiállítása ma este 5 órakor a Merkur-palotában (Váci-utca 37. sz. I. em.) rendkívüli érdeklődés mellett nyílt meg. Az első órán oly telt volt a tágas helyiség, elegendő közönséggel, hogy alig lehetett a képekhez férni. Ott volt *Wlassics* közoktatásügyi miniszter is, ki a tárlat minden egyes képét nagy érdeklődéssel szemlélte meg a művész kalauzálása mellett. A raffinált ízléssel kiállított képes katalógus szerint a tárlaton 320 o'ajkép, pasztell, akvarell, 5-6 tollrajz s 7 iparművészeti tárgy, (nagybubára himzelt dolgok, köztük egy gyönyörű kályhaellenző) van s témát Magyarország kívül a Pyréneák, Flandria, Németország, Franciaország, Oroszország szolgáltattak — a baromi-udvartól az elegáns delnőig, a konyhától a temetőig, a tehéncsordától a fiatal szénészig, tingl-tangl-interiurtól szent József kápolmájáig. Bármit ábrázol is a természetből *Rippl-Rónai*, legyen az még oly jelentéktelen fatanulmány, vagy váza, mindenre rányomja az ő sajátos bélyegét, melyről lehet vitatkozni pro et contra, de tagadni nem lehet, hogy a művész rendkívüli érdekes, finom, sokszor túlfinom érzési egyéniség, ki tántoríthatatlanul, becsületesen, míg a népszerűség rovására is kitart művészi meggyőződése mellett. Oly erős ez a meggyőződés, hogy nyomat sem hagyva suhannak el mellette „különféle” művészi irányok és áramlatok. Az impresszió a gyors benyomás, a minden részletkoloncot megvető lényeg volt az ő eleme, s ebből kifolyólag konturaltan, nagy foltu, „ködös” a festési módja is, mert ezek teljesen elegendők a lényeg visszaadására. Ritka művész van a világon, kinek pszichéje és művészetének könnyű megnyilatkozása annyira tednek egymást, annyira összhangban lennének!

Amely finom érzésű, előkelően nyugodt, kontemplatív hajlandóságú a leike, oly nyugodt szemlélődésnek díszkelté eredményei a művei is, melyekből látnyazik minden heroikus, impetívus, drámai vonás. Abogy így együtt vannak a művei, egymást emelik, s teljes képet nyújtanak a művészről, mert minden Rippl-Rónai mellett jobbra és balra állított és alatta szintén csak az ő művei függnek, homogén benyomást tévo az emberre; A vásárlás már ma este megindult. A tárlat csak pár napig látható, azután a művész az összes anyagot Oroszországba viszi kiállításra, *Serbatov* herceg meghívására.

□ Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításra ma este 6 órakor nyit meg. Az Iparművészeti Múzeum igényesen kivilágított helyiségeiben előkelő társaság gyűlt egybe s pontban 6 órakor jelent meg *Wlassics Gyula* közoktatásügyi- s *Láng Lajos* kereskedelemügyi miniszter, akiket *Radics József* min. tanácsos, az Iparművészeti Múzeum igazgatója, *Szmercsányi Miklós* min. tanácsos, a kiállítás rendezőbizottságának elnöke, dr. *Mattekovics Sándor* v. b. t. tanácsos, *Szalay Imre*, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója, *Herbert* angol konzul, dr. *K. Léppich Elek* oszt. tanácsos, stb. A miniszterek rögtön a szemlére indultak s a kiállítás művészi kivitele s rendezése fölött ismételtlen adtak elismerésük kifejezést. A tárlat vasárnap és csütörtökön ingyenes. A tárlaton *huszonegy szoba* magyar asztalosok és kárpitosok (*Wiegand, Scheer, Bányay, Simay, Radó, Rozolofsky, Mahunka*) munkája, *Zsolnay* gyönyörű ezoin vázákat, *Farkasházy Fischer Jenő* és *Vögel* diszidzenyekt, *Tarján (Huber)* Oszkár igen teljesség zománcoz ékszereket, *Magyary László Gróf István* tanár tervei szerint készült fazekesedényeket állítottak ki. A tárlat bővebb ismertetésére visszatérünk.

□ A cinquecento művészet. A *Népszerű Főiskolai Tanulmányon Berzevics Albert* ma tartotta előkelő közönség jelenlétében utolsó előadását a cinquecento festészetéről és szobrászatáról. Folytatva *Correggio* művészetének ismertetését, szolt a pármái dom kupolájának mennyezeti festményéről, mely *Mária* menyemenetelét ábrázolja, azután méltalta a mester némoly kisebb képét, a budapesti képtárban levőt is, későbbi korának nagy oltárképei közül a *Szent Sebestyén*, *Szent Jeromos* és *Szent György* Madonnáját a *Madonna della Scodellat*, és a *drezdai bíres Ejszakát* (*Krisztus születése*) ismerlette. Attért ezek után a *Correggio* mitológiai képeire és *összetoglalva* jellemezte a mester művészetét s annak hatását a festészet további fejlődésére. Majd visszatért *Berzevics* a *Michel Angelo* pályájához, melyet előbbi előadásában körülbelül az 1516 évig kísért s jellemezte e nagy mester élete második szakának munkásságát. A művész alkotásai hatásának általános jellemzésével fejezte be az illusztris előadást s egész kurzusát.

Értesítés.

Van szerencsém tisztelt vevőimet értesíteni, hogy **Koronaherceg-utca 11. sz.** alatt a legmodernebb igényeknek megfelelő **arany-, ezüst- és ékszeráru eladási üzletet nyitottam** és annak vezetését fiamra bízom. Ezen új üzletembem az árusítást ugyanazon szolid elvek szerint eszközölöm, mint **Károly-kört 24. száma** házamban 32 év óta fennálló gyáram és törzsüzletembem, **mely továbbra is személyes vezetésem alatt marad.**

KRIEGLER D.

arany-, ezüst- és ékszeráru gyáros.

TÉLI-FÜRDŐKÜRA.

Természetes forrómeleg kénforrások, iszapforrások, iszapborogatások,
Zahany-massage, Vízgyógyintézet, villany-fényfürdők stb. Olasz- és orosz előadó. Csak, kőszvény, lép-bőrgyógyászat és téli fürdőkúra felő kímogondó ellátás. Csak, kőszvény, lép-bőrgyógyászat és téli fürdőkúra felő kímogondó ellátás. Csak, kőszvény, lép-bőrgyógyászat és téli fürdőkúra felő kímogondó ellátás. Csak, kőszvény, lép-bőrgyógyászat és téli fürdőkúra felő kímogondó ellátás.

A Szent Anna malátasüteményt sikerrel alkalmaztegeteknél. Kellemes íze és könnyű emészthetősége miatt szívesen fogyasztják is.
Dr. *Irsai Artúr* s. k. egyet. tanár *Kézvárosi* főorvos. A *Szent Anna* malátasütemény *székelykór* levő betegkéknél mint *lelet* és *tápláló készítmény* sikerrel alkalmaztam.
Dr. *Donáth Gyula* s. k. egyet. tanár *Rókus* kórház rend. főorvos. *Kapható* csak zárt dobozokban minden nagyobb élelmiszerboltokban. Főiskolai: *Hofmann József* és dr. *Kir. udvari szállókánál Budapest Bátorúti* 8.

(Az e rovat alatt közöltéteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **A nap lovagja.** Ez a címe *Bródy Sándor* új regényének, mely a karácsonyi könyvpiacon szívesen látott kiváló darabja gyanant ma hagyta el a sajtót. Első önálló kötete a felettébb érdekes szövevű, gyönyörűen koncipiált regény egy oltusnak, amelynek *Uj erkölcsök* a címe. *Singer* és *Wolfner* adta ki. Ára 4 korona. Még írunk róla.

○ **Uj idők.** Herceg *Ferenc* regénye: *András és Andor*, *Szakra* novellája. *Lyka Károly* könyvismertetése és számos érdekes aktuális cikk, vidám apróság található az *Uj Idők* 51. számában. A képek közül kívánunk *Kubinyi Sándor* budapesti stíli kévéházi aikiáj. *Paozka Ferenc* és *Enrique Sera* festményeinek reprodukcióit, továbbá a *Bródy Sándor Királyidylek* című szinjátéka nyomán készült fényképlévételek. Az *Uj Idők* minden számánál lehet előfizetni (*Andrási-ut 10.*) és kívánatra bárkinek küld a kiadóhivatal mutatványszámot.

EGYESÜLETEK

(A Magyarországi Hirlapírók Nyugdíjintézete) számára újabbán a következő egyesületek szavazták meg évi támogatást: *Székelevővárosi Háztulajdonosok* Testülete 100 K., *Budapesti Kereskedelmi Testület* 200 K., *Budapesti Polgári Lövészegyesület* 50 K., és a *Magyar Serzőzők Egyesülete* 100 K. Adományképpen a *Íogászbiat rendező-bizottsága* 50 K-t, a *Budai Polgári Kör* bárendező-bizottsága 50 K-t és a *Bölcsődebiat rendező-bizottsága* 30 K-t jutaltat a hirlapírók nyugdíjintézetének.

(A budapesti III. kerületi Munkás-Kasszinó) december 14-én délután 1/4 órakor kezdti meg jelölvasáit sorozatát a III. kerületi népkönyha (*Lajos-utca 98. szám*) helyiségében. A holnapi felolvasás műsora: *Megnyitó beszéd*, tartja: *Freitag László*. A góbb köpönya, humoros história, írta és felolvassa: *Pétery Tamás*. Zárszó, tartja: *Kovács Dávid* a kasszinó elnöke.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Az új bűnvádi eljárásról.** A *Magyar Jogszegyetlen Fayer László* egyetemi tanár ma este nagyérdemű előadást tartott az új bűnvádi eljárásról a gyakorlatban. A magas növű s alapos kritikától irányított előadás nagy szaktudással ölelte föl a kérdés nagy anyagát és kiterjeszkedett az eljárás szükséges korrekcióira is. A tudós tanár felolvasását a jelenlevő nagyszámú jogászközönség élénken megtapsolta.

TÁVIRATOK

London, december 13. *Botha* és *Deiary* tábornokok Dél-Afrika utaztak.
Drezda, december 13. *György* király állapotában örvendetes javulás állott be. A testbőrmérsék tegnap óta normális. A hurutos tünetek majdnem teljesen elmúltak.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, december 13. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) Az irányzat arra való tekintettel, hogy a nagyon szigorú hideg időjárás következtében a hajózással nyitván hosszú ideig fog szünetelni, a tóli vetés pedig híján van a hórétegeknek, megszárdult. Ezt előmozdították az északamerikai piacnak emelkedő árjegyzései s az a körülmény, hogy az ellenőrizhető buzaállomány 860,000 bushell emelkedett, hoott tavaly hasonló időszakban a szaporodás 3 millió bushell volt. A zord tél miatt a termelői tartózkodás mutatnak s a kínálat busában ismét esőkent. Buza újabbán 15 fillérral, rozs 10 fillérral drágább lett. A határidőpiac a kászárú-tözde irányzatát követte s buza 14, rozs 6 fillérral emelkedett.

Jegyzetelt: Buza tavaszra 7.94, rozs lavaszra 7.03, zab tavaszra 6.60-6.61 koránán.

A kászárú piacon a hét folyamán gabonaművekben emelkedtek a követelések, különösen busában, a hét végén azonban a tulajdonosok már engedékenyebbek lettek.

Eladtak búzát: 765 kg, szokványárut 8 K. 8 hónapra Bécsből, szlavóniai 76 kg. 85 K. 8 hónapra Bécsből, 78-79 kg. 7.75 K. Galantha, 77-78 kg. 7.30-7.40 K. A.-Maróth, 77-78 kg. 7.60 K. Nagy-Szombat.

Ros 5-10 fillérral javult; 6.20 K. Orosháza, 6.55-6.60 K. Ipolyvágy, 6.60 K. B.-Gyarmat, *tengeri*, régi árú 7.10-7.55 K., új 7.80-7.90 K. változatlan, ugyiszintén zab is; magyar zab minőség szerint 6.75-7.30 K., osztrák 6.55-6.70 K. Liszt 20-40 fillérral emelkedett, korpa csöndes és változatlan.

Bécs, december 13. (A *Budapesti Napló* tudósítójának telefon-jelentése.) A *délutáni magánforgalomban* a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 667.50. Magyar hitelrészvény 701.50. Angol-Osztrák bank 288.50. Bécsi bank-egyesület 449.—. Union bank 527.50. Landerbank 384.—. Osztrák-magyar államvasut részvény 677.—. Déli vasut 66.50. Elbavölgyi vasut 450.—. Északnyugati vasut részvény —. Dohányrészvény 298.50. Rimanurányi vasut 359.50. Alpési bányarészvény 390.50. Májusi járadék 101.25. Magyar korona járadék 97.90. Török sorsjegye 110.75. Német birodalmi márká 117.15 —. Napoleon'or 19.08.

Berlin, december 14. (A *Budapesti Napló* tudósítójának távirata.) *Leis forgalom* 4/10-ös magyar aranyjárdék 101.50. Osztrák koronajárdék 98.50. Osztrák hitelrészvény 210.90. Osztrák-magyar államvasut 145.75. Déli vasut 17.60. Északnyugati vasut 216.15. Elbavölgyi vasut —. Orosz bankjegye készpénz —. Buschtchrad —. Orosz bankjegye —. (Utolsó) Lombard —.

New-York, december 13. (Terményfőzöde.) (Zárlat.) *Gyapot*: New-Yorkban helyben 8.55 (8.55). December 8.29 (8.31). Márciusra 8.23 (8.26). New-Orleansban helyben 8.1/2 (8.1/2). — *Peiroulem*: Stand white New-Yorkban 8.20 (8.20). Stand white Philadelphában 8.15 (8.15). Refined in Cases 9.50 (9.50). *Credit* *Banances* at Oil City 161.— (164.—). — *Zsír*: Western steam 11.— (11.—). *Robe* és *Brothers* 11.25 (11.25). — *Tengeri* irányzata állandó. December 62.1/2 (62.—). Január —. (56.1/2). — Májusra 49.— (49.1/2). *Busa* irányzata állandó. — *Piros* ószi helyben 70.1/2 (70.1/2). December 88.1/2 (88.—). Január —. (—). Májusra 81.1/2 (81.1/2). Jul-ra 78.1/2 (78.1/2). *Gabona* szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — *Káv*: fair 140 7. sz. 6.1/2 (6.1/2). — Dec-re 4.45 (4.55). Máro-ra 4.70 (4.80). — *Liszt*: Spring Wheat clears 3.05-3.10 (3.05-3.10). *Cukor*: 8.1/2 (8.1/2). *Olaj*: 24.35-24.45 (24.35-24.45). — *Réz*: 11.65 —. (11.65 —). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 13. (Terményfőzöde.) (Zárlat.) *Busa* irányzata engedő. — Dec-re 75.1/2 (—). — Jan-ra —. (—). — *Tengeri* irányzata engedő. — Dec-re 56.1/2 (57.1/2). — *Zsír*: Jan-ra 10.22 (10.22). Máj-ra 9.70 (9.70). — *Szalonna* short clear 8.87 (8.87). — *Sertészsír*: Jan-ra 16.60 (16.57). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Nyilttér.

VÉRGYÓGYÍTÁS HEMOPATIA

Kész új eredeti gyógyszer rendelvényt sikerrel tesz alkalmasra kőszvény, málna, szék, kősz, gyomor-, léi- és hólyagbántalmaknál, súlyos ideg-, vér- és bőrbántalmaknál. Bizonyos vérdíszsúlyos és elvezetve ellen. 14 év óta ki lett próbálva és most évenként száz száz teljes gyógyulással sikertől be. E gyógyszer megapalítójának és egyedüli kőszvényfőzőnek

Dr. KOVÁCS J. egyet. orvosnak (Gyógyászati Rendelőintézet) rendelési helye van

Budapest, V. ker., Váci-kört 18. szám alatt.

Rendelés naponta 9-11-ig és 3-6-ig. Díjazott leveleire válaszol.

Betegnek költségteljesen kiadja a kezel. — Néhány betegnek legbiztosabb gyógyszerét.

A légzőszervek hurutjánál

Rohitschi „Tempel-vagy Styriatorrás” rendszeres használatával megkönyebbülést szerezhetünk.

A közölgő énekek alkalmával ajánljuk az elismeri külön minőségűt:

TRANSYLVANIA és VIN BRUT pezsgőborainkat

LOUIS FRANCOIS és CO.

cs. és kir. udvari szállítók, pezsgőgyárosok BUDAPEST.

Gyógyintézet testgyegénészet sebészet számára.

Dr. A. WITTEK, Graz, Merangasse 26. Telefon 594.

Gyógykezelő hátrégen és végtagok görbülését, csigorodott és ludaipat, valamint az izületi lobok minden fajtáját stb. Saját műtérmen *Hessing-téle* cserettek és készülékek számára. Prospektus ingyen.

Betegek, vérszegények, lábbadozók, nők, gyermekeknek stb.

Maltoferrochin

vastartalmu malté-china-malaga Maltochin, China, Scherry 1 üveg 1.— K., 1/2 üveg 1.50 K. MALTO-CONDURANGO 1 üveg 4.— K., 1/2 üveg 2.50 K.

MALAGA, SHERRY, ÜRMÖS MALÁTA-KIVONAT előcsés.

Természetes forrás által elő készített, legjobb arpa-malátából készült kivonat.

Árjegyzék és minta kőszvény ingyen.

Tessék minden gyógyszer-tárban és drogeriánál kifejezetten alatti cég malátaborát kérni:

Erste Malton-Wein-Gährung u. Kellerei

SVATEK & Co. Prag-Smichov, visavis der Westbahnhof 851.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Vasárnap, 1902. december hó 14-én.
Parasztbecsület.
Melodráma 1 felvonásban. Zenéjét szerzte Mascagni P. Szövegét írták Targioni-Tozzetti és Menacci. Fordította Radó Antal.
Személyek:
Santuzza De Nouvina Alfio Beck
Lola Szilágyiné Lucia Valént V.
Turiddu Kortész

Utána:
Szerelmi kaland.
Trófiás ballet 4 képből. Szövegét írta Regél Henrik. Zenéjét szerzte Mádler Raoul.
Kezdete 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Vasárnap, 1902. december hó 14-én.
Déltűn 2 1/2 órakor mérsékelt helyekkel:
Otthon.
Dráma 4 felvonásban. Írta Sudermann Hermann.
Személyek:
Schwartz Gál Augustia Lendvayné
Magda Jászai Franziska Rákosi
Mariska Molnár Wendlovsky Náday B.

Este:
Királyi idyllek.
Három magyar színjáték. Írta Bródy Sándor.
I. Lajos király válik.
Személyek:
I. Lajos király Császár Herczegkissasz. Ligeti
A királyné Márkus Molnár
Phoebus Rózsahegy Déli

II. A fejedelem.
Személyek:
A fejedelem Gyenes Tanító Rózsahegy
Fejedelemsz. Márkus Ditrík Berégi
Óreg diák Gabányi Belső kalona Abonyi

III. Mátyás király házast.
Személyek:
Mátyás Császár Óreg legény Rózsahegy
Petronka Márkus Ifju György Mihályi
Galotti Gál Menyasszony Déli

Kezdete 7 1/2 órakor.
VIGSZÍNHÁZ.
Vasárnap, 1902. december hó 14-én.
Déltűn 3 órakor mérsékelt helyekkel:
Fodák Sári vendégfellépésével
Csókán szerzett vőlegény.
Énekes boház 3 felvonásban. Írta Szigeti József. Zenéjét szerzte: Serly Lajos.
Személyek:
Csontai Balassa Trauer Vendrei
Béla Góth Előljáró Kazalicsky
Eszli Rostagni Irmag Tapolczai
Ábrai Irén Fedák Futaki Szerényi
Barnyai Pethes Ripacs Hegedűs
Olga Nógrádi Nefeletis Nikó

Este:
A doktor úr.
Boház 3 felvonásban. Írta Molnár Ferenc.
Személyek:
Dr. Sárkány Góth Marosiné Nikó
Puzsér Hegedűs Az igazgató Kazalicsky
Sárkányné Csillag T. Földrajtanár Góth Gyarmati
Lenke Varsányi 1. rendőr Gyarmati
Csatóh Fenyvesi 2. rendőr Dayka
Caeronyás Szerényi Szobaleány Varga
Bertalan Tapolczai

Kezdete 7 1/2 órakor.
FOLIES CAPRICE
VI. ker., Révay-utca 18. szám.
Igazgató: Leifer és Keleti.
Naponta 3 boház. - 9 órakor
A kis KOHN! Írta: Caprice.
10 órakor
ÉJJEI SZOLGÁLAT.
Boház a vacsi ételtől. Írta: Forgalmis.
1/12 órakor
Egy óra az anyakönyvi hivatalban.
Boház. Írta: Caprice.
A remek kölletben Munoz Lajos híres zenekara reggeli 6 óráig hangverseny.

! Saroküzlet !
Karácsonyi vásár!
Kiselejtezzünk
teljes jó karban kis égetést hibák mint remek szép készleteket
mesés olesó
áron november 30-ig
Complet 6 személyes ósaszorított, díszes kivitelű és hűtőszorított.
Étekezé olgána frt 5,50 / Reocoo, tea csak frt 3,50
Étekezé, modern „ 6,50 / Reocoo, kávé „ 3,50
Reocoo, díszes „ 8,50 / Reocoo, Mocca „ 3,50
Mosdó kompl. fr. 5,8,10 / Üveg-szerviz „ 7,50
Ortner Rezső és Társa
Teréz-kört 32. sz., saroküzlet.
Vidéki rendelésnél kérjük a vasútkártyát.

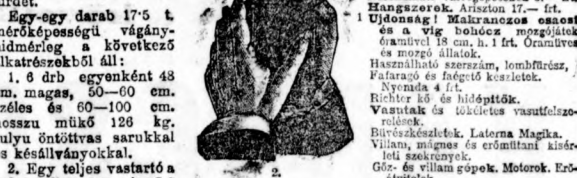
Az Országos Női Gyorsíró-Egyesület
gyorsírás, és gépirás szakiskolájának írásmunka-osztálya
(COPYING OFFICE)
otányos áron készíti bármely leggyébb mindennemű írásmunkát és sokszorosítást.
Magyar és német gyorsírásban
(és az összes használtban lévő írógéppel: Remington, Singer, Smith-Premier, Crandall, Frister és Sosamann, Ideál, Hammond, Empire alapos oktatás. Bővebb felvilágosítást ad: **Kal ser Gizella** című Budapest, Kazinczy-u. 3. I. em.

ALAPÍTOTTAT 1850.
SEMLER J.
posztókereskedése, cs. és magy. kir. udv. szállító
BUDAPEST.
Bécsi-utca és Deák Ferenc-utca sarkán
Ajánlja női Costumekre legjobbnak elismert női posztót „**Drap de Voile**” feketében és remek divatszínekben, valamint az évad legnagyobb újságjainak „**Zibelle Moskow**” prémiszerti újságjainak, továbbá a legújabb férfi öltöny és „**Eredeti Montagne**” téli kabát szövetét legnagyobb választék valódi angol „**Himalája Pláidekben**”. Minták kívánatra ingyen és bérmentve.

Ne vegyen senki hangszert,
míg
Reményi Mihály
a magy. kir. zeneakadémia és cs. és kir. katonai zenekarok szállítója legújabb képes árjegyzékét át nem olvasta mely ingyen és bérmentve küldetik Budapestről.
VI. ker., Király-utca 44. sz.
Kivitel kicsinyben és nagyben.

Kizárólag
BLUZ-ÁRUHÁZ
ZOLTÁN DEZSŐ
Király-utca 30.
Olesó karácsonyi árak.
Bluz és pongyolák képes árjegyzék ingyen.

Karácsonyi bevásárlás előtt
Tekintsék meg a karácsonyi kiállítását
Kertész Tódor
Magyar kir. államasvutak Budapest balparti üzletvezetőség. 35638/II. szám.
Pályázati hirdetés
A magy. kir. államasvutak Pozsony főállomásán lebontott két részes egyenként 17,5 tonna mérőköpességgű, annak idején a bécsi Hofmann cég által szállított teljes vágányhídmérleg eladása céljából nyilvános pályázatot hirdet.
Egy-egy darab 17,5 t. mérőköpességgű vágányhídmérleg a következő alkateszterekből áll:
1. 6 db egyenként 48 cm magas 50-60 cm széles és 80-100 cm hosszú műlök 128 kg. súlyú öntöttvas sarukkal és késállványokkal.
2. Egy teljes vastartó a réz erősített egy pár 50 m. hosszú folyóméterenként 37-2 kgr. súlyú óska használható vasínnal. A vastartó áll 2 db. 50 m. h. 0,32 m. magas kovacsoltvas lemezartóból, 3 db. öskekötő rácsa keresztartóból, kívül 3-3 vaskönszölből, 8 cm. vastag laposvasakkal szegélyezett óska használható téglára padlózatból. A teljes vastartó súlya 85 kgr.
3. Egyenes mérőkar. kövecsolt vasból 149 kgr. súlyú.
Két rövidebb, villa alakú mérőkar. kövecsolt vasból. Összesúly 285 kgr.
5. Egy öntöttvas mérleg állvány, kovacsoltvas súlyokzárral, az állvány súlya 95 kgr. a korábbi 80 kgr. és egy 20 kgr.-os kovacsoltvas mérlegelőkar.
6. Különléte kisebb kövecsolt alkateszterek, csavarok, acélkérlek és ökök mintegy 50 kgr. súlyúval.
7. A hídmérleg állászat jelölés kék karu szemaphor vaslemezzel, állító rudal 43 kgr. súlyúval.
Ezen vágányhídmérlegnek megajánlott ára az átengedési irat vételétől számítva nyolc nap alatt nyertes ügy által a pest-balparti gyűjtőpénztárba (Budapest, VI., Teréz-kört 62. szám) átengedő és a vágányhídmérleg összes alkateszterei a vételár befizetése napjától számítandó legkésőbb 14 nap alatt a pozsonyi osztály mérnökéigantól átveendő illetőleg Pozsony főállomásunkól szállítandó.
Az egy koronás magyar okmánybéllyel ellátott ajánlatok a magy. kir. államasvutak budapest balparti üzletvezetőségének általános osztályánál (Teréz-kört 62. sz. I. em. 4. sz. ajtó) a következő címmel: „Ajánlat a pozsonyi két részes vágányhídmérleg megvételére 35638/902. számhoz 1902. évi december hó 20. déli 12 óráig nyújtandó be. Bántépénköpenz ajánlattevők által 200 korona azzal köztársas korona legkésőbb 16. december hó 19-én déli 12 óráig készenbelen vagy letétele alkalmán értékpapírokra a fentmeltett gyűjtőpénztárunknál letendő. A bántépén letételei igazolójegy nem csatolandó az ajánlathoz. Bántépén nélkül vagy önkésvé beérkezett ajánlatok valamint olyanok melyekbelen javítások vagy vakarások fordulnak elő, figyelembe vételni nem fognak.
Pótlajánlatok egyáltalában nem bocsátatnak tárgyalás alá.
Az ajánlati ár számokkal és botikkal és olvashatóan kitendő.
A hídmérleg Pozsony főállomásán megtekinthető.
Budapest, 1902. évi december hóban.

Kertész Tódor, Budapest.
Minden könyvbarátunk ajánljuk ezidő karácsonyi katalógusunkat mely 200 oldalon tartalmazza a legújabb német, francia és angol nyelvű műveket, képeket, fényképeket, tananyagokat és fényképezési készleteket (szuszétt, film, gépek) valamint a karácsonyi ünnepi vásárra értegen kapható könyveknek R. LECHNER (Wih. Müller) os. és k. udv. és agetomai könyvkereskedő WIEN, GRABEN 31. sz.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigaszínház	Népszínház	Magyar színház
Hétfő	Nincs előadás	Lear király	Louise	Casanova	Osztrigás Micó
Kedd	Berlichingeni Gótz	Halálös ösöd	A asdon szerzett vőlegény	Katalin	Les deux écoles
Szerda	Nincs előadás	Utolsó levél	A doktor ur	Egy görbe nap	Ninisa
Csütörtök	Berlichingeni Gótz	Király-idyllek	Hapták	Lili	Ninisa
Péntek	Tannhäuser	Faust	Hapták	Casanova	Ninisa
Szombat	Ördög Róbert	Az attaché	Hapták	Bob herceg	Ninisa
d. u. Vasárnap este	Berlichingeni Gótz	Bojalyafaló	A doktor ur	A botyár kendője	Ninisa
		Berlichingeni Gótz	Hapták	Bob herceg	Ninisa

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ

Budapest, Kerepesi-ut 38. szám.

HÉTFŐN — KEDDEN — SZERDÁN

és a következő napokon NAGY

KARÁCSONYI VÁSÁR

az alanti osztályokban:

Gyermekjátékok osztálya	Szőnyeg- és függönyök osztálya
Díszmű árucikkek osztálya	Cipőárak osztálya
Háztartási cikkek osztálya	Fehérnemű- és vászonárak osztálya
Uri- és női divaticikkek osztálya	Gyermekruházati cikkek osztálya
Porcellán- és üvegárak osztálya	Női ruhakelme és női felöltők osztálya

Nagy mintagyűjtemény
Nagy képes árjegyzék

és a divatszerveletből,
fiannel- és barchet-kezelésből
az összes árucikkekről

ingyen és bérmentve.

Ezer bel- és külföldi orvos kipróbálta és ajánlta a
LOVACRIN-HAJVIZET
kopaszúságnál, hiányos szakálnövésnél, a nők gyenge hajnövéseknél hajhullás és korpanál.

Ezen hirdetés mindenkinek, sóknak és férfiaknak egyaránt, kik eddig számos más hajnövesztő szert használtak és pedig eredmény nélkül, különös érdeklődés van. Természetesen a természetes minden más szer felett való itélkezéstől, de arról biztosítom, hogy a „Lovacrin” a leghatásosabb. Az ismert híres recept szerint készült és nap-nap után kapok elismerő lev. lelet. Hány napra az első bekenés után nőni kezd a haj és ez tart addig, míg egy egészséges, tisztá növény, erős gyökereitől haj nem támad. Ezonkívül pedig a haj, mely a „Lovacrin” használatá folytán nőtt, nem hull újra ki. Ezen újsg minden oldalát megkövetelném bizonyítványokkal, melyeket az elmúlt 6 hónapban kaptam.

„Lovacrin” oly rövid idő alatt hat, hogy majdnem el sem hiszem. Felgyorsított, és a jelen 100 lemezi személyiség, eredménynyúl használták. Megkötölte a hajhullást, elítélte a korpát, idővelit magzatrúli haj visszanyeri általa eredeti színét, megzárta a visszatérőket és előmozdítja a szemöldök, szakál, bajusz és haj növéstát a kopasz fejen. Egy nagy üveg „Lovacrin” ára, mely több hónapig tart, 5 K., 3 üveg 12 K., 6 üveg 20 K., Szétküldés utánvétel vagy a pénz előleges beutóése esetén az európai rakláról.

M. Feith, Wien, VI., Mariahilferstrasse 45.

Háttér Budapest-en: Petrovics Mihály droguista, Bécsi-utca 2. — Török József gyógyszerész, Király-utca 12. — Gyógyszerár a Nádorban, Váci-utca 17. — Néruda Nándor droguista, Kossuth Lajos-utca 7. — Thalimayor és Seitz droguista — Nádor és Kőszeg droguista, Károlyi-utca 9. — Fodor Mária ton droguista, VII., Király-utca 41. — Majthenyi Béla droguista az „Árany kereszt”-Egyetem-utca 11. és Vámbár-körút 10.

Alapítványos 1870.

Deutsch Gábor.

Budapest, V., **Lechner-utca** 7. sz. Bócsi-utca sarkán. Zongora, pianino, cimbalom és harmonium gyárt telepe.

Olcsó bérlet.
Hangszedő és javítások eszközése a vitéken is.

Árjegyzék ingyen.
Előnyös részletfizetési feltételek

ENZT

SORSJEGYEKRE
és
ERTEKPAPIROKRA
(visszatérhető teljesítés szerinti kisebb részletekben is) bármely összegig igen olcsón ad

Köváry Armin
bank- és váltó-talale
számkönyv-író
IV. k., Főreál-utca 9
Gróf Csirák-palota

Cs. és kir. udv. szállító.

KOHN HEILMANN és FIAI

legnagyobb férfi- és gyermekruha-áruház
az „Angol szabó“-hoz
Budapest, IV. Károly körút 12.

Legjobb bevásárlási forrás, minden tiszta gyapjából, a mi nem felel és nem fakul. Minden darabon olcsó, szabott árak. Még nem felelték árúért a pénzt visszaadjuk.

- Dus választék csakis valódi szőrmével bélelt városi bundákban 40 frt Utazó-bunda 35 frt Vadász kabát 15 frt Téli kabát 18 frt Téli-Ulster 16 frt Raglan 16 frt Téliöltöny 16 frt Bőr kabát 35 frt Gyermekruha 4 frt és feljebb

Minden darabon esen 13%-os vevőjegy látható.

Kerjünk **MAGYAR** gyártmányú játékokat!
Első magyar fa- és machée-játékszergvár, **WERTHER HUGO** Bártia.
Készít különleges kivitelű játékszer.
Kapható minden jobb játékereskedésben.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Színházak, szórakozó helyek.

NÉPSZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. december hó 14-én.
Déltűn 1/3 órákor mérsékelt helyárakkal:

Katalin.

Eredeti nagy operett 3 felvonásban, egy változással.
Irtá dr. Béli Zsóné szerzője Fejér Jenő.

Személyek:

II. Katalin	Hegy A. Mária	Kormos
Gr. Gurackij	Kenedich Olga	Nyári
Buranov Iván	Szabó Télianna	Németh
Trujkov Fedor	Delli Duplessis	Rozsa L.
Alekszej	Nagy Anica	Harmath
Sunderland	Ujvári Gregor	Kiss M.
Dacsok	Beleznai Tiszt	Szordahelyi

A piros bugyellár.

Eredeti népszimmi dalokkal 3 felvonásban.
Irtá Csepregy Ferenc.

Személyek:

Török Mih.	Szirmai Hájás, ispán	Horváth
Zsófi felesége	Küry Kósa Gyurka	Vidor
Julia asszony	Izsonó Misi postás	Ujvári
Menci	Kápolnai 1-ső kisbíró	Delli
Huszárkapit.	Szardahelyi 2-ik	Németh
Caillag Pál	Kiss Öregbócsa	Szilágyi
Peták	Szabó Jóska, kocsis	Kovács K.
Boros	Marton Egy legény	Kalocsa

Kézete 7/8 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. december hó 14-én.
Déltűn 4 órákor mérsékelt helyárakkal.

A háboru.

Irtá Ráth Imre.

Este:

Keleti Svájc.

Irtá Szokolay Kornél.

Kézete 7/8 órákor.

Karácsonyi pénken déltűn 4 órákor,
a Vigadó nagytermében

YSAYE

Jenő, hegedűművész nagy zenekari hangversenye

Kerner István, a m. k. Opera karnagyja vezénylete mellett.

Jegyek kiskorlát Mery Béla zenemű-
kereskedésben Andrássy-ut 12.

Heckenast Gusztáv

zongora- és orgona-
csakis
Bp st. Gizella-tér 2.

ALAPÍTÁTOT 1865.

ALAPÍTÁTOT 1865.

Először, Schiedmayer, Schwaighofer, Dörr, Proschek stb.
stb. főraktára. Szolid árak! Teljes jótállás! Nagy költségnél-
intézet! Hungarica és javítás!

Pontos és legjobb

ÓRÁK

5 évi
jótállás
mellett.

Egyházi szent edények, keresztelő kannák,
ékszerok, evészkészletok
szélesvártásra is.

Javításokra és vidéki megrendelésekre különös
gondot fordítok - Árjegyzék 2000 rajzzal
ingyven és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN

Budapest, Erzsébet-körút 29. szám.

Szepességi Ien-ipari
Wein Károly és Társai
vászón- és asztalcsomó-gyárosok
Budapesti főraktára: IV., Koronahercz-ú. 8.
(Harris-bazár épületben.)
Ajtáljuk hírneves szepességi vászón,
asztalcsomó, török kőz, török és
minden szakmába vágó gyártmány-
inkat. Minden darab gyártásból szármá-
szó árú ezen védjeggyel látjuk el.

SZABADALMAT

védjegyet, mástra- és modell-ittalmi megszerző,
Szabadalmakat értékesíti és finanszíroz
bel- és külföldön a
Szabadalmakat Értékesítő Vállalat,
Párizs (törvényesen bejegyzett cég)
BUDAPEST, Erzsébet-körút 17.
Telefon 24-20. Fővilágosítás díjtalan.

MAI és Tsa

cs. és kir. udv.
fényképezők
műterme

ezentűl csakis
Nagymező-utca 20. szám.
külön e célra berendezett saját házában,
a fővárosi Orfeummal szemben.

Remek gyermekfényképek.

Nagyítások

művészi platin és aquarell
kivitelben bármely kép után. — TELEFON. —

Négy korona az egy csekélység

a mivel Ön december 17. és 18-án főnyereményt
csinálhat, ha Ön az összeg beklűdése után 1/3
osztálysorsjegyet rendel az alant följegyzett
számok közül

STERNBERG BANKHÁZÁNÁL

Budapest, V., Nagykorona-utca 15.
45910 7955 45912 68957 45987
11812 45915 45938 45972

Hivatalos lista azonnal a húzás után ingyen.
Kívánatra küldök negyed, fél vagy egész sors-
jegyet is.

Gázizzótestek

DURABLE rendes nagyság . . . 70 fill.
DURABLE közepnag . . . 55 .
DURABLE legkisebb . . . 44 .
EXPORT rendes nagyság . . . 45 .

Magyar gyártmány, megrendelhető a
„DURABLE”
MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY SZÖVETKEZET-nél,
Budapest, VII., Kazinczy-utca 53.
Szárgyém: Durable Budapest. Telefon 10-76.

„HELIOS”

fényképezési műteremben az idő-
járás eljártatása szoropót, nappal és
este eszközöket felvételek.
3 drb. remek alakú „HELIOS”-kép . . . 50 kr.
3 drb. ansichts-kártya saját fényképpel 50 kr.
3 drb. Visit-kép . . . 90 kr.
1 drb. nagy Makart-kép . . . 90 kr.

ügynökön bármely alakú képek szavatolt legújabb ki-
vitelben. Felvételek reggel 8-tól este 10-ig.
„HELIOS” fényképezési műterem Bpest, VII., Király-ú. 52
»»» ! A címre kérem ügyelni! ! «««

A m. kir. szabad. osztálysorsjáték

II. osztályának nyereményhuzása

1. é. december hó 17-én és 18-án lesz.

A II. oszt. sorsjegyek megújítási árai:
(melyek az I. osztályban már játszottak.)

1/1	eredeti sorsjegy	korona 20.—
1/2	” ”	” 10.—
1/4	” ”	” 5.—
1/8	” ”	” 2.50

A II. osztályu vételsorsjegyek árai:
(Az újonnan betépek részére.)

1/1	eredeti sorsjegy	korona 32.—
1/2	” ”	” 16.—
1/4	” ”	” 8.—
1/8	” ”	” 4.—

Török A. és Tsa

bankháza, Budapest.

Központ: Teréz-körút 46b.
Fiókok: Váci-körút 4., Múzeum-körút 11., Erzsébet-körút 54.
Legnagyobb osztálysorsjegyzet hazánkban.

Karácsonyi könyvpiacon

a legkedvezőbb és legérdekesebb a most megjelent karácsonyi
könyvjegyzékem kéni, melyet szivesen megküldök ingyen
és bérmentve. Ezen jegyzékem tartalma 2000 olyan ajánlá-
sok alkalmas könyveim, melyek nagy kedvelésű tartal-
muknál, valamint díszes kiállításuknál fogva ajánlásoknak öve-
tlen megértenek, mert sajátos kivitelű vagy tartalma művek
fővárosi fejében megjelentek.

Kívont a tartalomjegyzékéből: Ajánlásoknak alkalmas
díszművek, illusztrált művek, remekirok, ifjúsági irodalom
minden korak s mindkét nembeli ifjúság számára, szépiro-
dalmi művek, tudományos művek vezeges nyelvkönyvok.

A könyvek árai, mintán részben alkalmi példányok, melyek
hibátlan új állapotoknak dacára alkalmi áron kaphatók, részben
pedig újonnanok, melyek eredeti áron vannak főlvéve. Szíves
figyelésképe ajánlom, hogy az ifjúsági iratok jóles szerzőkő,
csinos kivitelben beköve már 50 fillértől följebb is kaphatók.

SZILÁGYI BÉLA

könyv- és zeneműkeres-
kedése (antiquariatus)
Budapest, Károly-körút 26. szám.

E héten

Karácsonyi vásár!

Fehér és színes francia Batiszt mtrje 19 kr.
Dupla széles Loden Noppée ” 19 kr.
Kítűnő bársony Velez barchet ” 23 kr.
120 cm. széles Skót szövet ” 57 kr.

2000 vég. legdíszesebb Zibelin és Noppée-Ho-
mezsap s különböző, bámulatos szép gyapjú-
szövet, méterje 75 kr.-tól 1 früg

WEINER MÁTYÁS

női divatruháza
Budapest, VI., Andrássy-ut 3.

A karácsonyi Öccsai nagy mintagyűjteményt
kívánatra helyben és a vidékre ingyen és
bérmentve küldöm.

METEOR

RECORD

phonograph (szentő gé-
pek) a legjobb, leg-
olcsóbbak és legkiseb-
betesebbek. kaphatók:
Deutsch Gábornál
Bpest, Erzsébet-tér 7.
Kiváló árjegyzék bármennyi.
Küldök ingyen feltehető.

Feltűnő ujdonság!

!! Őrfelvező gramofon részére !!

Minden gramofon-tulajdonos azonnal átviheti a
hangot. A készülék a gramofonra egy perc
alatt feltehető. Semmiféle előzetes változtatás a
grammofonon.

Minden használt lemez azonnal és újra használható.

— Legszebb karácsonyi ajándék! —
Főraktár:
Grünbaum & Brück
WIEN, I, Spiegelgasse 2.
Ára 36 korona 3 lemezzel. Kapható
minden e szakmába vágó üzletben.

Üzlethelyiség-változtatás miatt az összes raktáron levő
**porcellán-, majolika- és üveg-
disz- és használati tárgyakat**
Csak elsőrangú áru!
FISCHER EMIL cs. és kir. udvari szállító Budapest, IV., Bécsi-utca 3. szám.
Kiváltságos olcsó árak!
rendkívül mélyen leszállított áron árusítom el.

Nagy Karácsonyi alkalmi vételek

LESSNER GUSZTÁV

női-divatruházában

Budapest, V., Bécsi-utca 8.

Budapest, V., Bécsi-utca 8.

Hétfőtől, december 15-től szombatig, december 20-ig

nagy kivételes eladásra kerül:

- Duchesse-kamgarn gyönyörű fénynyel, a legujabb divatszinekekben, tiszta gyapju, 120 cm. széles **85 kr.**
azelőtti ára 1 frt 50 kr.
- Francia selyembatist, jól mosható méterje **26¹/₂ kr.**
azelőtti ára 60 kr.
- Angol Zephir, elsőrendű minőség méterje **15 kr.**
- Tenis-flanell, nagyon szép minták méterje **14 kr.**
- Divat-kelmék méterje **19 krtól 4 frt**ig.

Lessner Gusztáv

női-divatruháza

Budapest, V., Bécsi-utca 8. szám.

Titkos betegségek

gyógyítására legjobban ajánlható 26 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján

Dr. Kajdacsy

v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos

Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít: húgy-csőfolyást, hólyagbajt, sebeket, syphilist, bőrbajokat, elgyengült férfit, idősöknél is electro Massage vagy Psychopropor által. Onfer-tóztást és annak utóbajait: ideg- és hágerincz-bajt és minden női bajokat.

— Rendel: 9 óratól 4-ig és este 7—8-ig. —

Budapesten, Kigyo-utca 5. Clotild-palota (I. emelet).

Atjáró ház. — Lift használat. Levelekre válaszol, gyógyszeréről gondoskodik. Levél útján is biztos gyógyszer.

Gyümölcs-, főzelék és husconservákat,

aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az

„Első Kecskeméti Conservgyár”

Kecskemén ten.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

Szőlőoltványok

szokványminőségben és európai nemes, gyökeres és sima vesszők mélyen le szállított áron. Oltványok ezek 90—100 frt. Mindenik a legkiválóbb bor- és csomagtörökéből, fajtszám, teljes jó állású. Ha a szállítvány a megrendelésnek meg nem felel, úgy az oda- és visszaszállítási költséget, valamint a megrendelő által kifizetett faszegret hiány nélkül azonnal visszafizetem. Így mindenki hibátlan szőlőültetést az ön költségemen házhoz szállítva tekinthet meg.

ÉLŐKERÍTÉS.

Gleditschia-csemeték és magvak.

Óriás tövű, igen gyorsan fejlődő sövény-növény. Ez az egyedül, melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül csokely kiadással, melyen nem hogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyúlak sem hatolhatnak át, úgy, hogy a bekerített részek teljesen szétválasztottak. Minden rendelkezés rajzokkal ellátott útítéleti és kezelési utasítás mellékelve. Bővebb tájékoztatás végeztél szíves felelőnkönkünk díjazott arjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek, rendeltel kötelezettség nélkül. Az arjegyzéken kívül egy oly könyvet kap ezzel, ki címet egy levelezőlapon tudatja, hogy minem az a ház vagy család, ahol annak tartalmát hasznosra ne fordíthatnák, város, falu, pusztán, gardag vagy szegény családnál egyaránt. Így még azoknak is érdekesen áll, kik rendelni semmi sem akarnak, mert benne számos oly kölcsönnyel foglaltatik, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek.

Két éves, óriási jövődelmet biztosító voltánál fogva ennek tenyésztése majd minden gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

Díjcsesemetek. Kétféle, óriási jövődelmet biztosító voltánál fogva ennek tenyésztése majd minden gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

Cím: „Ermelléki Élő Szőlőoltvány-Felép” Nagy-Mágya, u. p. Székelyhid.

Karácsonyi és újévi ajándékok.

Meglátja,

hogy igazunk van. Ócsaó arany és ezüsteladás: egytlen forrás, ahol jutányosan lehet vásárolni. Mi alkalmi vételek útján szerzedik be drágulék és ezért abban a helyzetben vagyunk, hogy igen olcsón eladjuk a veszőnknek és pedig: 12 személyre való komplett evőkészlet 13 lator ezüstartól 150 frt, 6 személyre való 65 frt és feljebb, 12 drb 13 lator ezüst evőkészlet 6 frt 25 kr. Továbbá dug választékban arany fűrés és női órák, láncok, gyémánt, brilliánt ékszerek és minden a szakmába való cikk. Képes arjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk. Bekerített esetleg részleltetése is adunk el.

Grünberger Armin Béla örökösök.

IV., Váci-utca 30. l. em. 23. (Harris-bazár).

Vesszünk és becserezzünk aranyat ékszerekkel.

Szenzációs

ujdonság

az általam főtallalt

cipő öntisztító-gép

melylyel mindenki annál, hogy hajolnia kelene, Gusi-ban-fecseli bekenve, kétszeri forgatás által epítőt fényre tisztítja. Világhírű találmányom a törv. védett Gusi-kendő, melylyel ha a cipő felül bőrt bekeni, ezennel a évi irásbeli jótállás váltóló és ideföltt elszakadás esetén ingyen megcsinálom- FENOMENALIS TALÁLMÁNYOM A CIPŐ-SÁRPA, mely hoztálru, hogy a cipő az egyévtel kibírja, miután a cipő, ha nedves állapotban levetjük, a bór szeszszin- ocsodástól kizárja.

Minden máram vásárolt cipőhöz találmányom körül teendő szerint kétféle teljesen ingyen mellékelek. Ha a- deknél, hogy meggyőződést szerzeszessen világhírű Gusi-kendőm jószágáról, ki címét velem közli, 1 tégely Gusi-kendőt és több ábrával ellátott arjegyzéket küldöm ingyen és bérmentve. Hárdeknél a legbiztosabb, ha harányában egy papírralra alva a lábtalp körvonalat lerajzoljuk. Meg nem felelt epítőt ezennel kötelezem magam a pénzt minden levonás nélkül visszaadni. A teljes postaköltség ország én kizárás.

- Férfi vízirtó sima erős cipő 3.-
- Elegans gavalör víx fűrés 3.20
- Oronlakk, engos v, fűrés cipő bőrszárral 4.-
- Elegans szalonlakk, fűrés cipő 5.00
- Bagaria-cizma egy darabból habhólyaggal teljesen vízmentestive, háromezeres tölppal, 3 évi jótállással 7.50
- Egyenaz borjúbőrbe, nyeres 8.50
- Hállna-cizma, térdig érő, egész magas bőrbőrítással, habhólyaggal vízmentesen 5.-
- Párisi divat, feltűnő elegans box v. sevrő fűrés gavalör cipő 4.50
- Elegans barna, bagaria, fűrés cipő 3.50
- Egyenes önkéntesei cizma, elegans, fényre tisztítható 10.-
- Női seregély, engos v. fűrés cipő, erős 3.-
- Elegans szalonlakk, fűrés v. gombos 3.50
- Párisi divat, feltűnő elegans box vagy sevrő, fűrés v. gombos 4.-
- Oronlakk fűrés v. engos, bőrszárral 3.50

Fűzlet:

Agulár Ignác

Budapest, Kerepesi-ut 30.

a Rékus-kórház templomával szemben Fiókkizlet Király-u. 6.

Megjelent

A KÖZIGAZGATÁS EGYSZERÜSÍTÉSE

elműl könyv, melyben feltalálhatók az összes egyszerűsítési törvények, szabályok tudnivalók magyarországiakról és az ezekre vonatkozó nyomatványminták.

Ára 5 korona.

Az összeg előleges heklid, az mellet portmentesen küldetik. Kapható minden hazai könyvkereskedésben. Orsz. közp. községi nyomda részv.-társ VI., Váci-kört 61. sz.

!!! FELHÍVÁS !!!

BUTOR-

raktáronom készletben levő összes asztalos- és kárpitozott butorokat átköltözés miatt minden elfogadható áron eladom!

Dósa Kálmán

Budapest, Erzsébet-tér 18., sas-utca sarok.

Színházak, szórakozó helyek.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. december hó 14-én.
Délután 3 órakor mérekkelt helyekkel:
Palmay Ilka asszony vendégfelléptével.

Műsemancipáció.

Énekes bohóság 3 felvonásban, Iria Szigeti József
Zenéjét szerzője Sergy Lajos.

Személyek:

Bátori Mihály	Szilágyi	Köllinger	Sziklai
Gerő János	Mátrai	Veres	Déli
Flores	Pálmay	Csonka	Giróth
Zarkániné	Lubrinov	Dengelegi	Sziklainé
Arpád	Ráthonyi	Lidi	Tomcsányi
Kaczer Tamás	Faragó	Boriska	Kornai

Este:

Frédéric Aohard francia színtársulatának vendégjátéka.

A három grácia.

Bohózat 3 felvonásban. Irják Héros és Milou.

Közéte 7/4 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1902. december hó 14-én.

Az ország színművészeti akadémia növendékeinek bemutató előadása. Tanár: Csillag Teréz.

Ahol unatkoznak.

Vígjáték 3 felvonásban, Iria Pailleron. Ford. Huszár

Közéte 7 órakor.

FOVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató
Nagymező-utca 17.

Ma vasárnap

2 nagy előadás 2

Délután 4 órakor:
az összes különlegességek

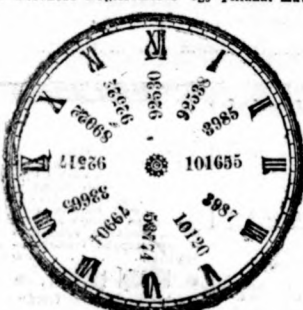
Este 8 órakor:
azonkivül; utolsóelőtti előadandó:

A három kalandja

Lincse Pál operettje.

A télikerben reggel 5 óráig Vörös Etok cigányzenekara hangversenyez.

A szoreneso megtremetése egy pillanat műve.

Rendelje meg Ön postafordultával levelező lapon az osztálysorjegynék azon számát a melyik ezen óra címlapján jegyzve van és a melyik órában ezen hirdetést olvassa.

Sorsjegyjárak a II-ik osztályhoz

1/2-4 kor., 1/4-16 kor., 1/2-32 kor.

II-ik osztály. Budapest december 17 és 18-án

Benkő Bankház

Budapest, Andrássy-ut 79. szám.

Melyik órában olvassa ezen hirdetést.

Karácsonyi ajándék.

A világhírű Schöberl-ágy magy. szab. 3011. sz.

Éjjeli ágy. Nappali szék.

Minden háztartásban elegendő kis kanapé egyenlő szolgál és egy közmodulattal a legtöbbet szórakozó ruga nyom matracos ágyra változtatható át a legnagyobb és legnagyobb személyek számára is, ennél fogva minden jobb esádnál kedvelt, sőt nélkülözhetetlen. 23 év óta sok ezer van használatban, mert a jó fekvés a tidő szabad lélekzést előmozdítja. A Schöberl-ágy ára a kivitelt szerint 20, 36 ft és feljebb. Széküldése a világ minden részébe Schöberl Róbert udvari szállító, cs. és kir. szab. gyára által Budapestben, Maris-bazár. Árjegyzék kérésre.

Övjük a t. c. közönséget Schöberl-ágyunk értéketlen utánzásaitól.

HITELES MERKUR

SZÓRÁKÉPZÉS ÉS VÁSÁRLÓKÖZÖNSÉG

ELŐFIZETÉSI ÁR: egy évre 2 kor. 60 fl.

ELŐFIZETÉS

ingyen játszanak

50 sorsjegy

NYEREMÉNYÉRE.

A legraszabott és legteljesebb

Pénzügyi tudósítások helyett

Közleményeket

terjeszt.

Kérjen mutatványsszámot.

AVI most elkezdt 1904-ig. Újrah. 4. lapsz.

Czím:

HITELES MERKUR

BUDAPEST, FERENCZKERTBÉRT

Hecht Bankház lapja.

Előfizetőink január elején ingyen megkapják az összes föl nem vett nyeremények kiutalását.

Karácsonyi ajándékok!

Nagy rakár díszmő-butorkülönlegességekben: fantázia asztalok, mahagoni, szőlő és dióberisz szekkenek; osztalok, lépcsőzetek, nappali- és könyvtárlányok, tea-, kávéasztalok, szivar- és pipaasztalok, tolette-tárlak, kályhaellenzők, paravánok, négyrészből álló szecaszalok, szivar- és kávédobozok, hegedű- és kottabélyegzők, szongorálók, új patent vasorvók, szendvicsek. Nagy rakár sakk-, domino-, puff- és várjátékokban legelőcsőbb előállítási árakon kaphatók!

SCHINDLER SAMU esztérgályos mesternél

Budapest, VI. VÁCI-KÖRÜT 21. (Ipar-udvar).

Egyetlen fényképezési műterem Budapestben, hol a legkerültebb felvételek minden este 10 óráig készülnnek. RIVOLI, Keresesi-ut 30.

Folyó év végén jelenik meg a "PÁTRIA" nyomdai részvénytársaság kiadásában

A Magyar

Földbirtok

1903-ra.

Magyarország 100 hóföld felbirtokosainak gazdasági kiállítások, versenyek és természetrajzi megfigyelései.

Czím: A Magyar

gazdasági és munkaviszonyainak a gazdasági kiállítások, versenyek és természetrajzi megfigyelései.

Előfizetési ára:

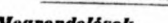
fűzve 15 kor., kötve

16 kor. Bolti ára fűzve

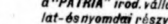
25 kor., kötve 26 kor.

Megrendelések

a "PÁTRIA" irod. vállalat- és nyomdai részvénytársasághoz, Budapest, IX. ker. Úllás-ut 25. szám intézőnek.

UJDONSÁG!!

Acetylen-zseblámpa

A zseblámpa kényelmesen hordozható, nagy vakítófényrel ég és súlós helyet, lépcsőket, pincéket stb. nappali világítással lát el. Praktikus, szilárd és olcsó, 1 db ára a pénz előlagon beklíffése esetén 120 kor., franko utánvétellel 60 flittrrel drágább. 3 db 3 kor., 6 db ára 5 kor. Porló küllő. Kapható KANN IGNAČHAL, Wien, I. Lidenbrunngrasse 17. 7092

4 pár cipő

2-60 koronáért

csupán nagy mennyiség beszerzése folytán árultunk. 1 pár férfi-, 1 pár női-, 1 pár kislány- és 1 pár gyermekcipő, mely elegánsan és bájosan van készítve a legújabb faon színt, hordásnál kényelmes. — Mindez a

4 pár 2-80 koronáért.

Megrendelésnél elegendő a lap huzalának mértéke. Kiszállítás megengedve. Cipőhivatalház Ebersohn, Wien, XXII postafiók.

Legelőcsőbb szabott árak.

Karácsonyi vásár.

Egy mint az előbbi években, az idén is csakis előrendelt árak jutnak áruházaikban milyen lezártított árakon eladásra, u. m.

Zibeline, Homespun, fekete divíttelmék, francia Voil de laine, francia baletsz, francia szatén, francia Lezantine, angol Zephyre, oéna batizst, jól mosható barchet.

Mintákat vidékre ingyen, bérmentve küldök.

Brammer Ödön

- Budapest, BÉCSI-UTCA 4. szám. -

(A Magy. Orsz. Közp. Takarékpénztár palotájában.)

Legfigyelmesebb kiszolgálás.

CIMBALNOK.

Legújabb modell szerkezettel, 5 évű jóállású, legelőcsőbb hangzó részletekkel és kaphatók. Saját gyártmányú hangszerek u. m.: cimbalnok, hegedűk, harmonikák, fr. volin, okkharinák, bőgők stb. Kifűző magyar harok. Szemes kitalálások és díszes díj munkák. Nagy képez. árjegyzéket ingyen és bérmentve küldök meg.

Mogyoróssy Gyula

magyar hangszeripar telepe,

BUDAPEST,

VIII., Kerepesi-ut 71. sz.

Inga és zsebórák,

ékszerek RÉSZLETFIZETÉSRE is évi bér

lőknek. Törött tárgyakat, u. m. arany, ezüst, kék és újra becsértetnek

FUCHS és TÁRSA ékszerészek

Budapest, IV., Váci-utca 17. szám I. em.

A címre figyeltel tessék!!

MÜLLER JÓZSEF. SCHÖNBACH

(Csehország)

es. kir. kizár. szab.

hangszergyára.

Jó hegedű

erős hangú, vonóval

és bélalt faszekrényvel, póthúrokkal, hangvillával,

iskolával franko 10 ft. — Finom szőő-hegedű

vonóval és felszereléssel (mint fent) 15 forint. —

Művész-hegedű finom szekrényvel, különben

mint fent 20 ft. — Finom, jó celte 20-25 ft. —

Sztrádnario-utánzat 30, 50, 100 ft.

Árjegyzék ingyen.

WOLF JAKAB férfi-szabó

elsőrendű kész férfi- és fiuruha áruháza

Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Kereskedelmi Bank mellett.)

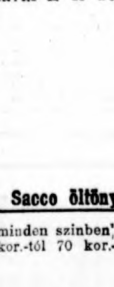
Ajánlom a téli idény beálltával a t. vásárló közönség b. figyelmébe, az alatt felsorolt, kitűnő minőségű divat különleges

ségemet!

Téli kabát

fekete, kék- és szürke színben 28 kor-tól 150 koronáig.

Sacco öltöny

minden színben, 24 kor-tól 70 kor-ig.

Változó éőn borkabát

minden nagyságban 50 kor-tól 140 korig.

Városi bunda

különféle szőrmébéllel 70 koronától 500 kor-ig.

Gazdasági kabátok

különféle szőrmébéllel 36 kor-tól 120 kor-ig.

Alapítottatott 1875.

Külön osztály mértékeszerinti megrendeléseknek.

Telefon 118

Felnőtteknek és gyermekeknek Nagybökönyvek és ajándékkönyvek

Nagyobb díszművek:

A Magyar Nemzet Története

Iza Szalay József és dr. Baróti Erzsébet magyar nemzet ezer esztendőinek története. A történelmi igazságok birtokába...

Költők Albuma

(Folio alak.) Szerkesztette: Radó Antal. A legnagyobb magyar díszmű. Alakijával is impozáns. A legértelmesebb...

RUDOLF Utazás a Keleten A felejthetetlen királyi irodalmi trófeák: ezeken és tartalmas leírása a Kelet világának...

A Magyar Szabadságharc története

Az 1848-49-iki magyar szabadságharc legérdekesebb története. A kulturális és politikai események bővebb krónikája...

Az Aradi Vértanúk Albuma

Az aradi vértanúk története. Az aradi vértanúk emlékei. Az aradi vértanúk emlékei. Az aradi vértanúk emlékei...

Röptében a Világ Körül

Diezes kiállítású, értékes ajándék. Egy-élt a szepet a hasznosul. 250 remek képben bemutatja a világ szépségeit...

Az Állatvilág pillanati fényképeiben

A képekhez magyarázatok. A képekhez magyarázatok. A képekhez magyarázatok. A képekhez magyarázatok...

Sarkányok országában.

Cholera kiállítású. Képek leírása. A képek leírása. A képek leírása. A képek leírása...

Dísz- és ajándékkönyvek:

Petőfi Sándor Székes közteményei. Bevezetéssel ellátta FERENCZ ZOLTÁN, Magyar művészek rajzaival...

Kisfaludy Sándor összes költeményei. Magyar művészek rajzaival. Előrajzzal bevezetéssel ellátta ZILAH K. BÉLA...

Schiller Frigyes költeményei. Fordította: DÓCZY LAJOS. Díszkötésben. 6 kor.

Tóth Ede munkái. (A Tolocz, A kintornis család, A falu rusza.) Díszkötésben. 6 kor.

Tóth Kálmán Székes közteményei. Két díszkötésben. 16 kor. világotól közteményei. Előrajzzal bevezetéssel ellátta ENDRŐDI SÁNDOR. Magyar művészek képeivel. Kötve 6 kor.

Deák Ferenc emlékezete. I. kötet. Gondolatok. Kötve 11 kor. II. kötet: Levélek. Kötve 10 kor. 40 fill.

Berzevici Dániel munkái. Díszkötésben. Ára 6 kor. Homorok illúziója. Ford. KEMENES (Kemp) JÓZSEF. Díszkötésben. 6 kor.

Dóczy Lajos munkái. CSÖK, vigjáték. Fűtve 4 kor. Díszkötésben. 7 kor. FAUST, Goethe tragédiája. Fűtve 6 korona. Díszkötésben. 9 kor.

Szécsény Mária. Színmű. Fűtve 4 kor. 60 fill. Díszkötésben. 7 kor. 50 fill. CARMELA. Fűtve 4 kor. Díszkötésben. 7 kor. BESZÉLYEK ÉS VÁZLATOK. Fűtve 4 kor. Díszkötésben. 7 kor.

SCHILLER KÖLTEMÉNYEI. Fűtve 6 kor. DÍSZKÖTÉS. 6 kor. VÖGYES PÁROK. Színmű. Díszkötésben. 6 kor. 40 fill. KÖLTEMÉNYEI. Díszkötés. 6 kor. 40 fill. UJLÓRÓ SZERELMEK. Vigjáték. Díszkötésben 6 kor. 40 fill.

ELLERON KIRALYJÁN. Vigjáték. Fűtve 8 kor. 60 fill. Díszkötésben. 5 kor. Radó Antal, Dalok és történetek. Díszkötésben. 8 kor. 60 fill. Alfred de Mussetből. Fordította: Radó Antal. Díszkötésben. 8 kor. Fildészből. Forditotta és fűtve: Radó Antal. Díszkötésben. 8 kor. 60 fill.

Shakspere remekel. I. Coriolanus. - Othello. - Romeo és Julia. Bevezetéssel ellátta: ALEXANDER BERNÁT. Díszkötésben. 10 kor. Moliere remekel. I. A fővány. Gilberti képeivel. - Dandin György. - A botanikai doktor. - A könyvesbolt. Bevezetéssel ellátta: HARASZTI GYULA. Képekkel. Díszkötésben. Ára 6 kor.

Időgen költők albuma. RADÓ ANTAL. Műfordítások a XIX. század lyrájából. Mannelmer, Cserepy rajzaival. Dombornyomással díszkötésben. 10 kor.

Költők albuma. Jelenkori magyar költők verseiből összeállította: RADÓ ANTAL. Díszkötésben 6 korona. Emlékbeszéd, amelyben a költők 9 kor. Kis negyedéren képes kiadás díszkötésben. 30 kor.

Leopoldi Szezes lyrái közteményei. Fordította: RADÓ ANTAL. Díszkötésben. 4 kor. 80 fill. Rákóczi Jenő színművel. Díszkötésben. 6 kor. Roffelt fényképek. Irt: RAKOSI VIKTOR. Díszkötésben. 6 kor. 40 fill.

Cyano de Bergeraco. Irt: EDM. ROSTAND. Fordította: ÁBRÁNYI EMIL. Fűtve 8 kor. Díszkötésben 5 kor. Argylus. Tündéresze 4 kézzel. Irt: JAKAB ÖDÖN. 8 színművel képpel és szövegrajzzal. Fűtve 6 kor. Díszkötésben. 10 kor.

Szilágyi és Hajmáskóti KÖLŐI beszédei. Irt: JAKAB ÖDÖN. Negyedrész rajzaival. Díszkötésben 8 kor. 60 fill. Komédiák. Irt: JAKAB ÖDÖN. Tull rajzaival. Ára fűtve 4 kor. Díszkötésben. 6 kor. 60 fill.

Falu. Irt: JAKAB ÖDÖN. Elbeszélések. Kinnak rajzaival. Fűtve 4 kor. Díszkötésben. 6 kor. 60 fill. Szécsény. Irt: ZSILINSZKY MIHÁLY. Fűtve 8 kor. Díszkötésben. 6 kor. 60 fill.

Művelődéstörténet. Irt: CZIGLER INOÁC. Díszkötésben. 5 kor. Budapest története. Dr. GÓCZ JÓZSEF-É. Kötve 3 kor. Díszkötésben. 4 kor. 60 fill.

Emka dalokkönyve. Szerkesztette: DEÁK GERŐ. Két és három szöveg komoly és világ dalok gyűjteménye. Díszkötésben 8 korona. Nyáregyálomra vegyes karok gyűjteménye. Díszkötésben. 4 kor. Kossuth Lajos élet és működése. Irt: GRAOZA GYÖRGY. Fűtve 5 kor. 60 fill.

Nevet Magyarországon. Szerk.: GRAOZA GYÖRGY. Egytelmes szöveggyűjtemény két kötetben. Második telentelem bővített kiadás. Garay Ákos és Tull Ödön rajzaival. A két kötet Ára kötve 14 kor.

Képeskönyvek:

Legújabb Föld-könyv.

Irt: ERŐS FERENC. Ára 7.20. Ugyanaz. Finom kiadás. 2. Mindentudó képeskönyv. Erődfelt magyar színművelés kézikönyve. Szerkesztette Farkas 2. részben. Egy-egy kötet kotta 4 korona. Mindkét rész egy kötetbe kötve 8. Pósa Lajos képes ABC-je. Nagy szék, gyönyörű színművelés. A képek alatti Pósa Lajos kedves versükkel. Színművelés kötésben. 1.90. Ugyanaz. Nagy szék, gyönyörű színművelés. (Elszámoltatás.) 3. Gini-Gini. A kisköztudós muzsika Pósa Lajos (Pósa Lajos), Tull Ödön rajzaival. Negyedéren. Gyönyörű színművelés. Vázonkötésben. 3.60. Aranypapagáj. Irt: Pósa Lajos. Nagy szék képeskönyv, 25 művészesen kivitt, pompás színművelés képesportál.

ugyanaznyit önálló lapon. Díszkötésben. 7.20. Tündérvilág. A gyermekvilág változatos képe. Irt: Kálmán Bécsi, (Mikszáth Kálmán). Negyedéren. Tündérvilág. A gyermekvilág változatos képe. Irt: Kálmán Bécsi, (Mikszáth Kálmán). Negyedéren. Tündérvilág. A gyermekvilág változatos képe. Irt: Kálmán Bécsi, (Mikszáth Kálmán). Negyedéren.

Állatvilág. Örökésképek. Házi állatok. Két kötetben. Állatvilág. Örökésképek. Házi állatok. Két kötetben. Állatvilág. Örökésképek. Házi állatok. Két kötetben.

Mindenféle állatok. Két kötetben. Mindenféle állatok. Két kötetben. Mindenféle állatok. Két kötetben.

Jó gyermeknek mutatás. Óvodai állatok képeskönyve. Jó gyermeknek mutatás. Óvodai állatok képeskönyve. Jó gyermeknek mutatás. Óvodai állatok képeskönyve.

könyvet verestékkel Radó Antallal. A B.C. szöveggel. Híresek kötetében. Állatvilág. Örökésképek. Házi állatok. Két kötetben. Állatvilág. Örökésképek. Házi állatok. Két kötetben.

Állatvilág. Örökésképek. Házi állatok. Két kötetben. Állatvilág. Örökésképek. Házi állatok. Két kötetben. Állatvilág. Örökésképek. Házi állatok. Két kötetben.

Székfűvek. Tréfás album. Székfűvek. Tréfás album. Székfűvek. Tréfás album.

Óvodai állatok. Képeskönyv. Óvodai állatok. Képeskönyv. Óvodai állatok. Képeskönyv.

Történelmi elbeszélések. Képekkel. Történelmi elbeszélések. Képekkel. Történelmi elbeszélések. Képekkel.

Erdélyi Magyarországon. Erdélyi Magyarországon. Erdélyi Magyarországon.

A Föld országában. A Föld országában. A Föld országában.

Uzsiszom Sicilia és Malta szigetein. Uzsiszom Sicilia és Malta szigetein. Uzsiszom Sicilia és Malta szigetein.

Ifjúsági iratok:

I szines és számos, a szöveg közt nyomatott képpel. Szines kötésben. Ugyanaz negyedéren. Képekkel. I szines és számos, a szöveg közt nyomatott képpel. Szines kötésben. Ugyanaz negyedéren. Képekkel.

Kalendárium. Kalendárium. Kalendárium.

Az ifjúság számára. Az ifjúság számára. Az ifjúság számára.

Az ifjúság számára. Az ifjúság számára. Az ifjúság számára.

Meséskönyvek:

Legjobb magyar mesék. Legjobb magyar mesék. Legjobb magyar mesék.

Andersen mesék. Andersen mesék. Andersen mesék.

Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések.

Mesék és történetek. Mesék és történetek. Mesék és történetek.

Legjobb magyar mesék. Legjobb magyar mesék. Legjobb magyar mesék.

Andersen mesék. Andersen mesék. Andersen mesék.

Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések.

Mesék és történetek. Mesék és történetek. Mesék és történetek.

Tündérvilág. Tündérvilág. Tündérvilág.

Háromszáz Egypont-mese. Háromszáz Egypont-mese. Háromszáz Egypont-mese.

Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések.

Mesék és történetek. Mesék és történetek. Mesék és történetek.

Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések.

Mesék és történetek. Mesék és történetek. Mesék és történetek.

Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések. Mesék és elbeszélések.

Mesék és történetek. Mesék és történetek. Mesék és történetek.

I szines és számos, a szöveg közt nyomatott képpel. Szines kötésben. Ugyanaz negyedéren. Képekkel. I szines és számos, a szöveg közt nyomatott képpel. Szines kötésben. Ugyanaz negyedéren. Képekkel.

Kalendárium. Kalendárium. Kalendárium.

Az ifjúság számára. Az ifjúság számára. Az ifjúság számára.

Az ifjúság számára. Az ifjúság számára. Az ifjúság számára.

olvasmányok az ifjúság számára.

olvasmányok az ifjúság számára. olvasmányok az ifjúság számára. olvasmányok az ifjúság számára.

olvasmányok az ifjúság számára. olvasmányok az ifjúság számára. olvasmányok az ifjúság számára.

olvasmányok az ifjúság számára. olvasmányok az ifjúság számára. olvasmányok az ifjúság számára.

olvasmányok az ifjúság számára. olvasmányok az ifjúság számára. olvasmányok az ifjúság számára.

FISCHER SIMON és TÁRSAI

Magyarország legnagyobb selyemáruházában,

Budapest, Bècsi-utcza 7. sz. és Deák Ferencz-utcza 12. sz.

OCCASIO eladásra kerülnek

selyem, bársony, plüss, függöny- és csipkekelmék.

Mindennemű maradékok bámulatos olcsó árakban.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltenek.

As „ATHENAUM” írodalmi és nyomdai részvénytársulat kiadásában megjelent:

Köszöntő-könyv.

Irták

Loekel Henrik és Roboz Andor.

Ára köve ezüsz borítékkal 1 korona 40 fillér.

Tartalmas verses köszöntőket gyermekek részére, mindenféle alkalmakra, szülőkhöz nagyszülőkhöz, mindenféle rokonsághoz, barátokhoz, ismerősök, tanítóhoz stb.

Kapható a kiadó-társulatnál Budapesten, VII., Kerepesti-út 14. szám, és minden könyvkereskedésben.

Magy. kir. államvasutak. Üzletvezetőség Aradon. 30825. sz. I.

Pályázati hirdetés.

A magy. kir. államvasutak Piski állomáson lévő pályavendéglő bérletére ezenel azt ajánlatu pályázat hirdetetik.

A bérlet három évre kötöttek.

A bérleti feltételek a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének I. osztályában a rendes hivatalos órákban megtekinthetők, vagy kívánatra postán megküldöttek, miélt is ajánlatotvökröl feltételezettek, hogy azokat ismerik és egész terjedelmükben kötelezőnek elfogadják.

Az I. koronás bélyeggel ellátott és Ajánlat a piszki pályavendéglő bérletére feliratú borítékba zárt ajánlatok lepecsételve 1902. évi december hó 23-án déli 12 óráig alulírott üzletvezetésnél átlatásos (I) osztályánál nyujtandók be.

Bánatpénz fejében 400, azaz negyszáz korona köszpénzben, vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban, legkésőbb f. évi december hó 23-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége gyűjőpénztárnánál Aradon letendő.

Takarékpénztári betétkönyvek lelet gyánant nem fogadhatnak el.

Az ajánlatok közt a választás szabádon, a bérletesszere való tekintet nélkül történik.

Arad, 1902. évi november hó 20-én.

A m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége. Utánnyomás nem díjazt.

Legcélszerűbb karácsonyi és ujévi ajándék!

Saját készítményü férfi- és fiuruha-áruháza.

LUKÁCS GYULA

térszabó (ezelőtt KRAUSZ LIPÓT FIAI)

BUDAPEST, Kossuth Lajos-utcza 18.

(Az Udvari-kávéház mellett.)

Dus választék ru- és gyermekruhákban!

Mérték szerinti megrendelések jutányos áron eszközöltenek.

Vidéki megrendelések pontosan és lelkiismeretesen eszközöltenek.

Mintákat kívánatra bérmentve küldökö.

Minden darabon a szigoruan szabott ár látható.

Téli kabát	12 frt
Sacco öltöny	12 >
Jaquet	20 >
Ferencz József-öltöny	25 >
Salon	28 >
Frack	30 >
Smoking	20 >
Nadrág	5 >

Raglan és Derby	12 frt
Atmeneti double-kabát	14 >
Gazdasági kabát	8 >
Börkabát	25 >
Vadászkabát szőrmeből	18 >
Városi bunda	40 >
Utazó	35 >

Bársony-, piquet- és divatszövet-melények.

PAPIER WLINSI

Több mint 30 ezteudeje esmlatlan szor, hogy a meil bñntalmát, náhat, nyakfájást, szemzámást, fogszegélyt és leggyorsabb módon gyógyítsák. Jöszök a Wlinski nevet körn.

Paris, 31 Rue de Seine, Paris.

Kapható Budapeston Török Józsefnél.

Segítsetek!!

Ki rajtam segít, magán segít!

Hogy munkásimnak, a kik gyáramban nikalmazva vannak, állandó munkát biztosíthassak, kénytelen vagyok sok ezer pár saját készítményü oizmamat és cipőmet saját előállítású árban eladni, hogy veükörömet minél jobban kiterjeszthessem.

- Hallás-celma, térdig érő, kördökölü bagarabórral 3.90
 - Bagarabórral 3.90
 - Bagarabórral egy dróbból, víz-Állásban, 8-soros talppal 7.-
 - Vix borjú, fényes, tisztítani való, kemény v. puha szárral 9.-
 - Örselek ezüsz kemény vagy puha szárral 9.-
 - Pincóska 15-20 évesnek 4.50, 10-15 évesnek 2.20, 4-10 évesnek 3.-
 - Női hallás-celma, kördökölü, bőrrel és fűszállel 3.90
 - Az 4-soros ezüsz bárnyibőr-béleléssel 1.50 fittal, cipő 60 krral több.
 - Uraknak posztó, kördökölü bagarabórral, igen vastag víz-Állásban talppal 3.90
 - Uraknak posztó, kördökölü orozslakkal, igen vastag víz-Állásban talppal 3.90
 - Bagarabórral borított cipő, vízálló, dupla talppal 3.90
 - Vix borjú, fényes, tisztítani való borítva vagy anélkül 3.90
 - Bralonlakk dugos v. fűzős elegans 3.90
 - Chevreaux dug. vagy fűszálvaló gavalloérok 4.-
 - Poztó láncoknak szarvasbőr 3.90
 - Alacsony posztó oizma, fűz- és bőrláppal pincőrékek is igen ajánlatos 2.90
 - Valódi pletvári gummi galonni uraknak 1.50 nőkné 1.40
 - Valódi oizmény talppal 30 krajczár drágább.
 - Nőknek: Posztó, zergő-borítással v. fűszálvaló 3.-, orozslakk-borítás 3.90
 - Riz dugos vagy fűz 3.90
 - Chevreaux dugos, fűszálvaló vagy gombos 3.60
 - Posztó zergőbőr borítással, bárnyibéleléssel 4.-
 - Posztó (schlinges) 2.90
- Arjeszveket több 100 ábrával látnak.
- Agulár Dávid** BUDAPEST VII. KER., Erzsébet-körút 6. sz. Vidéki megrendelések lelkiismeretesen lesznek teljesítve. Nem letesztó visszavontok, kiscserélek vagy visszadom a pénzt!

"RICY" valódi amerikai rágó gumü.

"RICY" az különbözesség, melyet csak négnak, de nem nyelnek is.

"RICY" tisztítja a szájat és a fogakat, eltünteti minden szájírást és rendkívül édesítenet.

"RICY" rágná folytán megkönyvüli a nyálképződést és az által elősegíti az emésztést.

"RICY" nélkülözhetetlen körözéporozónak és túrlaknak, ugyszintén egyedülü pótlója a dohány túrlaknak.

"RICY" a következő nyelőkben van forgalomban: "Fodormenta", "Futti-Frutti", "Medvekor", "Bóza", "Doblya", "Marancs", "Kola" és "Kokár".

Kapható minden gyógyszerárban, drogus-, húsz- és csomagolóhelyben. — Veszéközpontosság Magyarországon: Török József gyógyszerár, Bpest, Király-u., Kochmeister-Friedrich utoda, Budapest, Arany János-utca, Klein és Bümel, Budapest, Kerepesti-út, Erzsébet-körút, Budapest, Muzsum-körút 53. Angyal és Antal Gyógyász, Bpest, Deáczintó-u.

32 koronáért!

készít remek szabású öltönyt, felöltöt vagy téllkabátot valódi gyapjuszövetekből

Blum A.

elismert fővárosi műszabász.

VII., Szövetség-u. 28a.

Azon kívül!

3.50 frt-ért küld utánvétell egy teljes férföltönyre a legjobb és legdivatosabb szövetekből 3 méter finom szövetet; rendelésnél a szín megnevezhető; a legnagyobb szakavatottsággal lesz kiválasztva és a rendelőnek azonnal elküldve.

Számos elismerő levél tisztelembe megtekinthető!

MAGYAR

Fém- és Lámpaáru-Gyár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Ous választék mindennemű

Légszész-, villamos- és petroleumvilágító-testekben

a leggyorsabb kivitteltől a leghazábbig.

KIRÁLYOLAJ

biztonsági petroleum.

Fémdeizműtárgyak.

Raktárak Budapeston:

- II. Fazekas-tér 3.
- V. Gizella-tér 1.
- VI. Teréz-körút 1 a.
- VIII. Üllői-út 2. (a Kálvin-tér sarkán).
- X. Jászberényi-út.

Vidéken:

- Debreczen: Simonffy-utca.
- Kolozsvár: Wesselényi-utca 20.
- Pozsony: Lórinekapu-utca 1.

Kérjen csak!

RECHER FELE

KESERÜT

MAGYARORSZÁG

Tessék megkóstolni azután illekezni!

Raktár Budapeston: Lobmayer J. T. Károly-körút 18. Nagyszobán: Winkler József.

LEGDUSABBAN FELSZERELT

URI-N. ÉS GYERMEK

CZIPO RANTAR

RÉMI JÓZSEF

BUDAPEST

VIKER

DOROTTYA

UTCA

VALÓDI SZÉPÉTERVÁRI

HO-SÁRZIPO

NYAG RANTARA

Egyedül állásfűtése a hírneves amerikai apóknek Hanna & Son, Brooklyn, New-York.

A szenvedő emberiség öröme!

Dr. Garai Antal szeges hírt szakorvos, ki már 20 éve működik a téren, elhisztette, hogy a

Népszerű Utmutató

a neml betegségek s ezek faszorú gyógykezeléséhez címü könyv 200 oldalra terjedő munkája 30-ké kftásként méltó megtanulásiére a még közzéltet levő példányokat teljesen ingyen

bocsátja a szenvedő emberiség rendelkezésére. A könyv tartalma az összes tízkes betegségek (Göndör, álom, magánítás, huyosófolys, nyugosószéklet, élyengélt (szélerő, bujafokosy (szphilia, fehérfolys stb.) slapos széklet) és legújabb ésszerű gyógy módját. Több ízben érta mindenkéi utáni előbb, hogy azaz becses munkái (voltt ár 2 frt 60 kr.) díjazatlanul megkaphass. Portó fejében 20 fillér bélyeg küldendő. Széküldés zárt borítékban. Cím:

Dr. Garai Antal

Budapest, VI. ker., Andrássy-út 24. sz., hol egyezsemind a felsorolt betegségek ellen a munka szerzője naponta rendel d. e. 10-4-ig és 7-3-ig este. Levélökre azonnal válaszol gyógyászati gondoskodók.

Minden szöveges hirdetés... naponraile betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fillér.

HÍRTELEK

A hirdesekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: Jöszekörút 18. szám.

Levélnél tudakozódásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyegzet kell mellékelni. Tudakozódásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatalnál mindig közölni kell.

Apró hirdetéseket központi irodákban és eredeti nyugalom mellett még a költségvetésükben lehet felváltani.

Breuer névker... dohányszerű... Tere-kört 54. szám alatt.

Deutsch Miksáné... Andrássy-ut. 35.

Eckstein Ernő... V. ker. Fűző-utca 4. szám.

Engelmann Mór... Győrszentgyörgy.

Frank Pál... Kálmán-ter 2. szám.

IV. Gróf Cziráky-féle palota... Kossuth-Lajos-utca. Kigyó-ér.

Fischer J. S. D. K. Károlyi-utca 10. szám.

Goldberger Mór... Károlyi-utca 10. szám.

Hassanich és Vogler... Károlyi-utca 10. szám.

Jambrikovits... Károlyi-utca 10. szám.

Kernberg Rozália... Károlyi-utca 10. szám.

Leopold Gyula... Károlyi-utca 10. szám.

Hesse Rudolf... Károlyi-utca 10. szám.

Heczi Antal... Károlyi-utca 10. szám.

Hornok A. J. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

H. H. H. Károlyi-utca 10. szám.

Karácsonyi... és újévi ajándékok legelőször...

Hölgyeknek... megváltó és tanácsok nyújtók...

Szűkök!... Tansmányokhoz elmaradt a...

Külföld... Itálók és dék árban, egy...

Singer-varrógépek... felújított és újakkal...

Szabók... ügyes, a legkímélőbb...

Okleveles... tanítók és tanítónők...

Hegedű-oktatás... felálló zenekarral...

Fodrászok... rendkívül ügyes, im...

Butorok... Hálá, ebéd-elberendezés...

Magnávizsgálók... börtény, vasúti alát...

2 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

3 drb nagy... és 2 drb kisebb...

100 millió levelezőlap... A legújabb, legzsebé...

Téli kabát... 5 frt... Téli nadrág... 2 frt...

Mielőtt... A H-patkosark...

Butorok... divánok, matracok, fűg...

Nathán Ignácnál... Budapest, VII., Erzsébet...

Bécs... Continental-szálloda

Leónhardt & Co. Berlin-Schöneberg.

Szépirásis... Leltékimeretes tanításom...

Tokaji bor... Saját termelés 1898. évi...

Datolya... 5 kg-os csomag datolya...

Gummi... Kávét, tea- vagy csomag...

Anton Wulz Triest.

Kipróbált... legjobb reuma szesz...

Radványi L. kecskényi és kötszergyáros.

Pécsi... Tiszta, pormentes; szépen...

Butor... Hálószoba, kócska, szőnyeg...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Fordítások... Minden háztartásban...

Egy kis ipartelep... minden háztartásban...

Karácsonyra! Carlo Gortan Triestben.

Magyar Könyvtár... Szerkesztő: Radó Antal.

Lampel R. (Wodianer F. és fia) es. és kir. udv. könyvkereskedő.

Budapest, Andrássy-ut. 21.

Történet, irodalom és műtörténeti, bölcsészeti, természettudományi, szónoki munkák és utóiratok.

IX. Abrányi Kornél. Képek a magyar zenéről. (176)

Apor Péter. Munkái. (183)

Apollon Albert gróf. Valószínűleg. (271-272)

Bécsi Képes Kronika. (188)

Cseres. Az öregpár. (63)

Cornelius Nepos. Híres férfiakról. (201)

Cseres Mihály. História. (12)

Estudok és esküdtbírák könyve. (155-156)

Falk Miksa. Praxel király. (64)

Falussy F. A Téli Éjszakák. (61)

Fiammarion. Cellages esték. (37)

Gallóczy Marzio könyve. (154)

Graetz király. (239)

Gröszky. 1848. március 15. (196)

Juras. Katona József élete. (152)

Kanizsy Ferenc levelei. (130)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Károlyi Antal. Pázmány Péter élete. (104)

Füzetelt a „Patria” irodalmi világot és nyomdai részvételével Budapest, LX, Ullói-ut. 26.

MESE

A vörös bika.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy lány, az nagyon, de nagyon szegény volt. Meghalt apja, anyja s nem volt senkije, semmije. Mit tehetett szegény lány, kapta magát és elindult világgá, hátha talál valahol valami szolgálót.

Ment, mendegélt jó sokáig, utoljára odaért egy erdőbe, ott volt egy kis ház. Bemege, hát egy csunya, csunya öregasszony volt benne. Fél szeme volt a homloka középen és az orra egész az álláig lefogott. Megjött a szegény lány, mikor meglátta, de azért nagy félve mégis odaköszönt:

— Jó napot adjon Isten!

A csunya öregasszony dehogyan köszönt volna vissza, hanem mérgesen rámondott:

— No, mit akarsz?

— Jaj, azt mondja, szegény lány vagyok, elindultam világgá, hátha megfogadnának valahol szolgálónak.

— Ha más bajod nincs, hát itt maradhatasz nálam is. Van egy vörös bikám, azt hajtsd ki mindennap legelni.

Jól van, ott maradt a lány. A csunya öreg asszony lement vele az istállóba, ott volt egy vörös bika száz láncal lekötözve. Csak úgy futta ki a tüzet az orra lyukából, a szeme csupa vér volt, nagy, hegyes szarvát pedig erre-arra forgatta.

Az öregasszony lekötött a falról egy hétréti korbácsot s úgy elverte vele a bikát, hogy csupa szij dagadt ki a hátából. Mikor ez megvolt, eloldozta a láncokat és még egy párt vert rá, úgy hajtotta ki az istállóból, aztán odaszólt a lánynak:

— Most csak hamar menj utána s estére hajtsd vissza!

Féltében még a foga is vacogott szegény lánynak, de mit volt neki mit tenni, ment a bika után. A bika pedig szaladt, szaladt, míg kiért az erdő szélére, jó füves mezőre. Itt megállt és nézett vissza, jön-e a lány.

Jött ám szegény, de inkább volt holt mint eleven, mert azt hitte, mindjárt agyonökleli, agyontiporja az a rémítő vörös bika.

De nem bántotta bizony. Odament szépen elejbe, megnyalagatta a kezét, aztán megszólalt, mintha ember volna:

— Ne félj, nem bántalak. Régen várlak már tégedet. Láttad-e, az a csunya öregasszony, akithez szolgálatba álltál, a vasorru bába. Hát esztendője tart már itt az istállójában, mindennap agyon-meg agyonvagdal. Kilenek-kilenek szolgálót fogadott már mellem, mind ugyan kellett tipornom, hogy az az utálatos teremtes megehosse. Te voltál a századik, de tégedet

sem bántalak, ha megigéred, hogy megteszed, amit mondok.

A lány megígérte, hogy mindent megtesz, csak mondja.

— No, ha megteszed, hát vigyázz rám. Mivel tégedet nem bántalak, nekem kell meghalnom. Ha meghaltam, ne tégy egyebet, csak csavard le a jobb szarvannak a hegyét.

A lány sirt, rítt, hogy dehogyan haljon meg szegény bika, inkább tiporja őt is agyon, mint a többi szolgálót, de a bika azt mondta:

— Tédd meg, amit mondtam, aztán most hajtás haza.

Nehéz szívvel hajtotta haza szegény lány a vörös bikát, a vasorru bába meg már várta őket. Ugy állt a csunya asszonynak a szeme, mint a vasvilla, szidta a bikát, mint a bokrot, aztán megint lekapta a hétréti ostort a falról és verte, verte, hogy a vér is kiesorgadozott a bőre alól. Mikor ez megvolt, szóz láncal megint odakötözte a jászolhoz.

Másnap is úgy volt a leány kiment a bika után a mezőre.

— Mára meghalok, azt mondta a bika, de ha jól akarsz, úgy tégy, amint mondtam.

Alighogy azt mondta, borzasztó dongás volt a levegőben. Mi lehet az? Mi lehet az? Rémitő egy darázs röpködött oda feljűk; ez volt a vasorru bába. Amint a bika meglátta, keservesen elbődítette magát, aztán szaladt, szaladt, ahogy csak a lába bírta, a nagy darázs meg utána. Addig, addig, hogy előbe került a bikának és egymásután mind a két szemét kiszúrta.

A vak bika még egy nyargalt egy darabig, a darázs meg egyre kergette, utoljára odahajította egy mély szakadékhoz, azon leesett, összezúzta magát és meghalt.

Szegény lányban még a vér is meghűlt. Jó sokáig el se tudott mozdulni a helyéről, hanem aztán nagynehezen mégis összeszedelőzködött és elindult, hogy majd megnézi, mi lett a bikából.

Mikor meglátta, olyan keserves sírászt tett, hogy no. Ott sirt jó darabig, aztán eszébe jutott, hogy mit kell neki tenni. Odament a bikához, leesavarta a jobb szarvának a hegyét és etette a keblébe.

Este alig mert hazamenni. Jaj, mi lesz vele, hogy bika nélkül jön haza, bizonyosan agyonüti az a csuf teremtes! De már mindegy, azért csak hazament.

Hát amint hazaért, mi történt? Nemhogy verést kapott volna, hanem a vasorru a zörgőzörgő csontok kezével még mag is cirógatta.

— Jól van lányom, úgy köllött annak a gonosz bikának. Tudom, hogy vége van, mert különben itthon volna. Derék lány vagy, most már tovább is megártalak szolgálónak.

Gonosz volt a vasorrunak még a zuzája is. Dehogyan elarta szegény lányt megtartani, hanem őt le elverta pusztítani, csakhogy otthon nem volt bűntudalma. Másnap reggel azt mondta neki:

szere, mint valamely csudálatos, boldogító könyv-látogatás.

Féde csodálkozva nézett atyjára. Hogy történt, hogy atya, aki különben oly nyugodt és oly apatikus, egyszerre átszellemült hangon beszél? Talán bánatos szívében oly hurt ütött meg, amelyből a letűnt évek boldogsága hangzott újra? Soha, soha gyermekora óta nem volt atyja közt és közte oly korán elhunyt anyjáról...

— De... — folytatta dr. Wegener, — szemöldökeit sötétlen összehúzva, ez a csodás szent szerelem szerencsétlenségévé válik, ha nem számol a reális viszonyokkal, vagy ha vakon, bekötött szemekkel tapogatózik. A szerelemnek látnia, mérlegelnie és vizsgálnia kell. Nincs nagyobb szerencsétlenség a világon, mintha két ember érzelmeik ébredésére egymáshoz láncolják magukat, hogy aztán, ha már késő, belássák, hogy koruknál, jellemüké, temperamentumuknál és életszokásaiknál fogva nem illenek egymáshoz.

Az öreg arcát beteges pir borította el, egész teste remegett. Hirtelen felkelt és a szavakkal: Egy pillanatra! — gyors léptekkel a szomszédos dolgozószobájába ment.

Néhány pillanat múlva visszatért s egy kék füzetet hozott reszkető kezében. Atnyujtva leányának a füzetet és kezét mintegy áldólag a szőke fejre tette, így szólt:

— Ezekre a lapokra, édes gyermekem, már évekket elzött feljegyeztem a romantikus szerelemtől szerzett tapasztalataimat és megfigyeléseimet. Akkor, amidőn ezt leírtam, attól féltem, hogy nem fogom megérni azt az időt, amikor te is megtalárod azt a férfit, aki elválaszthatatlan élettársad és gyermekeidnek atya lesz. Azt akartam tehát, hogy hangom síromon túl is tanácsal álljon melled. De ha a sors a remélt célon túl meghosszabbítaná életedet, át akartam neked adni ezt a könyvet azon a napon, amelyen betöltöd huszadik évvedet. A minap születésed napján megfeledeztem ez elhatározásomról. Orvendek, hogy most te eszembe juttatad. Mert nagyon szeretném, ha addig,

— Menj ki lányom az erdő szélére, ott van egy nagy béka, az az én fejsz tehenem, azt fejd meg.

Csodálkozott szegény lány, hogy miféle fejsz tehenem van ennek a vasorru bábának, de azért kiment az erdőszélre.

Tyűh, micsoda egy béka volt ottan! Volt akkora, mint egy esztendő borju és tátogatta a száját. Ez volt a vasorru bába. Béka képében akarta bekapni szegény lányt.

No hiszen megijedt, mikor meglátta. Dehogyan jutott eszébe, hogy meglelje, hanem egy esztendő onnan, mintha a törökök kergettek volna! De hiába szaladt, a béka utána tettegett és azt kurutyolta:

Kuruty, kuruty, állj meg, Brekekeke várj meg!

De bizony nem állt meg, de bizony nem várta meg, hanem annál jobban szaladt. Mikor legjavában szaladt, egyszerre csak megbotlott és kileszt a kebeléből az a szarvhegy, akit a bikáról esavart le. Ha meg is volt jvedve, azért azt a szarvat ott nem hagyta, hamar lehajolt érte, fölvetette és mivel tele lett porral, megráztta.

Hát amint megrázta, mi történt? Akár hiszitek, akár nem, de úgy láttam, mint most, abból a szarvból abban az szempillantásban egy gyönyörű aranyzarvu bika ugrott ki.

Mikor a tettegő béka észrevette az aranyzarvu bikát, hirtelen megrázködött, mennyő nagy farkas lett belőle és neki az aranyzarvu bikának.

De biz' ez nem ijedt meg a maga árnyékától. Félkapta a farkast a szarvára, egyet lódított rajta, földobta az égig, aztán mikor leest, úgy, hogy nagyot nyekkent belő, össze-vissza tiporja, hogy mindjárt vége lett.

Kipusztult a világból a vasorru bába.

Mikor vége volt a csuf teremtesnek, az aranyzarvu béka odafeküdt a lány elé és a kezét nyalagatta. Amint javában nyalagatta, észreveszi a lány, hogy nini ennek az aranyzarvu bikának a nagy viaskodásban letörtött a szarvu hegye!

Eszébe jutott, hogy talán azt kellene a helyére tenni, akit a kebelében tartott. Hát amint odatette, mi történt? Olyan szép király lett egyszerre abból az aranyzarvu bikából, hogy széles e világon se volt párja és azt mondta:

— Te mentetted meg az életemet, te szabadítottad ki annak a gonosz vasorru bábának a körme közül, mivel megfogadtad a szavam. Most már gyere velem az edes apám országába.

Volt öröm, mikor hazatért a királyfi. Elmondta, hogyan volt vörös bika képében elátkozva a vasorru bába házában és hogy ez a lány mentette meg.

Mindjárt papot hoztak, a szegény lányból királyné lett és megvolt a hetedhét orszagra szóló nagy lakodalom. Hét cigánybanda húzta és

míg nálad leszek, mindarról megkérdezhetnél, ami előttem e lapokban furesnak tűnik föl, vagy amit nem értesz... Olvasd el gondosan e feljegyzéseket... és azután beszéljessük róla... mint két jó barát, nyíltan és becsületesen... személyes felénység nélkül... Ha pedig már a legközelebbi napok eszakitánának töled...

— Hogy... hogy beszélhetsz így édes atyám, suttaga a lány, miközben fejét apja mellére hajtva, keserves zokogásba tört ki.

Az aggyátny szelíden megsimogatta a leány fejét, mint ahogy az ember a kis gyermekeket elalattai szokta.

— Orvos vagyok, leányom és tudom, hogy oly betegséget hordok magamban, amely ellen nincs segítség, amely minden pillanatban elszólíthat az örökkévalóságba. Azért... ha bekövetkezik az elkerülhetetlen... igérd meg, hogy annak a férfynak, aki eljön érte, hogy felesége légy, nem mondasz előbb igent, míg újra és újra tanácsot nem kéri től az elapoktól. Igérd meg ezt nekem. Az egyetlen kívánságom még e földön az, hogy egykor boldog légy... boldogabb, mint...

Odanyújtotta reszkető kezét leányának. Frida szóltanul ajkaihoz vonta a drága kezét és hálás csókokkal borította el.

* * *

Konicki Vanda a vacsora után visszavonult szobájába, és apja az új gyakornokkal átment az alezredes dolgozószobájába, hogy feltevése előtt még egy-két pohár sörrel előlegítsék éjeli nyugalmukat. Miután illatos szivarfüst mellett sok mindenféléről elbeszélgettek, az előjáró azt kérdezte a hadnagytól:

— Hogy van fogadta önt ma délután a rosen-thali remete.

Arthur híven beszámolt a tapasztalatról. — Hiszen ön akkor pompás hatást gyakorolt az örege. Rendesen nem tűr uj ismeretségeket.

— Távózóban felszóllott, hogy ha csak időm engedi, látogassam meg minél gyakrabban.

REGÉNY

A sötét titok.

— Bűnügyi regény. —

(24)

Az öreg orvos Sellin távozása után a tompa érzéketlenség állapotába esett... összerokkadva ült széken. Feje mellére hanyatlott és kezei mozdulatlanul pihentek a szék karfáin. Csak szempillánatnyi gyakori hunyorogtása és ideges rángatózása, mely néha-néha átjárta sovány, eres kezét, árulta el, hogy még van élet e fáradt aggyátnyában.

Bizonyára most először életében nem figyelte Frida édesatyjának szomorú állapotát. Először életében volt annyira elfoglalva a saját belső életével, hogy megfeledkezett a külvilágról. Csak hosszú hallgatás után szólt meg újra, a nélkül, hogy fölemelte volna az asztalra hajolt fejét.

— Mondd, papa, hiszed-e, hogy van szerelem, amely az első látásra támad?

Dr. Wegener összerázködött, aztán kényesenedett kissé és kezével homlokát és szemét törölgette, mintha el akarná onnan üzni terhes gondolatait és látományait.

— Hogy mondtad, édes gyermekem? hangzott nesztelenül keskeny ajkairól. Meghatóan gyöngéd viszony volt apa és lánya közt. Az apai tekintély fitogtatása épp úgy hiányzott belőle, mint a fiatal leányok szokott titkolódzása a szülők előtt. Ezért érthető, hogy Frida újra megismételte azt a kérdését: Támad-e szerelem az első látásra?

— Bizonyára gyermekem, válaszolt hosszú szünet után az orvos. Söt tapasztalataim alapján én ama filozófusok és pszichológusok mellé álllok, hogy éppen az ily szerelem az egyedül igaz. Az ily szerelem fenszöges és szent, úgy hat az emberi

annyi étel volt, hogy az volt a legboldogabb, aki a legkevesebbet ehetett.

Talán még most is esznek, ha el nem hagyták.

KÜLÖNFÉLÉK

Tristia.

I.

Tengermorajlást űz ide a szél,
Zsongva kesergő, áhatatost,
Mint hogy az éjbe leíprótt ábrándot
Csöndbe' siratna valaki most.

Mintba az alkonyat árnya rezegne
Züppedő, árokpárti siron
S hullna zizegve az ócska keresztre
Egy-egy lehervadt rózsaszírom ...

II.

Ti fénybe fürdö, búszke halandók,
Kiket szolgál a hír, a pénz, a csók,
A kiknek gondba még fejk se föl:
A lét öröme nem tiétek,
Kik megfuttok a fájdalom elől ...

Kiket örökszomorúság megejt
S fel kell, hogy hajtsuk az örömkhelyt,
Mit emberistenek nyujtnak nekünk:
Miénk a lét teljes gyönyöre,
A kik gyótródnak, akik szenvedünk!

Balla Ignác.

+ Tigris-kaland. A francia lapok a következő vidám történetet közlik: Conde község orvosa néhány nap előtt vígan kocskázott hazatél az országúton, amikor az egyik bozótból hirtelen egy hatalmas bengáliai tigris ugrott elő, rávetette magát az orvos lovaira és szétmárcangolta őket. Az orvos e közben szerencsésen megmenekült. Conde községben senki sem hitte el a kalandját és senkinek sem volt kedve tigrisre vadászni. Az orvos erre Chalonsba ment, ahol a város lakosságát már nagy izgalomban találta. Itt eihitték a kalandját, mert már két nap óta keresték a vadállatot, amely egy vándorállatszerelgőtől szabadult el egy országúton. Az orvoslan együtt. Az országán, úgy látszik, rögtön megbánta a kalandot, mert az állatszeldítő első hívé szavára csendesen visszasompolygott kretcébe. A tigris azonban ki akarta használni az önkényes szabadságot és nekivágott a világnak. Előszörban egy mérszárékban tört be, ahol megezte a beeszteakéket és coteletteket; mikor pedig a mérszáros kutyája nagyon barátságatlanul morgott és ugyancsak vicsoargatta a fogait, nagyon kíváncsi lett a kutyaposenyére. Felállta a kutyát is úgy, hogy csak a csontjai maradtak meg. Ezek után tovább folytatta körútját, tisztos távozásban követve a csendőrököt. A várost elhagyta és

amikor a csendőrök szem elől tévesztették, találkoztak az orvossal. Másnap reggel szétépett egy pár juhot és mikor a pásztor el akarta zavarni, beharapott a combjába, de egyébként nem bántotta. Visszatért a juhokhoz és vígan reggelizett a busukból. A csendőrök itt végre ráakadtak és leölték az okatlan tigrist.

+ Su-He-Fu. A pétervári Nite közli, hogy meghalt Su-He-Fu, aki egyik legügyesebb katonája volt a kínai hadseregnek. Az orosz hadsereg mandzsurszagi táborozása alatt Su, kikélelendő az ellenség hadállását, parasztruhába öltözött s az orosz hadvezér elé járult, hol panaszt tett, hogy orosz katonák kirabolták s marháit elhajtották. Az orosz generális vezető adva mellé, utasította, hogy vizsgálja meg a tábor, hátha megleli ellopott jószágait, vagy felismeri a reblást eikövető katonákat. Su, miután az egész tábort bejárta, siránkozva jött vissza, hogy sem lopott jószágait nem lel, sem a tolvajokat nem tudja felismerni. Mig azonban a tábort bejárta, jól szemügyre vette az orosz hadállást s szabadonbocsátása után hadserege élére állva, megütöztött. A gyakorlatban kínai had azonban megveretett s maga Su is fogságba esett. Felismertetvén, a Kitev hadihajóra vitték, honnan a háboru befejezése után szabadon bocsátották, s visszatért Kínába, ahol ügyes cseléért honfitársai állandó ünneplésének volt részese.

+ Az égő Tisza. A holt Tisza közelében lakó gyermekek csodálatos jelenségre bukkantak. Most, hogy beállt a Tiszának ez a holt ága a gyermekek a jégén csuszkálva játszadoztak. Itt-ott betörték a jeget, s egyikük égő gyujtót tartott a nyílás fölé, amire láng csapott fel és jödeig égett. Ennek a jeldezésnek a híre gyorsan terjedt a gyermekek közt, akik sok helyen léket vágtak a jégén, a kiömlő gázt meggyujtották és melegedtek a kékes lángjánál. Ha kialudt a láng, beleujtják a lékbe, amelyből ismét kicsapott a láng, ha égő gyujtót tartottak oda. Ez az érdekes dolog azt bizonyítja, hogy a holt Tiszának ezen az izsapos és szinte moosaras részében a talajból valami gáz jelődik, amely a jégrétege miatt el nem illanhat és ezért a víz és a jég között levő szabad részen összegyűl. Ha azután léket vágnak a jégén felszál és meggyujtható. A tisztapartiak különböző bamonátok tűznek a dologhoz. Néhol lidérotiznek tartják, más-hol háborut jösoznak beléle. Vannak olyanok is, akik azt hiszik, hogy azon a helyen kincs van elásva.

+ Az élelmes pap. Egy németországi kis városban történt meg ez a mulatoló kis történet: Az ottani lelkész nagyon bosszantotta, hogy szomszédjának tyukjai folyton a kertjében voltak és olt kapargáltak enniválással. Sokszor felszólította szomszédját, hogy csináltassa meg hiányos kerítését, amelyen keresztül vígan sétálhattak a tyukok. A szomszéd azonban rá se hallgatott. Egy napon pompás öltetével sággal mentette ki magát, jó éjt kívánt gazdájának és aludni ment.

Az alezredes mosolyogva nézett utána. — Senkinek sem kívánom oly tiszta szívvel a szöke Fridát, mint ennek a derék embernek, — mormogta maga elé, — senki sem viselne ugy gondját és ilyen ember kár a nyugtalan rendőri életnek.

Artur még sokáig izgatottan járt föl s alá szobájában. Sikerült elhallgatniatna lelkeben a feltételesség jeleit és mozdulatait köteleseggére, a gyilkosság kiderítésére is koncentrálna... Holnap megint elmegy Rosenthalba... Krause Meta oly fureszt viselkedett! Talán ismerte a szürkelovos urat? Vajjon nem ez a lovas volt-e a fiatal, előkelő ur, aki miatt oly boldogtalannak érezte magát?... Mit kereset az idegen lovas a rosenthali parkban?... Talán leghyottja volt kedvesével... Mikor a kutyá megrahanta, agyonütötte... és mikor Merten meglepte őt a Krause Metával való legyottnál, heves összeszólakozás támadt, amely tetlegességgé fajult. Az erős fiatal ember a gyönge szolgát fején ütötte és az útas akarat ellenére végzetesse vált... Nem ment-e messze ezzel a kombinálással?... Krause Meta talán elástá vagy eltüntette a vértécst... Alig hihető... De... A szerelem... Meg fogja figyelni ezt a leányt.

Es mégis azt szerette volna, hogy ez a szegény, szánonramellő leány ártatlanul és tisztán kerüljön ki a szörnyű gyanu alól, amelytől legjobb akarata mellett sem kímélheti meg.

VII.

A dombrowken-starocini országúton két nappal később megint végig rohogott az az antik berkoci, amelyen Stein Oswald szokott ellátogatni Konieki házába. Ára bársonysírára borotválva és merész bajusza egy ügyes fodrász gondos ápolását árulta el.

(Folytatás következik.)

madt a papnak: két tojást kért a feleségétől és átküldte szomszédjának azaz az üzenettel, hogy az ő tyukjai tojták azokat a papi kertben. Az eredmény meglepő volt. Másnap már megcsináltatta a rossz kerítést mert félt, hogy tyukjai tovább is a papi kertjébe mennek és még több tojást raknak ott.

+ Tömeges házasság. Anglia keleti partjain az idei bőséges heringfogásnak saátságos társadalmi következménye lett. Emberelmekezet óta nem kötődtek karácsony hónapjának annyi házasság az az vidéken, mint most. A házasságra lépők száma oly nagy, hogy kevés a pap az esketésre a heringhalászatall foglalkozó vidéken. Néhány helyen úgy segítettek a bajon, hogy egyszerre tíz-husz párt ad össze a pap.

+ Amerikai humor.

— Hol van a kis öcséd, Tommy?
— Az ágyban; betörte a lejtét.
— Hogyan történt a dolog?
— Hát csak úgy, hogy jászottunk, ki tud jobban kihajolni az abiakon és ő nyert.

A hit gyógyító erejében hívő nő így szól a leányához:

— Látod, kis leányom, ha őszintén hinnél, nem fájna a fogad.

A kicsike felel:
— Édes anyám, ha úgy fájna a fogad, mint nekem, egyáltalában nem hinnél semmit.

Tanítónő: Elmagyaráztam nekik, hogy a meleg kiterjeszti a testeket, a hideg pedig összehuzza. Tom, mondj nekem egy példát erre:

Tom: Nyáron vannak a leghosszabb, télen a legrövidebb napok.

— Késő van már, kicsikém, le kell feküdnöd. Látod, a kis csibék is lelelküsznek, amikor a nap leszáll.

— Igen ám, de az öreg tyuk nem megy ám színházba, hanem ő is lelekszik a kis csibékkel.

KÖZGAZDASÁG

Hetiszemle.

Budapest, december 13.

Gabonaüzlet. (Reich Jenő és Társa jelentése a Budapesti Napló számára.) Az időjárás a leloylót hét folyamán tartósan ígagos és hideg volt. Még a hét elején bőségesebb havazásokat jelentettek és a vetések így jól védve vannak. A mellékötölök belagytak és a Duna jege is valószínűleg rövidesen beáll. A hajózás be van szüntetve. A külfiöldről ugyancsak száraz, ígagos időt jelentenek.

A külfiöldi piacokon az üzlet szilárd irányzatu, az árjegyzések emelkedőek és a fogyasztás is, amely csak gyenge készleket lelett rendelkezik, jobb érdeklődést tanusit, annál inkább, mert a kínaiat sehol sem sürgetős. Az irányzat különösen a tengerentúli piacokon volt szilárd. Mérsékelt hozatalok a látnató készleket csak gyenge szaporodása és jó exportkereslet tedezési- és véleményvásárlásokra adott ösztönzést és az árak fokozatosan emelkedtek is. A hét végéle a hangulat csendesebb. Az argentiniai kedvező terméseredmény és a washingtoni hivatalos jelentés, mely az Unió várható termése felől ugyancsak kedvező képet nyujtot, figyelmen kívül maradtak. Amerikából kiindulólag az irányzat az angol piacokon is szilárd volt és a kereslet élénkebben alakult. Franciaországban a vevők jobb érdeklődést tanusítottak és az árak, ha mérsékeltlen is, de emelkedő irányzatot követtek. Németországban a javulás kezdetben csak nehékes volt, később azonban prompt áru jobb figyelemben részesült és a későbbi határidők ellenében fennálló report veszendőbe ment. A többi kontinentális piacon a hangulat szilárd, a forgalom azonban mérsékelt.

Nálunk a kínaiat az összes cikkekben mérsékelt, a kereslet azonban jobb és az árak nagyobbára emelkedtek.

Az üzleti hét részleteiről a következőket jelenthetjük:

Duna az egész hét folyamán jó kereslettel találkozott. A hideg, ígagos időjárás és a hajózás immár végleges beszüntetése a malmokat az elmaradt mennyiségeknek pótlására kényszerítette, annál inkább, mert a kezük között lévő mennyiségek gyengék és a helybeli raktárkészlet is csekély. A kínaiat a hét elején még elég jó volt, később azonban gyengült és a különösen waggonárban piakra kerülő tételek a szűkségletnek alig voltak megfelelőek. A malmok így naponként magasabb árakat concedáltak, a nélküli, hogy nagyobb forgalom jelölhető volt és az ár-emelkedés körülbelül 20 fillért tesz ki. A hét végével a hangulat csendesebb. Az összforgalom összege 180.000 mm. A hetihozatal 123.000 mm., közötte

— Es természetesen ön meg is fog felelni e meghívásnak?

— Mindenesetre. Rosenthalban még sok megfigyelni való van.

— Nagyon okoson. Bizony sok érdekes és szép van ott, ami megfigyelésre érdemes, — válaszolt Konieki humorbeli maliciozus mosolylyal.

— Hogy... érti ön? — kérdi Artur.

— No... hát értem... a parkot... a kastélyt... Frida kisasszonyt.

Sellin leütötte szemét.

Az alezredes nem engedte magát visszariasztani.

— Oh... oh... bizonyára! — válaszolt a hadnagy és úgy elpírult, mint egy iskolás-gyermek.

— Meghiszem azt... Gyönyörű egy leány! Aranyszíve van... valóságos angyal. Kár, hogy nem az én leányom. De ezzel nem akarom megsértetni Vandámat. De kíváncsi vagyok, a szerencsének mely gyermeke mondhatja majd ezt az aranyhajú angyalt magának. Természetesen a vidék minden házassuló gavallérja törí mzgát utána.

— Es van valamelyiknek kilátása Wegener kisasszonyra? — kérde Artur alig eltitkolható izgatottsággal.

— Kilátása? Ahogy veszszük. Ugy mondják, hogy a legtöbb reménye lehet Borowiecki urnak. egy dombrowkeni jogászknak.

Borowiecki? — szakította félbe az öreg Artur és úgy megszorította a sörborskort, mintha össze akarván törni.

— Az emberek úgy mondják... —

— Es ki vágyakozik még Wegener kisasszony keze után.

— Egy érdítést is, egy százados is és még egy egész sereg fiatalember... Kérdezze meg holnap Vandát... az jobban ismeri az ügyet nálam.

— No, annyira már igazán nem érdekelnek Wegener kisasszonyt kérni, válaszolt Sellin erőszakot mosolylyal. Nemsokára aztán fáradt-

Mint alkalmas karácsonyi ajándék csupán egy Grammophon létezik.

GRAMMOPHON beszéli, nevet és énekel az összes nyelvekben.

Katalogusokat és legújabb lemez-jegyzéket ingyen és bérmentve.

VALÓDI csakis akkor, ha mellette lévő védjeggyel van ellátva.

„Grammophon” Weiss H. és Társa, Budapest, Károly-körút 2.

Első művészek által énekelte lemezek karácsonyi énekekkel.

Részletfizetés engedélyeztetik.

Részletfizetés engedélyeztetik.

Férfiak ingyen kapnak

egy legújabb találmányu gyógyszer, melyely az elgyengült erőt visszanyerhetik. Mindenki, aki észiránt ir, kap egy próbacsomagot, egy 100 oldalas könyvvel postán, jól becsomagolva. Ez egy csodálatos csodagyógyszer, mely már ezeket mentett meg, kik fiatalok kibárgások miatt nemi betegségeikben, syphilis és elgyengült férfierek szenvedtek. E céből előhárította az intézet, mindenkinek egy csomag gyógyszerrel felvilágosító könyvvel együtt ingyen küldeni. E háziszereit a baj odahaza gyógyítható és mindenki, a ki fiatalok kibárgások miatt nemi betegségeikben, szellemi gyengeségben vagy krónikus bajokban szenved, otthon gyógyíthatja magát. Ezen gyógyszerközvetlen hat azon szervekre, melyek erőt szükegeinek, és csodálatosan gyógyítja az évek óta tartó betegségeket. Öregék és fiatalok írhatnak a „State Medical Institut”-nak alantú címen, honnét nekik a csomag náladékalanul megküldetk. Az intézet elsősorban azokat akarja megmenteni, kik kezelés miatt otthonukat nem hagyhatják el. A próbaküldemény bebizonyítja, hogy mily könnyen lehet e veszedelmes bajból otthon is megmenekülni. Az intézet nem tesz kivételeket. Mindenki írhat a gyógyszerért bárholnót is magyarul, mire neki diszkreáció mellett egy gyógyszerküldeményt küldetk felvilágosító könyvvel együtt. Irjon azonban. A küldemény oly szépen van csomagolva, hogy tartalmát senki sem gyanítja. A levelek következőleg címzendők: State Medical Institute, 9. Elektrom Building, Fort Wayne, Ind., America és minden levél bérmentesítendő.

Polgár Sándor

m. kir. szab. nyert orvos mlt- és kötelezés BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 50. Ajánlja dusan felszerelt raktárát saját gyártmányu orvos- sebészeti és betegápolási tárgyakban. Saját gyártmányu, m. k. szabadalmaz Polgár-féle sérvkötő, haskötő, görcser elleni gummiharisnya, orthopaediai készülékek, műlábak és kezek stb. Valdó francia különlegességek F. Bergerand fls. párisi gyarából. Részletes képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Karácsonyi ajándéku

alkalmas meglepően szép ajándékok és vásárlásokban, valamint egyes asztalos- és kárpitos-butordarabok, s teljes lakberendezések a legzoldidsh kivitelben, igen olcsó árakon kaphtók Sárkány és Schütz ógnéi, butor-PRFOSOK, Budapest, VII., Erzsébet-körút 12. a Newyork kávéházzal szemben.

Zenélő ingaórák

az óragyártás legújabb termékek. Ezen franc a miniatúr-ingaórák 60 cm. hosszúságú, a szekrény egészen olyan, mint a régi, természetesen díszes, finoman fenyve, művészes farságyúnyal, órántk a legzoldabb indulókat és táncdarabokat játszza. Ara szekrényvel és csomagtáskával csak 8 frt. Ugyanzen óra zenemű nélkül do díszeskerettel, fél- és egész órákat tíves, szekrényvel és csomagtáskával csak 6 frt. — Ezen ingaórák nemcsak gantatitl pernyi pontossággal járnak, hanem valóbn fényes kiállításnál fogva gyönyörű, elegans butor darab is. Erzsébetóra csongotyúval és éjel világító mutatólappal 170 frt. Erzsébetóra zenével, csongotyúval csak 6 frt. Nickel remontor óra 3 frt. Valdó órák remontor óra, kéfédeli frt 5.50. Csak újítást elindoban küldünk. Nem megfellelt áru visszatérítik, a pénz visszaküldetk, tehát nincs semmi rizikó. Nagy képes árjegyzék órákról, láncókról, gyűrtől stb. ingyen és bérmentve. Kérésre küldetk. (Állpittatott 1890.) Josef Splering, Wien, I., Postgasse Nr. 2.

14 huzás évenkint. Főnyeremény: 600.000, 300.000 frcs, 35.000 20.000 Lira, 90.000 K. stb. ajánl a következő igen előnyös sorsjegy-csoport:

Huzás:	Főnyeremény:
február 1.	3-szor
április 1.	600.000 franc,
június 1.	3-szor
augusztus 1.	300.000 franc.
október 1.	
december 1.	

1 Török sorsjegy 400 franc névérték.

1 föld-nyereményjegy mindenkori 90.000 koroná.

1 olasz vör. keresztorsjegy 3-szor 35.000 Lira, 2-szor 20.000 Lira, névérték 25 Lire.

STERNBERG ARMIN és TESTVÉRE CS. ÉS KIR. UDVARI HANGSZER-GYÁR

BUDAPEST, VII., KEREPESI-ÚT 36.SZ.

Zongora és Pianinók

legkiválóbb gyártmányok 300 frttól feljebb. Zongorát, pianinót, harmoniumot vagy cimbalmot kölcsönzünk havi 5 forinttól feljebb. Javításokat és hangolásokat legkitűnőbb szakmunkások által végeztetünk. Valdó „GRAMMOPHON”

darabja 70 korona és feljebb, lemezek 3 korona és feljebb nagyban és egyenkénti elárúsítása. Legújabb ének, művészi felvételek: báró Splényiné Blaha Lujzaasszony, Szoyor Ilonka kisasszony, Vasquez Idalia grófnő, Tarkács Mihály, Beck Vilmos, Szendrődy Lajos a magy. kir. opera tagjaitól, valamint más elsőrendű művészek, katonái és cigányzenekaroktól. Valdó EDISON-fonográfok 100 koronától feljebb. CSALÁDI-fonográfok 20 koronától feljebb. FONOGRAF-HENGEREK 2 kor. 50 flt. és feljebb. INTONA, Pyónix, ARISTON 20 K. feljebb.

Arjegyzék ingyen és bérmentve, minden cikkből külön kérendő.

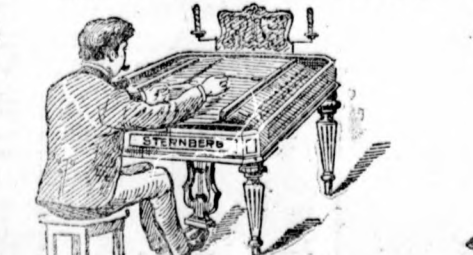
Legszébb Legjobb Legolcsóbb PAPIAN PAPIAN PAPIAN

1 szelesbáthított vaságy 8 db	1 udi sordony Ágybetét	4-
1 kiváló matracca	1 tangoriftu matrac	4.50
1 rouge paplan	1 afrige	5-
1 ezmir prima	1 hóvár	12.-
1 ezmir paplan	1 ablak köper függöny	8-
1 ezin	1 tonis	1.50
1 szilvesz eszmir	1 gyapj	4.50
1 szilvesz szilvesz paplan	1 agy, 1 asszaltertő bouret	5.50
1 fedors szilvesz aul. papl.	1 gyapj	12.-
1 jón váson paplan lepedő	1 nagy szobasőnyeg	2.50
1 szilvesz	1 szilvesz	3.50
1 szilvesz	1 szilvesz	0.85
1 szilvesz	1 szilvesz	1.50
1 szilvesz	1 szilvesz	0.50
1 szilvesz	1 szilvesz	0.75

GICHNER JANOS paplan, matrac és kárpitosáru gyáros, szőnyeg, függöny, vasbutor stb. nagy raktár. Budapest, VII., Erzsébet-körút 20. Árjegyzéket kívántra ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontossan eszközöltnök, nem tesztetk árú kicserélésnek. *AGY a pénz visszadták.

Védjétek lábaitokat

Láb kőszagos talpak viselőit. Láb asbest-talpak viselőit. Trüszemek, bűnyök, nedvesség, hideg ének. Midezen bajok, különösen a kőszagos izadás és talpérés útján, a Dr. HEGYR-féle szab. asbest-talpak viselése jólytán. Paronként 60 BIER, 1 korona, 2 korona. Prospektus és elismert-íratok katonai hatóságoktól és a legmagasabb köröktől ingyen. Jól berendezett raktár mindenféle asztalosáruval, székeltáskával, melyet Hamiltáskák ellen óvakodunk. Központ: BECS, I., Domitlanerbanai 21.

LONDON KARÁCSONYA

férfi-, fiu- és gyermekruhákban

látható az

Angol Királynál Budapesten

KLEIN és SCHWARGZ férfiszabók, IV., Károly-körút 16.

A karácsonyi ünnepek alkalmával kivételes karácsonyi árak.

!! Karácsonyi áraink !!

Hálóköntös	6	frtól feljebb
Télikabát	14	" "
Vadászkabát	8	" "
Gazdászkatát Szőrmebéléssel	16	" "
Kamgarn-öltöny	12	" "
Ferencz József-öltöny	22	" "

Specialitás fiu- és gyermekruhákban:

Tomy-öltöny rövid nadrággal	8	frtól feljebb
Angol fu-télikabát bíberrugallérral	10	" "
Selyembarnagy-öltöny	8	" "

Világrekord!

Egy rövid télikabát }
Egy nadrág }
Egy hálóköntös } **összesen 18 frt.**

Nagy karácsonyi vásár szőrmeárukban.

PALAIS ROYAL

ORLAY SÁNDOR, perzsa csász. és spanyol kir. udvari szállító
Budapest, **Koronaherceg-utca 8.** (Harisbazár).

Karácsonyi és újévi ajándékokban
Valódi párisi legyezők, pénz-, levél-, dohány- és szivartáráók
china-ezüst-árak a legolcsóbb gyári árakon.

Gyémánt utánzatok

ugymint: gyűrűk, melltűk, nyakékek, hajtűk és karkékek
7 koronától 100 koronáig!
A „PALAIS ROYAL” KORONAHERCEG-UTCA 8.
Harisbazár gyémántutánzatu ékszerai világhírűek, tar-
tosság és szépség tekintetében fölülmulnak minden ameri-
kai vagy más utánzatot.

KIVÁLÓ ERŐSÍTŐSZER

Farbenfabriken vorm.
Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE

húsból készült és ennek tápanyag-
tartalma miatt igen, könnyen
oldódó albuminose készítmény a
legkiválóbb

erősítő szer
gyenge és a túlfáradásban elma-
radottaknak, ideg-, mell- és gyö-
mörtörgegeknek, teleggyógyosoknak,
akut korában szenvedő gyermekek-
nek, útlúdnak, nemkülönben
vas-Somatose
alakjában a
sápkórosoknak
legjólivalva az orvosok által.
Vas-Somatose nem egyéb, mint a
vassal dúsított, tisztított, a melyen
alakban a vas az emberi testben
van jelen, tartalmában Somatose.
Somatose rendkívül gyorsan
az étvágyat.
Halkodón van az összes gyöngy-
székben érzékszervegyógyászati-
székben.

Diplôme d'honneur avec Insigne et médaille d'or.

Anna Csillag

Kitüntetve:
Diszoklevéllel
Diszkereszttel.
és Párisban
aranyéremmel.

Exposition Internationale, D'Hygiene 7e ans 1902.

Én Csillag Anna

a 185 ctm. hosszú óriási loreleyhajammal,
ezt önmagam által feltalált hajkenőcsöm
14 hónapi használata után kaptam. Ez
mint a legjobb szer a haj ápolására, a
haj növesenék előmozdítására a fejbőr
erősítésére elismertetett, elősegíti uraknál
az erőteljes felt szakálnövést és már rö-
vid idei használat után úgy a hajnak mint
a szakálnak természetes fényt és tömört-
séget kölcsönöz és megmenti őket az idő-
előtti őszüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 1 frt, 2 frt, 3 frt és 5 frt.

Postal szétküldés naponta az ár előre való beki-
dése vagy utánvét mellett az egész világba a gyár-
ból, havá min en megbízás küldendő.

CSILLAG ANNA

Bécs, I., Graben 14. sz.
Berlin, Friedrichstr. 56.

DÓCZI MÓR czipész

Budapest, Kerepesi-ut 10.

Semhol jobb, olcsóbb, elegán-
sabb és tartósabb cipőt nem
kaphat, mint fenti jóhírnevű
cégnél.

Férfi:	Postó, cugos, bőrről 3.20, orozlakkal 3.50	Postó, cugos, bőrről 3.-, orozlakkal 3.40
	Borjúbőr v. vixos, fűzős 3.20, cugos 3.-	Zszo, fűző vagy cugos 3.-, gum- 3.30
	Elegáns francia sevró-cipők 4.50	Amerikai box, fűzős, gombos v. cugos 3.30
	Amerikai box-bőrcipők 3.80	Szalón v. orozlakkal fűzős v. cugos . . . 3.40
	Lakk vagy box angol lakacs 3.50	Lakk, kivágott lábú, komasztatos . . . 2.-
	Szalón vagy orosz-lakk-cipők 4.-	Gyermekcipő 1.-, Fűző- vagy lánycipők 2.-

Csizmák, teljesen vízmentesek!

Halvánból, körül bőrről, dupla talpjal . . . 5.-	Borjúbőrbeli elegáns és csinos 8.-
Vadász-csizma, halvánból, bőrről körül . 6.-	Vixbőrbeli, tisztaknek és egyéves ün- kéntesek vagy gazdaságoknak 9.-
Bagariéből, erős háromrészes talppal 7.-	

Előrendü gummi-sárcipők: férfi 1.80, női 1.50, gyermek 1.-
Képes nagy árjegyzék, csomagolás és szállítással ingyen. Vidéki rendelések pontosan és lelki-
ismeretesen eszközölnek. 10 frton felüli bérmentre. Nem megfelelő árut készpénzzel kicserélik.

HOLLANDI

Életbiztosító részvénytársaság (Algemeene Maatschappij van Levensverzekering in Lijfrente)

BUDAPEST,
VIII., Kerepesi-ut 1,
(A nemzeti színház házában.)

Irattartó: FOXY LÁSZLÓ,
Vezérnök. STIGITZ IMRE.

1900. év végeig
215 millió korona
biztosítás köttetett

A társaság mindennemű bizto-
sítást ellát, melynek alapját
az ember, élet köpeli, u. n. m-
tökénységi, tüleles és halál-
csontre szóló, valamint öregyi
nyugdíjbiztosítási, annamál keze-
dő és elhalasztott életjáradé-
kokat, kiházasítási biztosítá-
sokat, gyermeknek részére sdb.
Bővebb feltételekesei szöveg a magyarországi vezetőkép-
viseletéig Budapest, valamint a
vidéki képviselőik.

Referenciákat
a magyar általános hitelbank ad.

A tőke elhalálozás alkalmával fizetendő		A tőke 20 év után vagy idősebb elhalálozás alkalmával azonnal fizetendő	
Díjtétel 1000 korona után	Kor	Kor	Kor
25	1.80	34	2.30
26	1.84	35	2.38
27	1.88	36	2.46
28	1.93	37	2.54
29	1.98	38	2.63
30	2.03	39	2.72
31	2.09	40	2.82
32	2.16	41	2.94
33	2.23	42	3.04

